TEGN

Tidskrift om og med tegneserier
Nr.1 - 1991 Løsalg kr. 39,-

Don Rosa
- in Town

Steffen Kverneland
Intervjuet og tegneserien!

-Tegneserier
-Anmeldelser
-Nyheter

Det finnes mange rare dyr i skogen.
Koralreven, vegvesenet, og ikke minst papirtigre...

Tilbud på en ekte papirtiger!

TEGN er en ekte papirtiger. Stundom malende, tidvis fresende. Ofte med trykkfeil, men aldri (eller kun sjelden) likegyldig. Du stiller sterkere åndlig sett med et abonnement på TEGN! Og et abonnement er billig; kun 145,- små kroner og da kommer det hele fire (4!) spennende nummer av TEGN i postkassen i løpet av ett år.

TEGN, POSTBOKS 162, 1473 SKÅRER, POSTGIRO 4 37 21 08

Leder:

90 år og en brunost

Den 27. mars i år fylte Carl Barks 90 år. Elsket, hyllet, æret og beundret er denne mannen, som gjennom sitt livsverk har mottatt flere rosende ord, flere fanbrev og blitt mer kopiert enn de fleste andre serietegnere.

Carl Barks har vært omtalt i så mange artikler og bøker at noen nærmere presentasjon her i TEGN skulle være overflødig, men vi vil gjerne minnes en spesiell episode i Barks' liv, som har nær tilknytning til Norge og til TEGN's redaksjon.

For 15 år siden, da Barks fylte 75 år, så en herværende artikkel-forfatter samt en Casinodeltager fra Toten sitt snitt til å ære deres store forbilde. De mintes den gangen Barks sendte Skrue, Donald, Ole, Dole og Doffen til Norge for å få tak i en medaljong Skrue hadde mistet, og som var blitt med en amerikansk lemen hele veien over Atlanteren og hit.

Barks er jo "kjent for" ikke å ha vært utenfor USA, samtidig som han skildrer land og kulturer på en så selvfølgelig måte at man skulle tro han ikke hadde gjort annet enn å reise jorden rundt i sine 40 første leveår. Med bakgrunn i dette kunne han, i serien "The Lemming with the locket" ("Lemenjakten") skildre en "typisk, norsk" forretning, "Larsen's Ost" i den lille kystbyen Herringtail, trolig på Vestlandet. Navnet på butikken var ikke oversatt fra "Smith's cheese" eller noe i den dur, "Larsen's ost" var navnet på butikken i den originale, amerikanske serien!

Videre kunne man inne i forretningen finne "Gjetost" og "Nordost", delikatesser det skulle vise seg at Barks aldri hadde smakt. Slik kunne det ikke fortsette, og ville våre to Barks-tilhengere nå gjøre noe med.

Den ene sørget for innkjøp av en kilos geitost, mens den andre la alle sine kunstneriske evner i en tegning på et innpaknings-papir, der både lemenen, det norske flagget og Larsens Ost kom tydelig frem. Godt innpakket så man denne forundrings-pakken vel avgårde på flyet - en 75-års presang det virkelig smakte av. At pakken kom vel frem fikk man snart vite, et takkebrev kom i posten snaue to uker etter at pakken var sendt, og de lykkelige fans kunne arkivere hvert sitt Barks-brev i

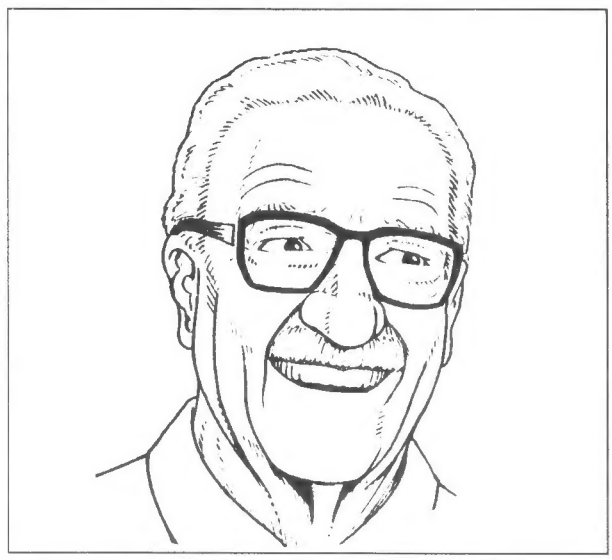

sine gemakker - en glimrende uttelling på gaven til idolet.

Noen år gikk, og så kom den store overraskelsen; I Amerika seks år etter denne hendelsen, utkom en bok med store ambisjoner, "Uncle Scrooge McDuck - his life and times", en praktbok som trykket 14 gamle serier av Barks, omtaler og artikler, og inklusive en litografi, signert av mesteren personlig. Boken ble trykket i et begrenset opplag på 5.000, og ble spesielt farvelagt av australieren Peter Ledger i uortodokse (i Disney-sammenheng), men dog storslåtte farver. For film-interesserte kan det nevnes at George Lucas skrev forordet, mens Barks selv kommenterer alle sine serier.

I denne prakt-utgaven kunne man med særlig norske øyne lese Barks' kommentar til "Lemen-jakten", uoversatt og ordrett:

"Not long ago, I got a letter from some guys in Norway, who were fascinated by the fact that I had made the lemmings so authentic and that I knew about the cheese and things made in Norway. The lemmings and cheese were so authentic that they thought I had surely been to Norway. When the found out that I'd never been there and had only read about them in geographic magazines, it seemed that I disappointed them a great deal. They sent me some Gjetost cheese by airmail. It was soft when it got here, but was really tasty stuff. It had a picture of a reindeer on the wrapper, so I thought, "I bet it's reindeer cheese!" But it wasn't."

Den 27. mars fylte Carl Barks 90 år, fremdeles i form, og fremdeles i endenes tjeneste - han maler nå motiver fra sine egne, gamle serier. TEGN ønsker å gratulere ham med 90-års- dagen, og vil gjerne gi TEGN's lesere anledning til det samme. Om du skriver et personlig kort, legger det i en konvolutt, merker konvolutten med "BARKS - 90 ÅR", og sender det til TEGN (adressen finner du flere steder i bladet) innen 20.5.1991, vil vi sørge for at det blir videresendt, og hans svar vil bli trykket i et senere nummer av Tegn. Regn ikke med noe personlig svar, til det får han for mange henvendelser, men et felles svar vil vi alltid få.

GRATULERER MED DAGEN, CARL!

Tor Ødemark.

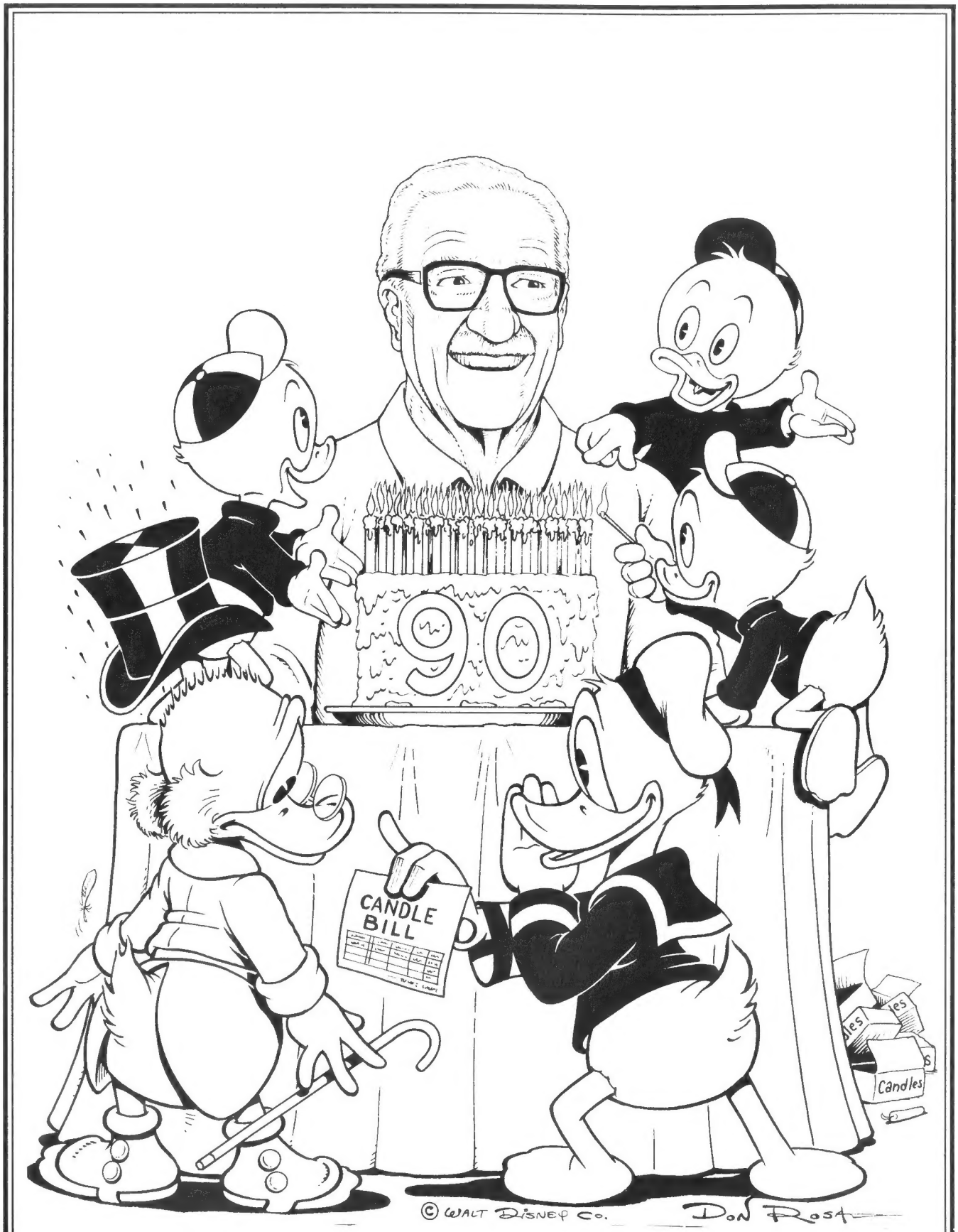
90
CANDLE BILL
Candles
© WALT DISNEY CO.
DON ROSA

TEGN

Nr. 1(19)—1991
6. årgang

Innhold:

Tilbud på en papirtiger side 2
Leder: 90 år og en brunost side 3
TEGN i Tiden: side 6
Forlagenes velsignelser side 6
Reaksjoner side 9
Sanksjoner side 10
Kollisjoner side 11
Herb: Æille har et syskjenbarn... side 12
«Rotteracet» Serie av S. Kverneland side 15
Intervju med Steffen Kverneland side 16
«De knyttede never» Av S. Kverneland side 23
Intervju med Don Rosa side 30
Latigo —den fromme desperado side 38
Anmeldelser; ros,ris og kritikk side 42
Werner Brothers —den evige toer side 47
En suksess er en suksess... side 51

TEGN utgis av
TEGN al
Boks 162, 1473 Skårer
Postgiro: 4 37 21 08
TEGN utkommer kvartalsvis
TEGN utgis med støtte fra Norsk Kulturråd

ISSN 0801-6879
Layout: Tore Feiring
& Finn Bjørklid

TEGN er skrives og henvises til med store bokstaver

TEGNs redaksjon
Finn Bjørklid (ans. redaktør)
Tor Sandberg (red.sekr.)
Tor Ødemark (økon. ansv.)
Tore Feiring (annonseansv.)
Jon Gisle (tilstedeværende)
Mock Duck (filosof på permisjon)

Trykkeri: Sandvig as, Askim
Repro: Sandvig as
Laserprint: Via Quark Xpress, Aldus Pagemaker, Coral Draw og Adobe Illustrator

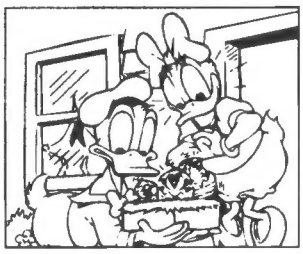

TEGN *i Tiden*

og utgivelser fram til St. Hans

Blad-kompaniet

Dommer Dredd, som tidligere har gått som serie i både *Magnum* og *Cobra*, kommer fra midtsommers i eget, månedlig, 48-siders blad i farger. *Terje Nordberg* i Bladkompaniet forteller at Dommer Dredd er Englands mest populære serie. Siden oppstarten har den forandret seg mye. Til begynne med historiene enkle og greie, ofte barnslige. Etterhvert har det hele blitt mer komplekst og mer rettet mot et voksent publikum. Bladkompaniet starter opp med det eldste materialet, for å få det unna. Blant tegnerne finner vi bl.a. *Brian Bolland*.

Punisher, som vi kjenner fra *Agent X9 Spesial*, får også sitt eget blad. Også her er det snakk om en månedlig utgivelse i farver. Nordberg beskriver Punisher som en blanding av Batman- og Fantomet-mytologien. Hovedpersonen, som løper rundt i en drakt med et digert dødningehode, mister familien sin da de ble drept av narkolangere. Nå er han ute etter hevn, og da helst en som er blodig og brutal.

Nordberg innrømmer at Punisher er atskillig tøffere enn de før nevnte herrer, spesielt familiebladet Fantomet, og at serien passer best for voksne.

Etter god respons fortsetter *Stripp*. Bladkompaniet leter både høyt og lavt etter egnet materiale. Den som leter finner, for Bladkompaniets del bl.a. i Argentina, som er et særdeles spennende serieland, etter Nordbergs oppfatning.

Suksessen med *Gilbert Sheltons serie Philbert Desanex og Den 100.000ende drømmen*, gjentas. Det blir serier både med Philbert Desanex og hans alter ego, den noe spesielle superhelten (og superhelt-parodien) *Wonder Warthog* (norsk: Det Vidunderlig Vortesvinet!). I Stripp nr. fire, som kommer ut 4. juni, vil det være en lang artikkel om *Gary Larson* og hans arbeidsmetoder. Stripp vil komme med åtte nummer i løpet av 1991.

Pytons Skoledagbok kommer allerede i midten av mai. Det arbeides også med flere Pyton-pocketbøker. Blant annet vil serien med *Hel-liter'n og Halv-liter'n* komme i lommeformat.

Tommy og Tigern fortsetter sin utrolige suksessferd. Nordberg betegner duoen som den største bladsuksessen sammen med Pyton de seneste årene. Salget er nå oppe i 30.000. *Opus og Grimmy* fortsetter som tilleggsserier i bladet, sammen med *Ernie*, selvsagt, han har vært med hele tiden. Det er forøvrig laget

«Reality is for people who can't face science fiction...» Elleville og enormt populære Tommy og Tigern fortsetter å komme ut.

ÅÅÅH, KULTNE MARIANNE! JEG HATER HENNE! STAKKARS HENNE HVIS HUN IKKE SLIPPER LØS, TIGERN!
JADA, JEG KIDNAPPET DEN TEITE DOKKA HENNES! MEN MÅTTE HUN TA IGJEN? TÅLER HUN IKKE SPØK?
JENTER EIER IKKE HUMOR! DET ER HELE PROBLEMET!
DET VAR BARE GØY HELT TIL HUN BEGYNTE Å HERME.

TEGN *i Tiden*

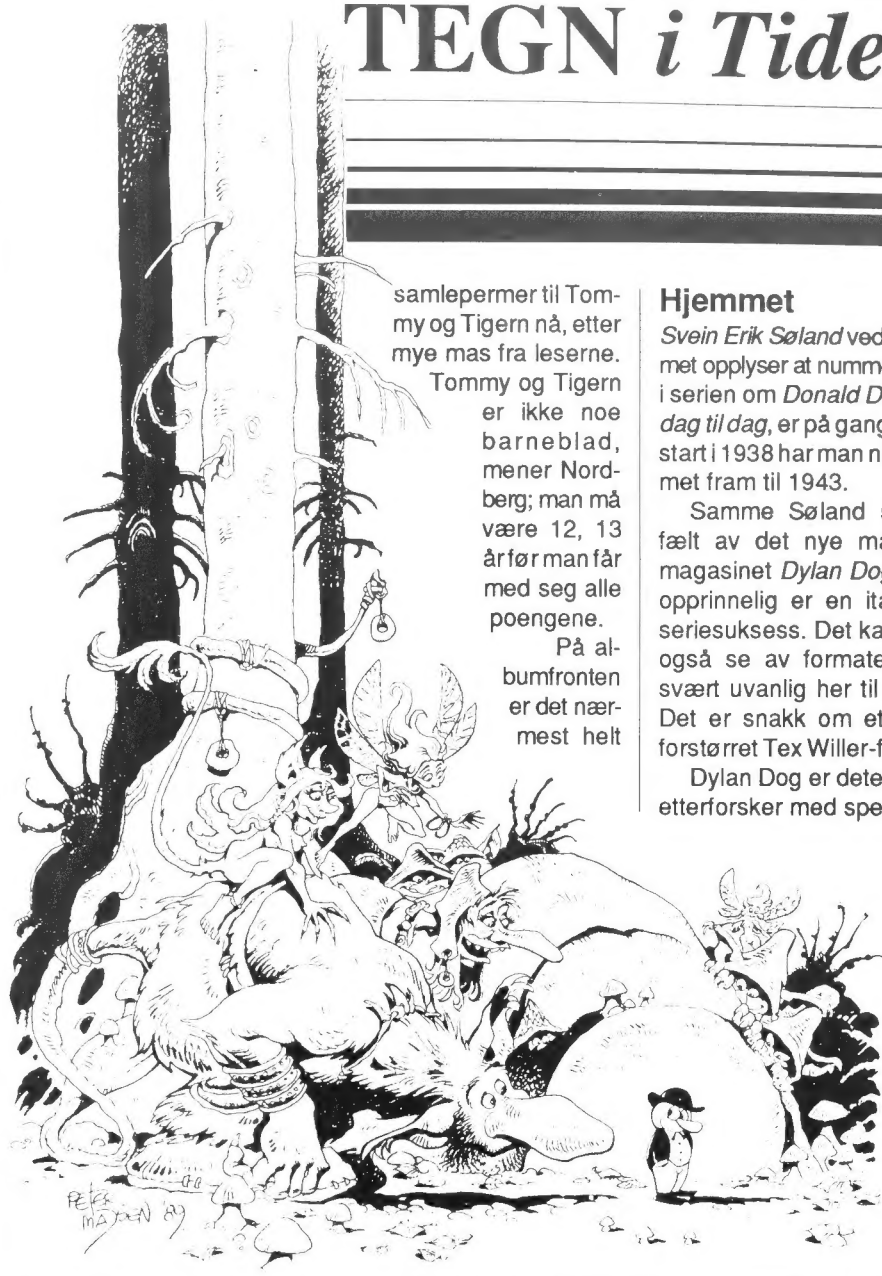

Over: dansk kvalitet med Peter Madsens Valhall (Valhalla), som i 1989 fikk tegneserieforlagenes Ping-Pris for sin innsats for serier i Danmark. Denne tegningen derimot viser en annen side av Peter Madsens talent.

samlepermer til Tommy og Tigern nå, etter mye mas fra leserne. Tommy og Tigern er ikke noe barneblad, mener Nordberg; man må være 12, 13 år før man får med seg alle poengene.

På albumfronten er det nærmest helt dødt, med unntak av *Solruns saga* del tre. *Eirik Ildahl* arbeider fortsatt med synopsis til albumet. Vi er åpen for nye forslag til albumprosjekter, inviterer Terje Nordberg.

Hjemmet

Svein Erik Søland ved Hjemmet opplyser at nummer seks i serien om *Donald Duck fra dag til dag*, er på gang. Etter start i 1938 har man nå kommet fram til 1943.

Samme Søland skryter fælt av det nye månedsmagasinet *Dylan Dog*, som opprinnelig er en italiensk seriesuksess. Det kan man også se av formatet som svært uvanlig her til lands. Det er snakk om et slags forstørret Tex Willer-format.

Dylan Dog er detektiv og etterforsker med spesialitet i det okkulte. Dette ender ofte med skrekkserier for mer eller mindre voksne lesere. Vi må også orientere oss mot det voksne markedet, mener Søland. Han forteller ellers at serien inneholder svært gjennomarbeidede replikker med vekselvis avvæpnende og forsterkende humor som kler handlingen ypperlig. Serien vitner også om kunnskaper hos opphavsmennene, ikke minst i forbindelser med mørke makter.

Ingen liker *The Teenage Mutant Ninja Turtles*, unntatt barna. Det holder for Hjemmet, som fortsetter med månedlige utgivelser. *Duck Tales*, som inneholder tegneserier fra Disney, kjent fra TV3, vil også kommer en gang om måneden.

Utover dette fortsetter *tegneserieklubben*. Medlemstallet er stabilt. Hjemmet ser ingen grunn til å satse på album-markedet ut over serieklubbens utgivelser.

—Cappelen har utgitt det som er interessant, konkluderer Svein Erik Søland.

Semic

12. mars kom første nummer av *Fantomet* i farver. *Haakon W. Isachsen* håper man nå skal klare å snu en tendens til synkende salg med denne endringen. —Vi har ikke rekruttert nye lesere. Styrken vår har tidligere vært at vi har hatt voksne lesere, men også at vi har nådd langt ned. Sidetallet forblir som før med 64 sider og tidvis med opp til 100. Svenskene startet med Fantomet i farver fra nyttår av. der har man stanset en negativ salgsutvikling. Fantomets Krønike vil fortsette i svart-hvitt. Isachsen mener

De sa det ikke lot seg gjøre, men Semic gjorde det! Mer Billy skal pushes på uskyldige serielesere...

bladet er mer rettet mot samlere som kjøper bladene uansett. de eldste foretrekker kanskje Fantomet i de opprinnelige to monokrome farvene, tror han.

På albumfronten kan vi vente oss en del repriser fra Semic. *Lucky Luke* nummer 39 kommer, *Viggo* nummer en og *Sprint* nummer 12 (*Gull og gorillaer* av Franquin). Dette albumet har ikke vært ute siden tidlig på 70-tallet. Det er delvis etter flere etterlysninger fra leserne at Semic nå trykker opp albumet igjen. Og *Pelstryne* er tittelen på et album med *Tommy og Tigern*, som utvilsomt vil bli revet bort av ivrige beundrere.

Alvefolket avslutter sin første syklus i og med album nummer 19 og 20. Isachsen regner med at man kommer til å trykke og gi ut hele neste syklus bestående av åtte album. Først vil man trykke de fem første albumene. Det var en lengre pause mellom album fem og seks. Isachsen tror det var mange av de leserne som nå trofast følger med, som først begynte å følge serien etter nummer fem, fra og med nummer seks. Også her har leserne mast og krevd sitt.

Album nummer 21 med Alvefolket får antageligvis navnet *Beleiring ved Blåfjellet*. I USA fortsetter serien, nå i svart- hvitt. Der er man i ferd med å avvikle historien om *Kings of the Broken Wheel*. Interessen er fortsatt stor og stabil.

Billy-album nummer fem inneholder striper fra 1952 i svart-hvitt. I samme album blir det gitt et tidsbilde av 1952, blant annet gjennom utklipp fra gamle blader.

Valhall nummer tre kommer i et opptrykk. Semic har håp om at interessen for serien skal ta seg opp, ikke minst på bakgrunn av de mange gode anmeldelser som nylig utgitte nummer fire har fått. *NKP-avisen Friheten* hadde alene en hel side viet til denne danske serien med Asterix-iske kvaliteter.

I løpet av mars kommer ellers *Fantomet Spesial* nummer ti på markedet. Bladet inneholder svart-hvitt-serier av d'herrer *Barry og Falk*.

I juni er det klart for en tegneseriebegivenhet. Da kommer omsider *Morten Myklebust* med sitt 48 sider store farge- album *Kristine av Tuneberg*, bygd på en bok av *Kåre Holt*. Semic har løssalgsutgaven, mens Mykle selv gitt ut en praktutgave for salg i Tønsberg.

Isachsen har forhåpninger til albumet, litt fordi Kåre Holt står bak historien (selv om salget neppe radikalt av den grunn alene), litt fordi det er en bra serie. Tønsberg kommune har forøvrig gitt betydelige summer til arbeidet med serien. Det er også muligheter for en del album blir kjøpt inn, bl.a. for å legges ut til salg for turister som besøker Slottsfjellet museum.

Modesty Blaise kommer med sitt sjette album. Den kronologiske tankegangen er fortsatt gjeldende.

Coscinny og Uderzo kommer med albumet *Johan Pistolette*, en sjørøverserie med elementer fra både den mer marginale indianerserien *Ompa-pa* og *Asterix*. Albumet, en eldre produksjon, blir å finne i butikkene fra starten av juni.

På pocket-fronten kommer Semic med *Leiesoldaten* nummer en og *Storm* nummer en. Sistnevnte er en fantasy/ horror-serie med en romfarer som reiser i både tid og rom. *Don Lawrence* står bak verket og i likhet med Leiesoldaten, er det her snakk om malte (glans-)bilder. Isachsen foretrekker Storm framfor Leiesoldaten, som ikke har så mye handling, men i stedet damer og drager.

That's All, Folks, for å si det med en kjent gris.

Tor Sandberg

NORSKE SERIER

UTGIS AV FORLAGET KONSEPT

NORSKE SERIER- TEGNESERIEMAGASINET SOM INNEHOLDER KUN NORSKE SERIER, AV BÅDE PROFFER OG AMATØRER! HVERT NUMMER ER PÅ CA. 32 SIDER I A5, MEN NR. 5 ER I FORMATET B5 (SERIEHEFTE-FORMAT). NR. 1, 2 OG 3 ER UTSOLGT. TILGJENGELIGE NR.: 4 -15,- 5 & 6 Á 20,-. PORTO KOMMER I TILLEGG. SERIEBIDRAG, BESTILLINGER, ABONNEMENT OSV. SENDES TIL: FORLAGET KONSEPT V/ DANKERT ØRSTEIN, SVARTÅSVEIEN 26, 3600 KONGSBERG. TLF. 03-721011.

REAKsJONER

—Om hundre år er alt glemt...
(ukjent norsk forfatter)

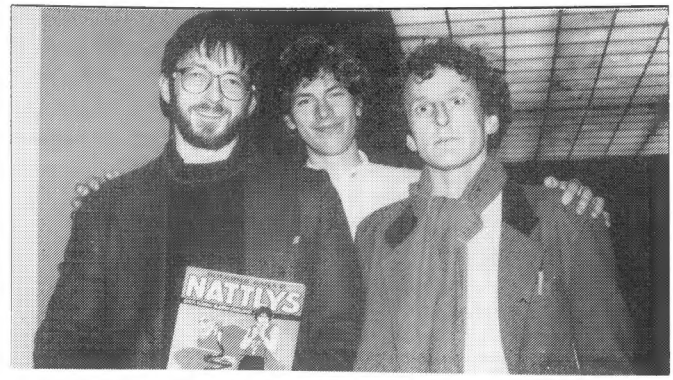

Erik Ildahl (over til venstre) mottok Sproing-prisen for Nattlys, Anders Heger (til høyre) mottok Sproing-prisen for Skumringens venner, mens Inge Vadla allerede gleder seg til neste års utdeling av Sproing-prisene, selvfølgelig med ham selv fortsatt i juryen.
(Til venstre) Oslos ordfører Peter N. Myhre overrakte Sproing-prisen til den beste internasjonale tegneserien utgitt i Norge i fjor. Og under: Anders Heger mottok Sproing-prisen for Skumringens venner. Prisen ble overrakt av ordfører Peter N. Myhre.

Sproing til Solrun

Sproing-prisen for beste norske tegneserie utgitt i 1990 gikk til andre del av Solruns saga, Nattlys. Skumringens venner av Francois Bourgeon vant Sproing-prisen som beste utenlandske tegneserie utgitt i Norge i fjor.

Overrekkelsen av Norsk Tegneserieforums honnørpriser fant sted på Deichmanskes hoved-bibliotek i Oslo med flere prominente gjester til stede. Prominente var også pris-overrekkerne. Verdens Gangs dyktige tegner, Roar Hagen, overrakte prisen for Nattlys til manusforfatter Erik Ildahl. Tegner Bjørn Ousland var på grunn av et lengre opphold i Singapore forhindret fra å møte.

Hagen påpekte den markante kvalitetsutviklingen som har funnet sted når det gjelder norske tegneserier. Han oppfordret norske tegnere til å ta i bruk norsk kultur og tenke nøye gjennom hva man egentlig ønsker i si til publikum.

—Det pålegger tegneserie-kunstnerne et ansvar å markere tegneserien som en kunstart på linje med andre kunstarter, sa Hagen videre, før han avsluttet med en oppfordring om å slåss for mediet, ikke minst overfor de bevilgende myndigheter.

En tydelig takknemlig Erik Ildahl kvitterte for mottakelsen av Sproing-prisen med å si at Solruns saga så langt har vært en serie som har blitt overdynget av positive kritikker og annen hyggelig respons. Det var bare så beklagelig at salget på langt nær har stått i stil til dette.

Selveste ordføreren i Oslo, Peter N. Myhre (for ordfører er han, selv om Tor Ødemark i TEGNs redaksjon tror han er tegneserie-tegner), overrakte Sproing-prisen beste utenlandske tegneserie, etter at han hadde blitt presentert som en tegne-serie-fantast. Den gikk til høyst fortjent til Skumringens venner av Bourgeon. Prisen ble gitt til serien som helhet, selv om de to første bindene kom i 1989.

Direktør Anders Heger ved Cappelen mottok prisen. Han ønsket egentlig at Jon Sveinbjørn Jonsson skulle motta prisen, ettersom han hadde æren for at det ble en norsk utgave av den storslåtte serien. Jonsson, som gansk riktig var til stede ved begivenheten, sa imidlertid nei takk. Han forsvarte seg med at ikke lenger er ansatt ved Cappelen.

Sproing-komiteens formann, Inge Vadla, påpekte forut for utdelingen av den norske prisen, at det for juryen faktisk hadde vært langt enklere enn noengang i Sproings historie å finne fram til aktuelle kandidater. I tillegg påpekte Vadla, med sin umiskjennelige dialekt, at juryen av forskjellige grunner hadde måttet si nei til flere gode album.

Denne fjerde utdelingen viser at Sproing så absolutt har sin misjon, fortsatte Vadla, før han raskt tilføyde at statsstøtten som ble innført i fjor, nok også har hatt en viss betydning.

De nominerte i den norske kategorien var foruten Nattlys, serien "Samleren" fra bladet "Hyl" av Waldemar Hepstein, "Adolfs menn" av Tor-Bomann-Larsen (som også var til stede under pris-overrekkelsene), "Urgrims hemmelighet" av Arild Midthun og Terje Nordberg og "Jazzbasillen" av Christopher Nielsen.

I den utenlandske kategorien kunne Norsk Tegneserieforums medlemmer stemme på, foruten vinneren, "Den 100.000de drømmen til Philibert Desanex" av Gilbert Shelton, "Ernie klarer det igjen" av Bud Grace, Fantomet-historien "Den mystiske arven" av Tierres og Lindahl og "Mafalda" av Quino.

Etter de høytidelige overrekkelsene var det forfriskninger (ulike typer brus) og hauger av Nattlys til fri ervervelse. Men da hadde Peter N. Myhre forlengst gått.

Tor Sandberg

"Batlyn"

Lynvingen har skiftet navn til Batman. Eller har han det?

Siden Semic startet opp serien om verdens største detektiv igjen, har forlaget konsekvent gjennomført en dobbelt navnesetting på Bruce Waynes alter ego. Bladet heter Batman, men inne i bladet er det hele tiden snakk om Lynvingen. Hvorfor?

Hvis Semic absolutt må være så ille konsekvente, foreslår TEGN herved at man fusjonerer de to navnene og lar spissøre få det nye navnet Batlyn. T.S.

Mammut-serier

I tiden fremover er det god anledning til å kompletere tegneseriesamlingen din ved å gå på Mammutsalg.

En lang rekke tegneserier er nemlig lagt ut på bok-handlernes salg i år.
Cappelen tilbyr deg for en billig penge blant annet Djemilah av Ferrandez, antologien Kåmiks med Peter Haars som redaktør, Feite Freddys katt av Gilbert Shelton, to album med Jacques Gallard av Tripp og Barcelo, og andre album om Julius (Huset) av Le Tandri og Rossi.

Videre kan man få kjøpt flere album om indianer-gutten Yakari av Derib og Job. Det samme gjelder for Linda og Valentin av Mezieres og Christin. Her er det snakk om fire album, bl. a De tusen planters imperium.

Videre byr Hugo Pratt på Corto Maltese og Tango. Ola Hegdal og Steffen Kverneland viser sine tegneferdigheter i den lille boka: "Små gleder for dei fleste depresjonar".
Charles Schultz er representert med "Snoppy og Co."

Leserne snakker ut:

1: En forespørsel...

Dette er en forespørsel om et gratisabonnement på Deres tidskrift.
Bak denne "frekkhet" skjuler det seg et vegetarisk spisested som har eksistert i Bergen i over 15 år. Våre gjester er av alle slag, fra spebarn og studenter, til drosjesjåfører og pensjon-ister. Felles for alle disse menneskene er at de hver dag blir servert vegetarmat av biodynamisk kvalitet.

Men vi vil gjerne gi våre spisegjester **noe mer** enn god og næringsrik føde. Det har hele tiden siden spisestedets start i 1975 vært et mål å kunne fungere som et møtested for kultur av forskjellige slag. Vi har hatt flere maleriutstillinger, musikkarangementer, utstill-inger av håndverk fra Latin-Amerika og fra utviklingsprosjekter i Brasil, teater-forestillinger, silhuettklipping og tesalongen Columbus for oppdagelsesreisende i vår egen tid. Og i bakgården vår, hadde vi under miljøvernkonferansen i Bergen i 1990 en stor utstilling om vann og dets kilde til liv. Nå står byens flotteste vanntrapp der og sammen med busker, trær, urter og blomster, håper vi sommeren 91 blir en like frodig oase som fjorårets.

Vi mener at som menneske bør man stadig søke mer kunnskap og større innsikt, og det ønsker vi at våre spisegjester skal kunne få en mulighet til. Spisestedets økonomiske situasjon tilsier at vi ikke er i stand til å abonnere på alle tidsskrifter og aviser. Derfor henvender vi oss til dere med spørsmål om gratis-abonnement for 1991. Til gjengjeld lover vi å servere gjestene god mat til godt lesestoff.

På forhånd takk og velkommen til et besøk hos "byens vegetariske spisested".

Med hilsen
Janne Myran

TEGNs redaksjon kan ikke stå for slike hyggelige brev. Gratisabonnement er notert (et eller annet sted). Det lønner seg altså å skrive brev! Så vet vi det. Et vegetarisk måltid har vi mente til vi sender Tor Sandberg til Bergen...
—Red.

2: Jeg fant, jeg fant...

I et forsøk på å vekke ungdommens interesse i norskfaget har begrepet litteratur blitt utvidet.
Læreboka i litteratur for den videregående skolen "Jeg fant, jeg fant" (Aschehoug 1988) dekker ikke bare bøker.

I omtalen av litteraturen i vårt århundre har andre medier som film, musikk, ukeblader, moter, radio osvfått plass. Som den tegneserieentusiast jeg er, var jeg såklart nysgjerrig på om boka omtalte tegneserier på noen måte. Jeg så etter i registeret, og registrerte at "tegneserie" sto nevnt på ikke mindre enn åtte sider. Men var det seriøs omtale av tegne-serier? **Nei.**

Et sted stod det som følger i en beskrivelse av et middelaldermaleri: "Heid-ningane er framstelte nett som skurkane i moderne teikneseriar: dei er vonde, har mørk hudfarge og grove trekk..." Og i et forsvar av Allistar MacLean står det: "Andre var ute og drev rein spekulasjon. Med klisjear og stereotype formlar skapte dei ei eventyrverd der godt stod mot vondt, heltar mot djevlar — i ei herleggjering av vald og krig. Alle som har slukt visse teikneseriar, veit kanskje kva vi snakkar om?"

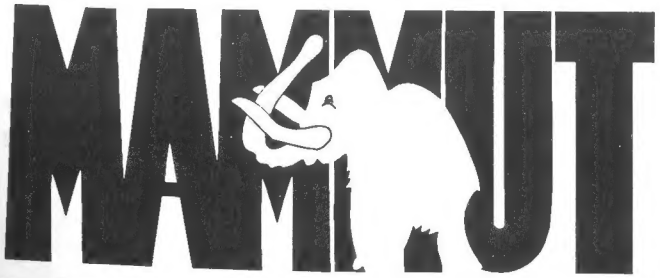

Det eneste eksemplet av tegneserier som blir nevnt er et nummer av Kamp-serien. Resten av tegneserie-omtalen består av et bilde av Mikke Mus og A-ha´s video "Take on Me".

"Jeg fant, jeg fant" gjør ikke et forsøk på å fremstille tegneserier som noe annet enn voldsforherligende og spekulative historier med en total svart/hvitt fremstilling. Vi som liker tegneserier og mener en god tegneserie kan være i samme klasse som en god film, eller bok, har trodd at tegneserier var på vei til å bli akseptert lesestoff i Norge. Men bøker som "Jeg fant, jeg fant" viser at det fortsatt er mange fordommer som må over-vinnes.

Øyvind A. Holen

Nemlig!
—Red.

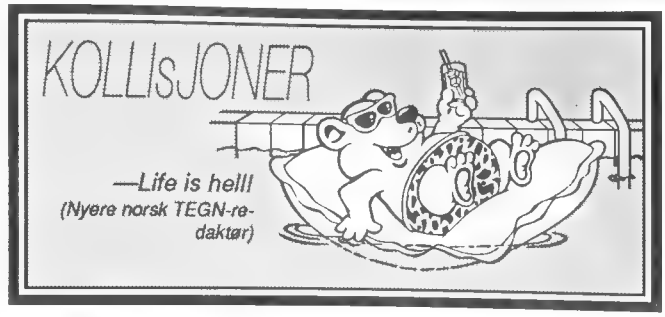

"Konkurranse"

Norsk Tegneserieforum arrangerer tegneserie-konkurranse. Det konkurreres i to klasser, 16 år og yngre, og 17 år og eldre. Såvidt vi har skjønt er det ikke snakk om et spesielt tema. Bidragene skal ikke være på mer enn 12 sider, og de skal enten være tegnet i A3 eller A4 format

Tegneserier sendes til: *Norsk Tegneserieforum, Westye Egebergsgate 8C, 0172 Oslo 1*, eller de leveres over disken i serieavdelingen til *Tronsmo bokhandel.*

Innleveringsfrist er allerede **5. april**, så heng i! Vi bare nevner det, selv i seneste laget.

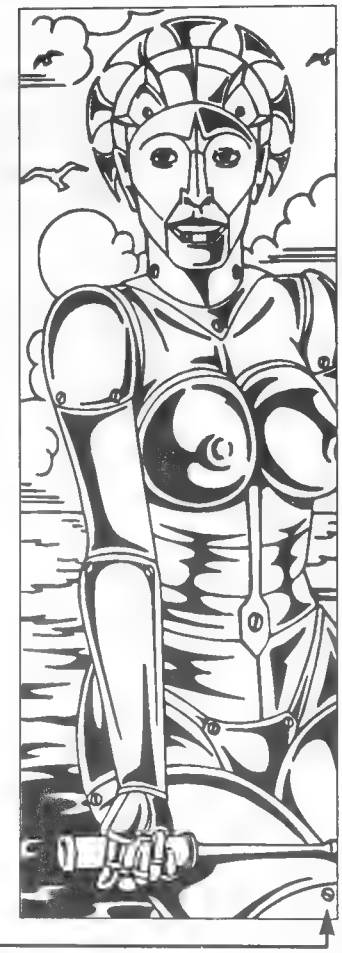

Her gjenkjennes Torstein Gundersens skrekkinnjagende kvinner... Gundersen, som forøvrig tegner fast i et mindre norsk pornoblad!

For å understreke at det fortsatt tegnes og utgis norskt, tar vi med en anmeldelse utenfor anmelder-sidene:

Javel, og hva så?

I "Javel" presenteres vi for nærmere et ti-talls "voksen-serier" fra Torstein Gundersen i løpet av bare 32 små, A5-sider. Tegningene er umiskjennelig Gundersen med rene streker og markant oppdeling mellom det svarte og det hvite.

Manuskriptene har Gundersen hentet blant annet fra kjente forfattere som Charles Bukowski (Har du noensinne kysset en panter?) Roald Dahl (Blant ruiner) og Gabriel Scott (Min forlovelse med dronning Pedronelle av Spania).

Erwin Neutzsky-Wulff, som Gundersen har brukt som utgangspunkt utallige ganger før, har også bidratt med flere historier denne gang.

Til sammen får vi en underlig blanding av grøss, humor og mer filosofiske betraktninger.

"Javel" inneholder også en oversikt over Gundersens karriere så langt, for den som måtte være opptatt av det.

Totalt sett er "Javel" greit nok, men heller ikke denne gang greier undertegnede å bli grepet av Gundersens måte å gjøre tingene på. Det blir for stivt og flatt, på en måte.

"Javel" er utgitt av Forlaget Konsept som den driftige Dankert Ørstein står bak. Bladet kan bestilles fra *Svartåsveien 26, 3600 Kongsberg.*

Ørstein kan ellers opplyse at han har planer om flere utgivelser med Torstein Gundersens serier.

Tor Sandberg

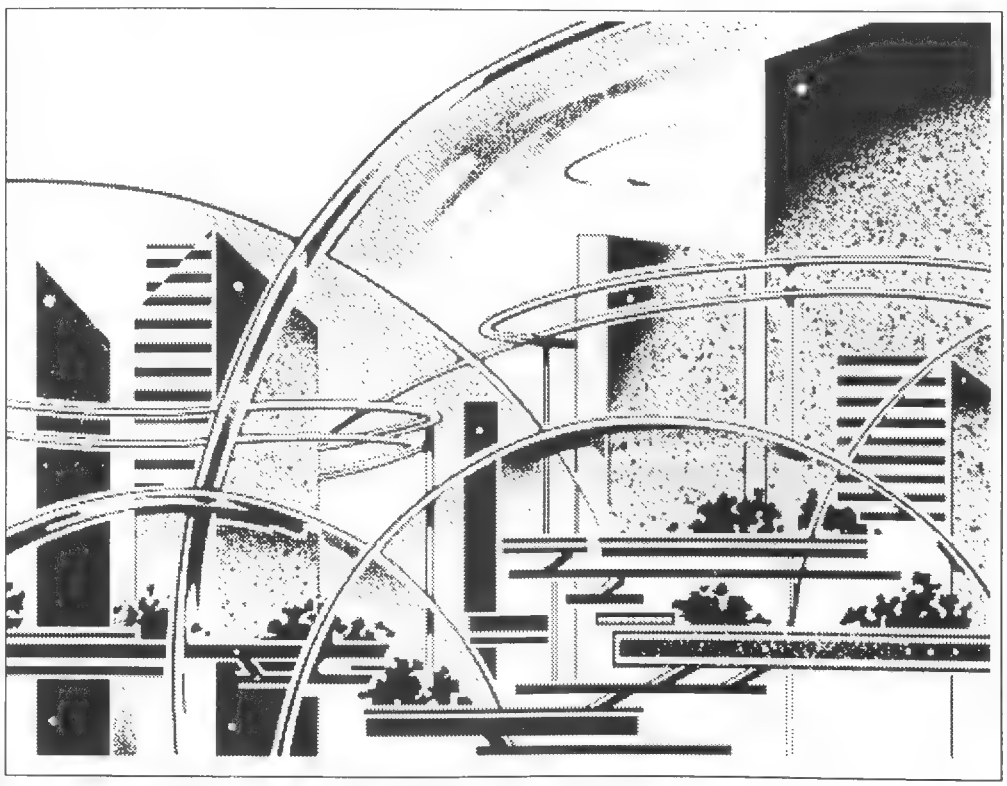

Torstein Gundersen var presentert i TEGN første nummer; nr. 1/86.

Æille har et syskjen-barn på Gjøvik

Toten og Gjøvik distriktet har fostret mange kunstner og kulturpersonligheter fra maleren Peder Bakke til Inger Lise Rypdal, søsteren MayBritt Andersen, Vazelina Bilopphøggers. Drar vi tvers over Mjøsa, finner vi også Alf Prøysen. Og sist, men ikke minst, tegneren Herbjørn Skogstad, eller Herb som han kaller seg. Herb tegner daglig kommentarerer i avisen Oppland Arbeiderblad på Gjøvik. Herbjørn Skogstad, i sitt 45 år, bor i flotte omgivelser på Gjøvik. Da Tegn var der, var det nysnø og nasjonalromantiske følelser fløt i flommer gjennom hjertet med islagt Mjøsa, snetunge grantrær og rimfrost på nakne bjørketrær, og flotte, usaltete veier, med innlagte sladder i hver sving.

Herbjørn Skogstad, tegner

-Hvem er så Herbjørn Skogstad?

—Jeg er pr.dato tegner i Oppland Arbeiderblad her på Gjøvik, en avis som dekker stort sett alle kommuner i Nord-Oppland. Som tegner er jeg autodidakt (selvlært), startet å tegne i avisen her i 1970, fra 1972 ble jeg fast ansatt. Det var sportstegning jeg begynte med, meningen var å tegne for annonseavdelingen, men redaktøren den gang mente at tegningene mine skulle stå på redaksjonell plass, så ble det tegninger for sportredaksjonen, derfra var veien kort til politiske karikaturer og kommentartegning. De siste femten åra har jeg hatt fast plass på side fire, - hver dag.

-Du tegner i A-presse avis, er du forpliktet til å være partivennlig?

—Nei takk og pris og gudskjelov, jeg står helt fritt til å kommentere på min måte, til dags dato er ingen av tegningene stoppet, politisk sparker mine tegninger både til venstre og høyre, som avistegninger skal gjøre. Jeg tror ikke noen redaktør med respekt for seg selv redigerer tegnerne.

Men i en lokalavis finnes det så klart begrensninger - Finn Graff f.eks kan være hvor kvalm og motbydelig som helst. Dagbladet er jo en riksavis, der har du større friheter, tross alt. Finn Graff er forresten den beste tegneren i Norge idag. Hvis han vil er han sylskarp, der kan man snakke om kirurgi, ala bombingen i Irak.

-Hvordan er det egentlig å være tegner ute i distriktet?

—Man behøver jo ikke bo i Oslo for å ha det bra, men det er klart at hvis man tegner i en riksavis, får man mye større oppmerksomhet, man treffer lettere på kolle-

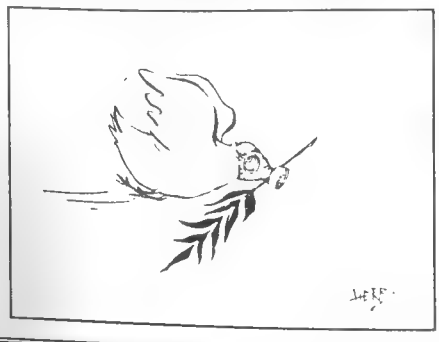

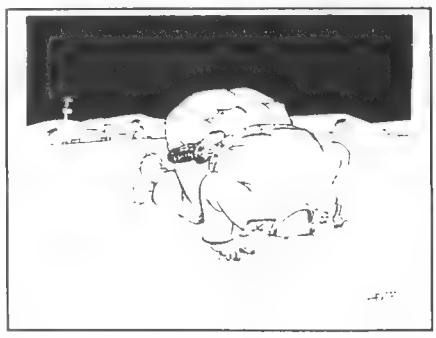

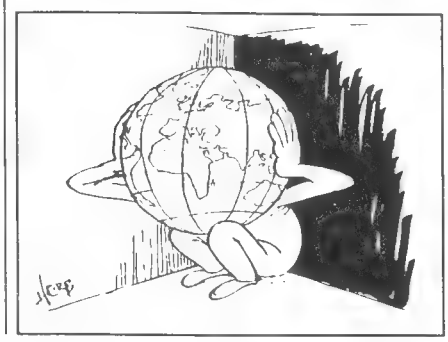

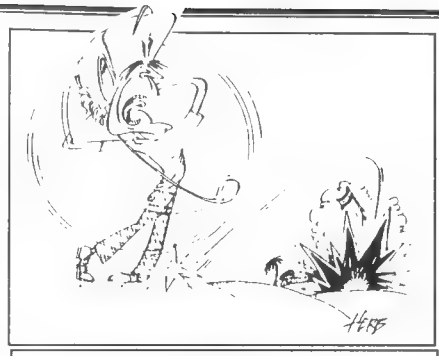

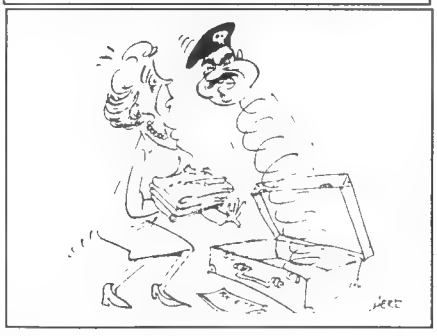

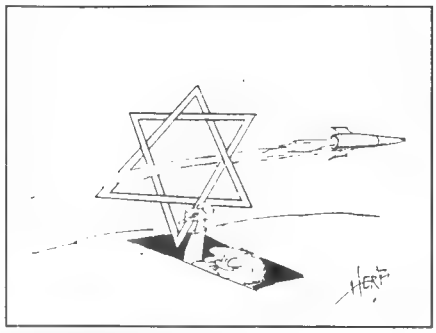

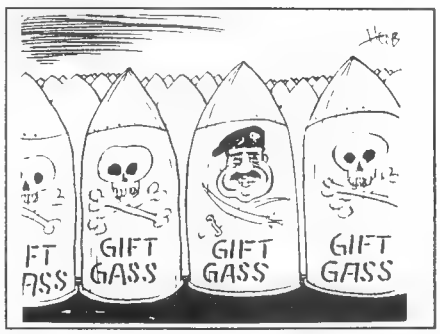

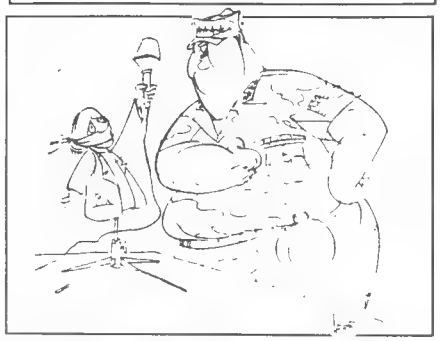

gaer osv. det er nok større i miljø i f.eks Oslo, men behovet mitt er ikke særlig stort. Her er det et lite miljø for tegnere. Jeg er heller ikke involvert i det lokale kunstnermiljø på noen måte. Men det er deilig å være i dette yrket, og å bo her på Gjøvik. Her har jeg også god respons på tegningene mine.

-Så tilbud fra hovedstaden har du ikke fått?

—Joda, Verdens Gang var ute etter meg da Pedro døde. Har også fått forespørsel fra Stavanger Aftenblad, men med fire unger, to tvillinger på litt over fem år, ei jente på åtte år og ei jente på femten år, er det ikke bare å flytte."De æ her je høre tel".

-Tegneserier, Herbjørn Skogstad, tegner du tegneserier?

—Er du gal, jeg er for lat til å tegne tegneserier. Det blir for mye omstendig arbeid, og man får for lite igjen for jobben. Men en del tegneserier gjør jeg jo, og jeg ser at det finnes mange talenter i de norske seriebladene.

-Når det kommer til stykket, blir det alltid spørsmål om hvordan livnære seg som tegner. Hvordan er din situasjon?

-Jeg har det bra, jeg er frilanser med fast avtale. Jeg tegner jo både sportsillustrasjoner, tegner fra konserter og fra portrettintervjuer, osv. Illustrerer også endel for tidsskrifter, bøker, sånn som LOOC-tidskuffen, fagbladet for LO. Et par bøker av Herbjørn Sørebø her jeg blant andre illustrert.

Hva er du Herb, kunstner eller journalist?

-Jeg vil vel kalle det kommenterende journalistikk, ikke kunst. Jeg føler meg hjemme i en avis. Jeg synes ikke tegningene mine fungerer som frittstående kunst, de må inn i en funksjon, det skal lukte trykksverte og høyt tempo. I en avis føler du døgnet på pulsen, kampen mot klokka og deadline, det er mitt miljø. Får alltid tilløp til rastløshet når jeg har fri.

-Dagen min starter gjerne med nyhetene klokka 07.00, må all-

"—OM JEG TEGNER TEGNESERIER!? —ER DU GAL, DET ER JEG FOR LAT TIL!"

tid være aktuell og følge nyhetene, det er det vanskeligste arbeidet - å alltid holde seg orientert! Skulle det av en eller en annen grunn skjære seg med nyhetene, må jeg ha en reserve i bakhodet, og så er det de-

"Avsløringen" Reiulf Steen skriver bok -OA 7.november 1989

adline kolkken 18.00.

-Jeg har sett tegningene dine i andre aviser også, bare sakses de vilt, eller?

-Neida, jeg er vel en av de tegnerne som blir sett av flest lesere. Jeg leverer daglig tegninger til 17-18 andre A-presse aviser, sender de gjerne på telefaks, da hender det at det blir noen uventede streker, men, men.....Derfor må jeg også ofte ha to tegninger ferdig, en til avisen her, og en til de andre avisene, som går på riks/globalt plan. Så er det gjerne et par porttretter, pluss andre illustrasjoner, så dagene blir lett fyllt opp.

-Litt om tegnestil, hurtighet, kort sagt, hvordan gjør du det?

-Jeg tegner helst med pensel, slik at streken kan veksle mellom det hårfine til det grove og ujevne, prøver å tilstrebe tegninger uten tekst, den står best, men det skal være lettfattelig, det skal serveres på et fat. Tegningene går ganske fort, dette er jo naturligvis avhengig av hvor mye tegningen skal inneholde, bruker kanskje i snitt 1 time pr. tegning. Som jeg lager i A3 format. Jeg bruker bilder, og gjerne TV. Jeg tegner mye fra TV - godt å se personene "live",særlig nye politikere må læres å tegne. Carl I. Hagen er fin å tegne - Gro har blitt finere med årene. Hun har fått pondus, stor og brei som hun har blitt. Syse er (var) favoritten, høyremann som han er ut til fingerspissene. Det er også viktig å få politikernes standpunkt inn i karikaturen.

-Har du mange utstillinger av egne verker, separat eller kollektive utstillinger?

-Noen utstillinger har jeg hatt, sist en OL utstilling med flere avistegnere på Lillehammer, men som jeg nevnte isted, det jeg driver på med, er på mange måter kommentrende journalistikk, jeg ser ikke poenget i å ha egne utstillinger, mine tegninger blir utskjelt hver eneste dag, og tegningene lever mer i nået, de passer ikke på en vegg. Min inspirasjon ligger i å bli presentert i utenlandske aviser. Mine tegninger har blitt presentert i svenske aviser, også finske: Helsinki Samorat, den største avisen i Finland, opplaget er jo enormt, Ekstrabladet i Danmark, og noen tyske aviser har også "rappet" mine tegninger. Har faktisk vurdert å melde meg inn i det internasjonale Tegnesyndikatet for å få tegninger(og betalt for dem) i utenlandske aviser. Apropos, svenske aviser, en svensk tegner ved navn Evert W. Karlsson, er en av mine forbilder. Han har dannet skole for mange svenske tegnere.

-Og tilslutt, noen gullkorn til norske, håpefulle tegnere?

-Tja, selv om jeg føler meg som en "luksusperson" fordi jeg får gjøre noe jeg vil og hva jeg synes er moro; så vil jeg si:

-Ikke bli tegner hvis du klarer å la være, men klarer du ikke å la være - bli det! Med det mener jeg at du må tegne hver bidige dag, ikke bare gjøre det for pynt, avslutter Herbjørn Skogstad.

Tore Feiring

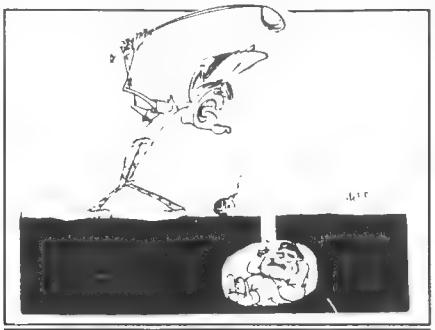

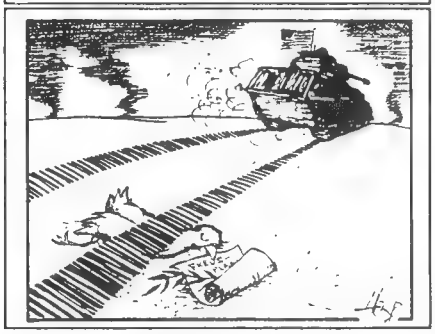

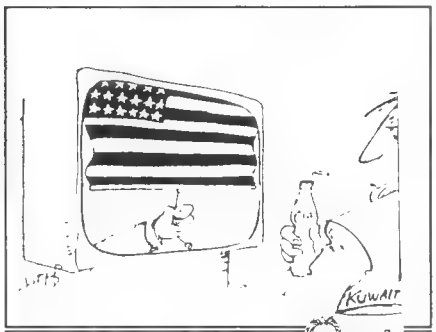

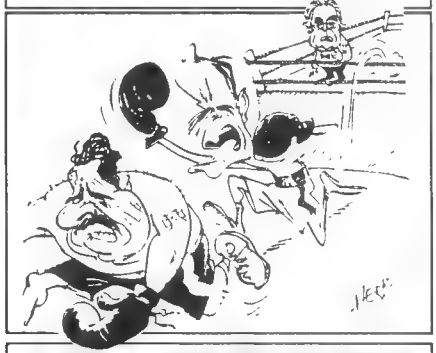

Serien med tegninger er fra Golfkrigen, perioden des.90 til mars 91

Rotteracet

Av Steffen Kverneland

Møt Steffen Kverneland. Oppvokst i Haugesund med tegneserier og palett. Nå har han base i Oslo og her fortsetter vekslingen mellom lerret og ruter, mens Kverneland sultent henter inspirasjon både fra A-, B- og C-kultur. Målsettingen er klar: Massevis av penger og milelangt fra all kommersiell møkk.

Det er fredag ettermiddag i mars. Stortorvets gjestegiveri summer av studenters, pensjonister og vanlige "alkisers" snakk. TEGNs utsendte sitter stille ved sitt bord med en halvliter i hånden. TEGNs utsendte kikker på klokken. TEGNs utsendte kikker ut av vinduet. Det var like utenfor her han for ikke så lenge siden så prinsesse Ragnhild, krokrygget under mange, tunge og dyre pakker.

TEGNs utsendte går bort til telefonen, finner fram fem kronestykker og Steffen Kvernelands telefonnummer (Alltid beredt). Lar det kime lenge. Intet svar, snur seg vekk fra telefonen og ser med ett ryggen til en demonisk skikkelse. (Ja, ryggen er virkelig demonisk, innkledt i lang, mørk frakk, som den er). TEGNs utsendte kjenner ilninger fare gjennom kroppen. Han forstår han står foran målet, det vil si bak intervjuobjektet. Raskt går han bort til den frakkekledte.

—Steffen Kverneland, formoder jeg, sier TEGNs utsendte med sin mest velmodulerte stemme og legger en tung hånd på den frakkekledtes skulder.

Vedkommende snur seg, med frakk og det hele, åpenbarer et semi-imponerende skjegg og to blodskutte, men likesåfullt intense øyne. Han samtykker på umiskjennelig Haugesundsdialekt.

Sekunder senere:
TEGNs utsendte med lyset i ryggen. Kverneland mysende over en ferskskummende halvliter. TEGNs utsendte drar fram kulepennen, lar den rulle løst mellom fingrene før han senker den ned mot papiret. Kverneland tar hintet. Han begynner å prate, lavt, intenst og vedvarende.

—Jeg har malt og tegnet parallelt fra jeg var et spedbarn. Jeg lærte å tegne av å kopiere Donald og Blueberry og Tex Willer... og Snorre-tegningene av Werenskjold og Egedius. Jeg har alltid hatt et schizofrent forhold til A- og B-kultur...

TEGNs utsendte stanser Kverneland raskt. Først livshistorien. Deretter livsfilosofien.

—Etter gymnaset... Jeg flyttet til Bergen da jeg var 20 år. Det ble 14 dager på filosofi der. Høsten 1987 flyttet jeg til Oslo.

Kverneland senker ansiktet ned i ølglasset.

—Jeg ble først publisert i Konk og i Brage. I Konk var det en Snorre-parodi. I Brage Karsten Zarathustra. Da var jeg vel 16 år. Fra første stund fulgte det bråk med Kverneland.

—Brage bad meg tone ned dopinnholdet i Karsten. Men dop måtte det jo være. Jeg var jo inspirert av amerikansk underground!

Kverneland laget fire episoder av "Den moderne Odyseen" med Karsten Z.

—Jeg har et nostalgisk forhold til Karsten nå. Jeg tenkte på å ta ham opp igjen, men nå er det for sent. Jeg har vokst fra ham.
Kverneland ser dypt ned i ølglasset som for å finne igjen Karsten der.

Karsten Zarathustra - serien som gikk i salige Brage. Tegner; S. Susej ,alias Steffen Kverneland.

—Serien var veldig Moebius. Alle tegneserietegnere må gjerne gjennom en Moebius-periode.

Vi har glemt å nevne siviltjenesten. Den utførte Kverneland uten nevneverdig tegneserieproduksjon. Det lille som fantes av overskudd, ble brukt til malerkunsten.

Problemet med tegneserier er at de er så uhyre tidkrevende å lage, sukker Kverneland.

—Etter at jeg kom til Oslo fikk jeg kontakt med Semic og Norsk Mad, fortsetter Kverneland ufortrødent.

—Da ble det Rotta Rolf og Trikkekonduktøren. De fem første historiene om Rolf holder manusmessig, men ikke tegnemessig. I de videre episodene er tegningene bedre, men da er manusene ujevne.
Det er ikke greit. Slik er det nå engang, tenker TEGNs utsendte og oppdager at halvliteren er i ferd med å dovne foran øynene på seg.

—Det har vel blitt rundt 30-40 sider med Rotta.

TEGNs utsendte tenker tilbake. Husker Rotta Rolf og hans hasardiøse og handikappskapende eventyr. En skillingsvise i tegneserie-

TEX WILLER, MUNCH OG STEFFEN KVERNELAND

form, dyppet i sære kjemikalier.

—Hvis det ikke er streite komiserier, skriver jeg ikke manus selv. Da henter jeg fra...litteraturen.

Kverneland uttaler det siste ordet med ærbødighet.

—Jeg har stor glede av å dramatisere tekster. Jeg blir en slags regissør, som i en slags film, forklarer Kverneland.

Så langt har Kverneland hentet ideer fra både Georg Johannesen, James Joyce og som tegneseriebilaget i denne utgaven av TEGN viser, Øvre Richter Frich.

—Jeg fomler litt med absurde manus, men det blir for ujevnt. Jeg er ingen forfatter. Blir det ikke bedre må jeg bruke andre. Jeg kjenner min begrensning. Jeg er billedkunstner. Særlig hvis jeg skal være litt episk, da glipper det. Jeg finner alltid gode replikker, det behersker jeg, men det å lage historier fra bunnen...

Kverneland har absolutt ingen tro på at norske forfattere og tegnerserieskapere noen gang vil kunne inngå regelmessig samarbeid for å skape gode tegneserier.

—Tegneserier er idealisme. De med skriveambisjoner lager gode eller dårlige bøker. Det er ingen grunn til å hefte seg med tegneserier. Det er en blindvei for en forfatter. Det er hverken status eller penger eller noe annet forbundet med tegneserier i Norge idag.

Likevel kan man drømme, og det gjør også Kverneland. Lenge har det eksistert planer om et samarbeid mellom ham og vestlandshumoristen (slik TEGNs utsendte helst husker ham) Ragnar Hovland. Det har blitt med snakket så langt.

Den facistiske trikkekontrollør i full utøvelse.

—Måten å gjøre det på, er at tegneren tar en tekst, sender et forslag til forfatteren og får det godkjent, slik jeg gjorde med Brannen av Georg Johannesssen.

Tegneserien Brannen gikk som føljetong i Dag og Tid med ni episoder. Romanfragmentet Brannen ble skrevet av Georg Johannesen på 60-tallet. Tidligere publisert i "Om den norske skrivemåten" (Gyldendal 1981).

Når Kverneland skal være kommersiell skriver han manus selv, kan han opplyse til TEGNs utsendte som nå sitter med tørt ølglass ved sin høyre side. Men hvem trenger øl med en inspirert haugesunder tvers over bordet! (Haugesunding?)

—Når det er kommersielle serier, gjør jeg alt etter boka. Da blir det både manus og skisser. Med Finnegans Wake (James Joyce) og Brannen, var det anderledes. Brannen laget jeg bilde for bilde, langsomt etter hvert. Uten blyant..

Kverneland skynder seg å tilføye at når han arbeider på denne måten, hender det at han tegner skissesider slik at han har en viss formening om hvordan han skal plassere tusj-strekene på originalen.

—Når man jobber uten blyant

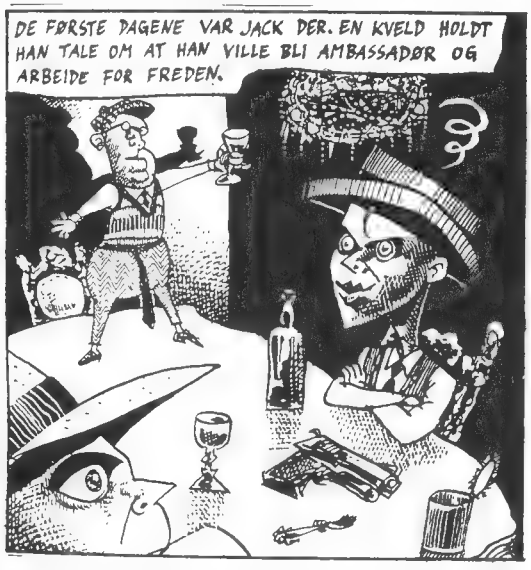

SIDEN KALTE DE HAM AMBASSADØREN OG GA HAM ET SLIPS HVERGANG DE SÅ HAM. DE SYNTES HAN VAR EN SKIKKELIG FYR. DE SA DET IKKE. DE BARE SKJØT ETTER HAM EN DAG HAN RODDE UT MED GARN.
BANG!
BANG!

Stripe fra "Brannen", føljetong i Dag og Tid

blir det hele mer uforutsigbart og spennende. Samtidig blir det langt mer krevende å arbeide slik. Det kreves stor konsentrasjon. Jeg er jævlig godt fornøyd med Brannen. Og også serien som ble trykt i Dagbladet.

Dagbladet? Javisst, Dagbladet. Tabloid-giganten valgte nemlig å oppsummere 1990 ved hjelp av 11 norske tegnere, deriblant Kverneland, som valgte å ta i bruk diverse uten- og innenlandske politiske størrelser i sin kommentar. Opprinnelig hadde ikke Dagbladet tenkt å betale noe som helst som serien. Da Kverneland omsider fikk krangelet seg til et honorar, slengte avisen sju hundrelapper til Kverneland. Forøvrig det dårligste han har blitt betalt for sine arbeider så langt.
Hmm, er den halvliteren Kverneland har foran seg den samme som i sted, eller har han fått en ny?

Til Dagbladet valgte Kverneland å arbeide i farger. Det samme var tilfellet for Trikkekontrolløren, som han tegnet for Norsk Mad. Javisst, den samme kontrolløren som vi snakket om helt i begynnelsen av dette intervjuet. Pokker til struktur det blir på dette da, tenker TEGNs utsendte innbitt før han oppdager at kulepennen har brukket mellom fingrene hans. Raskt hentes en ny (blått blekk) opp fra en velfylt innerlomme.

—Meningen med Trikkekontrolløren var å vise meningsløs vold. Det ble mange reaksjoner på serien. Kverneland forklarer kort at Norsk Mad bestemte seg for å porsjonere ut Trikkekondutøren. Det er ett år siden Kverneland sluttet å tegne serien. Fremdeles er ikke siste episode trykt.

—Jeg likte å arbeide med farger og med en antihelt. Figuren ble utviklet i Vagant. Den var først kalt Exoticumet og var egentlig Fantomet med hakekors-merker på armene. Serien var tegnet i den opprinnelige Fantomet-stilen, slik som McCoy tegnet Ånden som går.

—Det blir ikke bra nok!
Ølglasset smeller ned i bordplata så de modne fruene på bordet ved siden av skvetter til og mister tråden i den seneste tids utvikling innenfor

Kverneland på Stortorvets Gjestgiveri; Kunstneren, Kunsten og Røyken.

I tiden framover blir det mindre å se til Kverneland i Norsk Mad. Han tegner noen forsider og avsluttet nettopp en Willy Haugli-serie, men det er liksom ikke dette Kverneland vil fortsette med i tiden framover da. sladder-fronten. Kverneland sukker. Skal han lage tegneserier så skal det pokker meg være kvalitet!

—Det er også lite betalt og mye arbeid i forhold til det å lage illustrasjoner, fortsetter Kverneland forklarende.

Kverneland vil imidlertid lage serier som før, men helst slike som han lager for Vagant (som har en særdeles gunstig avtale med Kverneland) og for Dag og Tid, hvor Kverneland har vekket åtgaum med sine politisk meget hardtslående

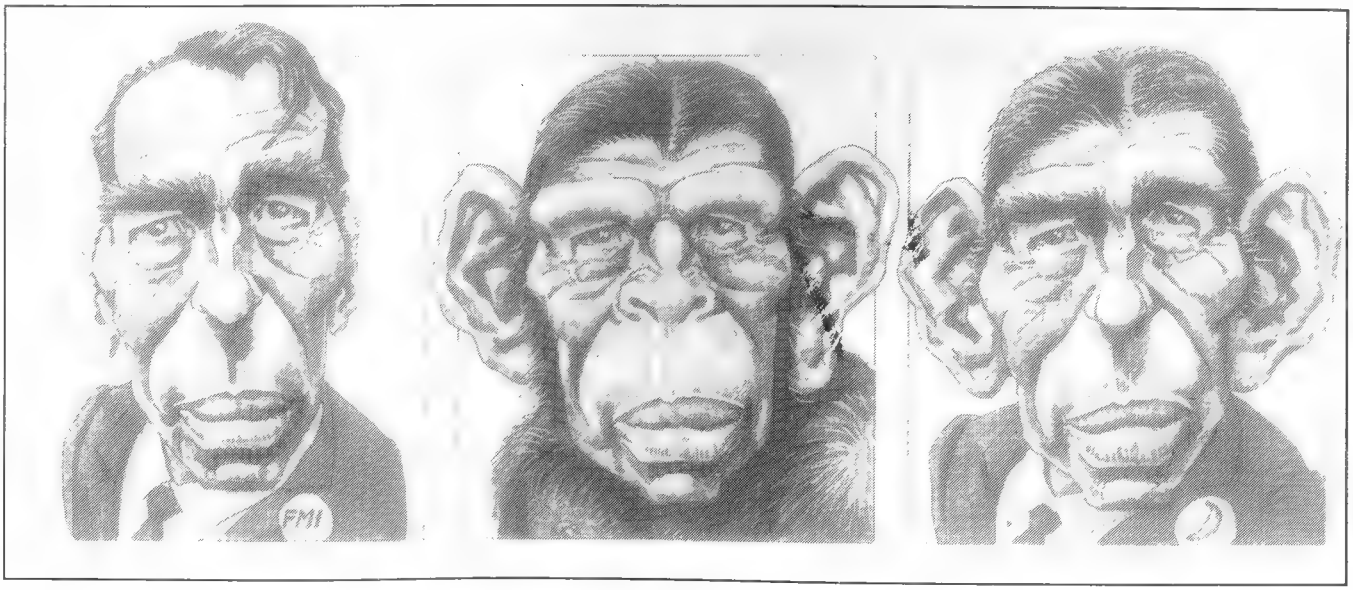

Arne Myrdal; Aggresiv sørlending *Primitiv sørlending* *FMI - medlem*

tegninger.

—Jeg lever av å lage illustrasjoner for et datablad *(Inside Data)*. Det tjener jeg gode penger på. Inntektene er imidlertid ikke høyere enn at den kvernelandske hverdag innebærer en viss grad av nøysomhet, iallefall i forhold til de med fast fast arbeid/fast inntekt.

—Jeg har lav inntekt, men det har jeg alltid hatt. Den eneste tiden jeg hadde god råd var da jeg gjennomførte siviltjenesten (!). Det å ha lav inntekt er en vanesak og et valg. Jeg vil ha full kontroll over min egen tid. Tid er det største godet. For meg er tid penger - reversert. Men jeg vil gjerne ha masse penger, for da får jeg også masse tid til å bruke slik jeg selv vil. Da kan jeg lage anti-kommersielle tegneserier. Målet er å tjene mest mulig med minimal innsats, for da vil jeg få mest tid. Kverneland smiler tilfreds over sitt eget fremragende ressonement.

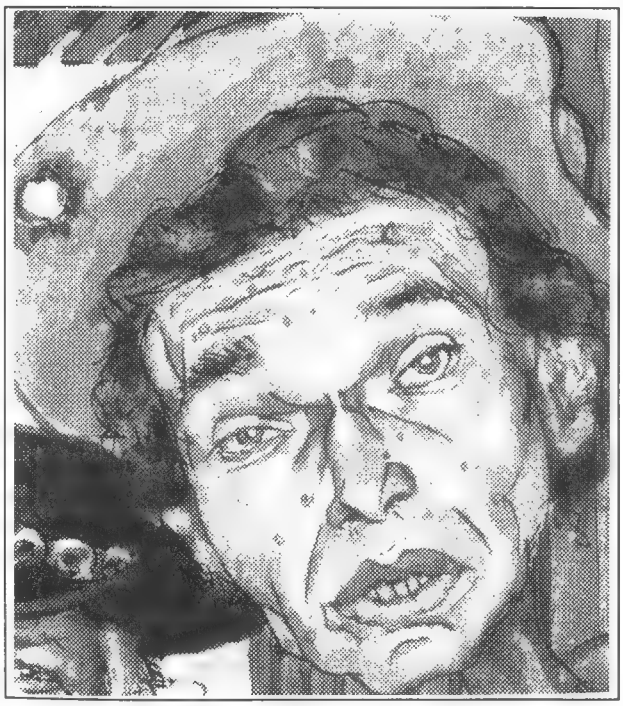

Illustrasjon fra Inside Data; Trond Bjørnstad i Texas Instruments

Tilbake til data-bransjen.

—Inside Data har en frisk redaktør (Bjørn Breien). Har er interessert i å utvikle en tegneserie sammen med meg. Det har ikke blitt noe konkret av det ennå. Den første siden jeg gjorde for Inside Data ble det en helvetes masse bråk av, forteller Kverneland fornøyd og minnes den første coversiden med massevis av kjekke norske datafolk avbildet i "drag" med renneløkker som slips og det som verre er.

—Det ble annonseboikott. Datafolk er ikke vant til å bli parodisert. Nå vil Inside Data gå til søksmål med krav om erstatning.

Kverneland nevner summen ti millioner kroner. Så mye kan hans forside ha kostet bladet i tapte annonseinntekter. Det har imidlertid aldri vært snakk om å droppe Kverneland til fordel for mer "vennligsinnede" parodikere. En viss nedtoning av tegningene hans har det likevel blitt.

—Meningen er at vi langsomt skal kjøre opp tempoet til vi når vanlig avisnivå. Satiren var kurant, men miljøet var fullstendig uforberedt på den.

Bladet oppnådde imidlertid mye publisitet takkket være Kvernelands strek. Plutselig snakket alle bransjefolk om Inside Data, noe som redaktøren og også ansvarlig utgiver, begge deler den tidligere nevnte Breien, sikkert var godt fornøyd med.

TEGNs utsendte er i ferd med å oppdage at Kverneland ikke er verdens letteste å styre gjennom et intervju. Plutselig sitter nemlig Kverneland og snakker om cowbyer.

—Det var en som ringte meg etter cowboy-forsiden i databladet. Han ville innrede et utested med malerier av cowboyhelter. Jeg vet ikke ennå om det blir noe av det. Kanskje er han bare en fantast. Men det ville ha passet meg godt å ha laget et monument i Oslo med billige westernmalerier. Ideen tiltaler meg. Kverneland har lagt en perfekt pasning til neste tema: Hans malerkunst. Fortell, fortell!

—Maleriene er helt forskjellige fra tegningene, skjønt, nå begynner de å nærme seg hverandre. Humor og ironi er i ferd med å bli en del av maleriene mine. Maleriene og tegningene begynner å bli beslektet.

Steffen Kverneland himself by himself

Personligheten min er vel i ferd med å føye seg sammen...

Sier Kverneland og tror det har noe med alder å gjøre og ikke en schizofreni som er i ferd med å bli leget.

Åjavelja, tenker TEGNs utsendte og nikker til hverandre.

—Det er fruktbart å drive med maleri parallelt med tegneseriene. Jeg henter impulser til maleriene i tegneseriene og omvendt. Det at jeg også er interessert i A- B og C-kultur, gir meg mye å spille på. Mange tegneserietegnere er bare interessert i tegneserietradisjonen. Da blir det stereotypt og forutsigbart. Også Ola Hegdal gjør noe av det samme som meg. Han henter inspirasjon fra både A- og B-kultur. Ola har tatt mellomgag i kriminallitteratur.

Bare for ordens skyld: Ola Hegdal er identisk med makkeren til Kverneland i utgivelsen "Små gleder for dei fleste depresjonar". (Dag og Tid 1988)

Tilbake til maleriene:

—Jeg jobber på gråpapir nå, i grenselandet mellom maleri og tegning. Jeg tegner først med tusj og så modellerer jeg i farger. Det er figurativt, en slags ekspressiv realisme med deformerte personer. Maleriene bygger på fotografier fra fester, fra julaften og andre anledninger. Amatørfotografier med dokumentarpreg. Jeg liker å framheve harde blitz-skygger og rødeblitz-

øyne og slikt. Det kan minne litt om pop-art, iallefall kunst-teoretisk. Kverneland fordeler tiden mellom tegneserier og malerier "organisk og etter lystprinsippet".

—Jeg må ha begge deler, også i årene som kommer. Det ene går ikke på bekostning av det andre, tvert i mot virker det ene berikende på det andre.

Selv om Kverneland har hatt framgang med kunsten, har han ikke tjent noe særlig på den ennå.

I år er han aktuell med en tegning under Tegnerforbundets 75 års-jubileumsutstilling. Han bidrar under Vestlandsutstillingen og får også disponere et helt rom på egen hånd når Seljord kunstforening inviterer til stor sommerutstilling i juli. Temaet for sistnevnte utstilling har bydd på en del vansker for Kverneland. Jord, luft og vann finnes det lite av i hans malerier.

—Det er jo nøyaktig det motsatte av hva jeg driver med, derfor må jeg finne en vri...

Tilbake til tegneseriene: Sverige.

—Aftonbladet kjøpte Finnegans Wake etter å ha sett den i Vagant. Jattebra, syntes de, men de skulle visstnok oversette den. Det er jo helt sprøtt, for språket er jo helt villt. Jeg har ikke sett noen oversettelse så langt.

I serien benytter Kverneland Joyces egen absurde tekst. Han har da også påpekt: Oversettelse: Nei, takk.

Men skulle Aftonbladet mislykkes, er det andre svensker som har klart det.

—Galago har den mixen av A- og B-kultur jeg liker. Det er et glimrende blad, vilt og utemmet. Jeg er møkklei av de kommersielle tegneseriene.

Men hva med publikum, undrer TEGNs utsendte, de som tross alt er årsaken til at enkelte ting er komersielle på bekostning av andre?

—Jeg tenker hele tiden på publikum, på kommunikasjon. Det er jo det det handler om. De skal både le og gråte. Ideelt sett skal publikum reagere på samme måte som når jeg lager seriene mine. Men samtidig skal de ikke få noe gratis. Ingenting skal være opplagt.

Kverneland er svært opptsatt av å bruke tegneserie-mediet aktivt.

—Jeg vil vrenge og herje med det.

Kvernelands avsmak for streite løsninger, gir seg også utslag på hans smak når det gjelder for eksempel...

Musikk:

—Jeg kan ikke fordra listemusikk! Det skal være motstand. Det skal være heslig. Jeg hører på mye norsk, Munch (som altså også er navnet på et rockeband), Barbie Bones, DePress...Garbarek, jeg kan ikke fordra jazz, men jeg elsker Garbarek. Og så King Crimson, selvfølgelig.

Litteratur:

—Beckett, selv om han kan være slitsom, og William Burroughs og hans cut-up-teknikk. Når han til og med deler opp setninger og ord, synes jeg det blir for slitsomt.

Tegneserier:

—Bomann-Larsen er den beste tegneserieskaperen noensinne i Norge. Synd han har priset seg ut av markedet. Tegneseriepublikummet består ikke av Fredrik Wanderuper, 40-åringer med god råd.

Bushmillah! Do you think for a moment?
How would you like to hear yur right name now, my tristy minstrel, if yur not freckened of frank comment?
Not afrightened of Frank Annybody's gaspower or illconditioned ulcers neither.
Your uncles!
Your gullet!
Will you repeat that to me outside, leincommuns?
After you've shouted a few? I will when it suits me, hulster.
Guid! We make fight! Three to one! Raddy?
But no, from exemple, Emania Raffaroo! I will have my humours. Sure, you would not do the cowardly thing and molt me roon? Tell Queen's road I am seilling.
Farewell, but whenever!
Buy!
Ef I chuse to put a bullet like yu through the grill for heckling what business is that of yours, yu bullock?

Fra "Finnegans Wake" serie i Vagant

Blant tegneseriekjøperne er det beinhard prioritering når man står i butikken og skal kjøpe. Nielsen og Hepstein er dyktige, selv om jeg foretrekker Nielsen i novelleformen. Jazzbasillen er to-delt. Først en sosialrealistisk skildring av Oslo i 50-årene, gnistrende, fantastisk bra. Deretter et omsving til slapstick. Da fikk jeg problemer med å henge med. Jeg var helt inne i den første skildringen. Jazzbasillen er likevel et lovende forsøk. Nielsen er en fortellerbegavelse av det helt store. Hans neste episke verk vil med stor sannsynlighet være glimrende. Det er flott at Dagbladet og alle andre hyller Nielsen. Krazy Kat er en av de største seriene noensinne. Raw, Weirdo og Galago er viktige blader og det er av stor betydning at de eksisterer.

Film:

—Peter Greenaway, Zoo, Kokken, tyven og... Han er en snobb, men... Også Kubrick, Clockwork Orange og Tvillingskjebner av David Cronenberg.

Kverneland stanser seg selv.

—Det er meningsløst å ramse opp. Det blir for strengt. Jeg er opptatt av veldig vide grenser.

Så, så, Kverneland, nå er vi snart ferdige.

Ambisjoner:

—Å bli bedre og bedre og ha det godt. Jeg har egentlig ikke noen ambisjoner ut over det å ha et godt liv.

Før vi stenger for Kverneland, litt om De Knyttede Never:

Kverneland startet arbeidet med tegneserien sommeren 1990. Det hele startet med at han fant Ola Hegdals utgave av Øvre Richter Frichs De Knyttede Never, (første gang utgitt i 1911) hvor hovedpersonen er den stolte, muskuløse legen Jonas Fjeld. De sidene som presenteres i denne utgave av TEGN er aldri tidligere publisert.

—Det er mye kulturhistorie i Jonas Fjeld, som var den tids Morgan Kane. Han har tapt seg underholdningsmessig, men vunnet på andre sider, slik som ironi og ufrivillig humor, sier Kverneland.

Han kaller Jonas Fjeld for en facistisk helt.

—Blandingen av solidaritet og autoritære ting, blomstrer i Jonas Fjeld. Mye av dette lever videre i Fantomet og i Frank Millers ting. Helten som tar saken i egne hender, den Sterke Mann.

TEGNs utsendte kunne ikke ha blitt mer enig. Jonas Fjeld er arieren som med sine veldige never smadrer svartsmuskede skurker, ofte jøder og sigøynere... og norske arbeidere hvis de skulle være så frekke å protestere mot lave lønninger eller usle arbeidsforhold.

Teksten ligger tett opp til boken. En side tekst tilsvarer en side tegneserie. Dette betyr at tegneserieversjonen av De Knyttede Nevcer vil bli på nærmere 130 sider, hvis den noengang blir fullført.

—Jeg trenger et forum hvor serien kan gå som føljetong. Noen som betaler for det, slik at prosjektet ikke innebærer tap. Det er demoraliserende med store prosjekter som går med tap., sier Kverneland.

Tor Sandberg

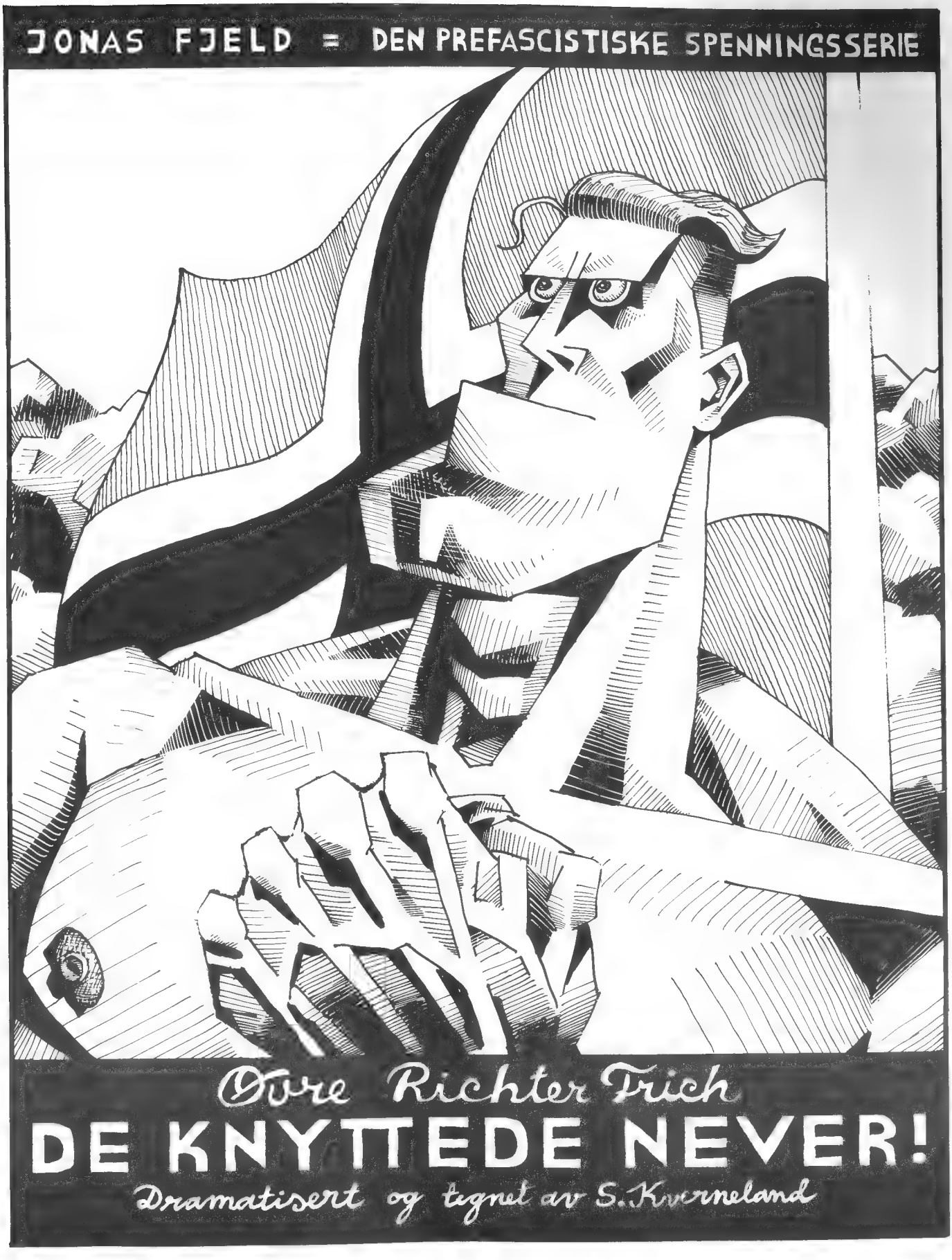
JONAS FJELD = DEN PREFASCISTISKE SPENNINGSSERIE
Øvre Richter Frich
DE KNYTTEDE NEVER!
Dramatisert og tegnet av S. Kverneland

=DET GAMLE HUS I HOMANSBYEN=

HØYT OPPE I HOMANSBYEN LIGGER DET ET LITE TREHUS I EN HAVE.
DET ER INGEN HYGGE VED HUSET.
EN SEPTEMBERAFTEN KOM DET EN UNDERLIG LITEN SKIKKELSE FORBI HUSET.
DET VAR EN DVERG AV MEGET USEDVANLIG UTSEENDE, HANS HODE VAR STORT OG GROVT, MEN DE USKJØNNE TREKK OPPLYSTES AV TO BRUNE, TROFASTE HUNDE-ØYNE.
HAN STANSET UTENFOR PORTEN.

DØREN STOD ÅPEN TIL EN LITEN FORHALL, SOM VAR SVAKT OPPLYST AV EN OPALFARVET ELEKTRISK LAMPE.
EN STOR LØVEFARVET KATT LÅ PÅ EN PUTE FORAN EN SVÆR MAJOLIKAOVN.
HAN ER ALTSÅ I KJELLEREN, PAJAZZO SITTER PÅ VAKT.
FORSIKTIG SKREVET DVERGEN OVER KATTEN OG GREP FATT I OVNS-SPJELDET.
HER SER DU FANDEN SELV DESTILLERE VÆSKER TIL SAMFUNDETS FORDERV!
DØREN ÅPNET SEG, OG DVERGEN GIKK LANGSOMT NED EN VINDELTRAPP.
ET HAV AV LYS SLO DEN KOMMENDE I MØTE, OG EN HET VARMEBØLGE STOD UT FRA DET OPPLYSTE RUM.
HALLO- ER DET DEG, ERKO?

GI MEG LITT AV DIN KJØLIGHET, VENN ERKO – JEG FOR-GÅR I DETTE HELVETE !
DVERGEN SÅ MED ET BEUNDRENDE SMIL OPP PÅ DEN BLONDE KJEMPE. HANS BRUNE ØYNE FIKK ET VARMT OG YDMYKT UTTRYKK.
PERKÄLÄ !
JEG MISUNNER DEG DINE MUSKLER OG DIN KRAFT.
SANNELIG, DU ER FJELL FRA ISSEN TIL FOT-SÅLEN.
GRANITT! HÅRD GRANITT.
KJÆRE ERKO, JEG OFRET GJERNE MIN HØYRE HÅND FOR EN LITEN BRØKDEL AV DITT MEKANISKE GENI.
OG JEG OFRET GJERNE ALT SAMMEN FOR DITT BRYST OG DINE LUNGER OG DEN HAMMER SOM SITTER PÅ DIN HØYRE ARM ...
HUSKER DU VÅRT FØRSTE MØTE ? DET VAR NEDE I BERLIN, HVOR JEG STUDERTE HUD-SYKDOMMER HOS LASAR.
JEG SATT DER SAMMEN MED EN FLOKK STUDENTER OG DRAKK OM KAPP AV DE STORE 10-LITERSBOLLENE SOM ELLERS BRUKES TIL DEKORASJON
DA KOM DU INN SAMMEN MED EN FINSK MALER. JEG FANGET DITT SKY MELANKOLSKE BLIKK MED EN GANG.
LA PATTEBARNET DER FÅ NOE Å DRIKKE !
!

DU BLEV BLEK SOM VEGGEN BAK DEG, DINE ØYNE BLEV SORTE OG HATEFULLE.
BANG!
ØLET RANT NEDOVER DEN DRUKNE INJURIANTS ANSIKT OG FRÅDEN STOD HAM OM MUNNEN.
HAN REISTE SEG OG VILDE KASTE SEG OVER DEG.
MEN DA TOK JEG DITT PARTI.
DET BLEV ET HERLIG SLAGSMÅL!
JEG BANKET HAM PÅ NORSK MANER TIL PLUKKFISK, SÅ TENNENE TRILLET HAM UT AV KJEVENE.
MEN VI TO BLEV VENNER FOR LIVSTID. DU LÆRTE MEG Å TRO PÅ VENNSKAP OG JEG LÆRTE DEG Å TRO PÅ FORBRYTELSE.

OG NU SMIR VI ONDE RENKER OG HÅRDT TYVESTÅL MIDT I OSLOS HJERTE - VI - ILMARI ERKO OG JONAS FJELD.
MIN PLAN KAN IKKE MISLYKKES.
HER HAR JEG ET SKJEMA OVER PANSER-HVELVET. VI FÅR 6 1/2 TIME Å ARBEIDE I.
VAKTEN SKAL JEG SØRGE FOR.
FOR GUDS SKYLD IKKE NOE MORD DENNE GANG. JEG TÅLER DET IKKE. DER BLIR BLOD NOK PÅ VÅR VEI.
KJÆRE ERKO, AT DU IKKE KAN VENNE DEG AV MED DENNE SVAKHET FOR DISSE YNKELIGE MENNESKELIV. VI SKAL JO ALLE DØ ENGANG. OG DET ER BEDRE Å DØ HURTIG OG SMERTEFRITT FOR EN SIKKER HÅND ENN...
FJELD STANSET PLUTSELIG. ET SKINGRENDE KLOKKESIGNAL LØD OVER HANS HODE.
HAN KASTET HURTIG EN TETTKNAPPET FRAKK OMKRING SEG OG FORSVANT DEN VEI ERKO VAR KOMMET.
DER SER DU. SAMVITTIGHETEN ER ET ENNU EKSISTERENDE ONDE. SOKRATES UDØDELIGE DEMON HVISKER ALLTID I VÅRE ØRER.
ER DET DR. FJELD?
JA, DET ER DR. FJELD.
HVAD ØNSKER DE?

JEG ER KATARINA SAROV.
DE BODDE HOS OSS FOR MANGE ÅR SIDEN DA DE VAR UNG STUDENT ~ JEG VAR IKKE MER ENN 12 ÅR DENGANG ~ OG NU ER MOR BLITT SYK ~
VI BOR LIKE VED ~ NEDE I PARKVEIEN ~
Å DE VIL HJELPE OSS, IKKE SANT! DE VET, MOR VAR SÅ GLAD I DEM.
DER FLØY ET HALVGLEMT MINNE GJENNEM JONAS FJELDS SINN.
NU KOMMER JEG, FRØKEN SAROV.
VÆR IKKE ENGSTELIG ~ VI SKAL NOK KURERE DERES MOR.
SÅ, GRÅT NU IKKE, LILLE FRØKEN ~ ~ ~
EN TIME EFTER STOD FJELD IGJEN I SIN ENTRÉ.
VI ER ROVDYR, KJÆRE PAJAZZO. VI ER FARLIGE FOR ALLE LIVETS USLE KRYP ~ ISÆR NÅR JORDENS LYS ER SLUKKET. MEN VE OSS NÅR EN STRIME AV DEN EVIGE DAGS GODHET OG SKJØNNHET FINNER VEIEN TIL VÅRT HJERTE.
VE OSS!

Intervju med Don Rosa

Don Rosa har vært i Norge, mannen hele verden nå setter sin tillit til skal bli Carl Barks' arvtager, og som hittil i sin karriere er blitt best kjent for sine oppfølgere til gamle Barks-historier.

Ved Tor Ødemark

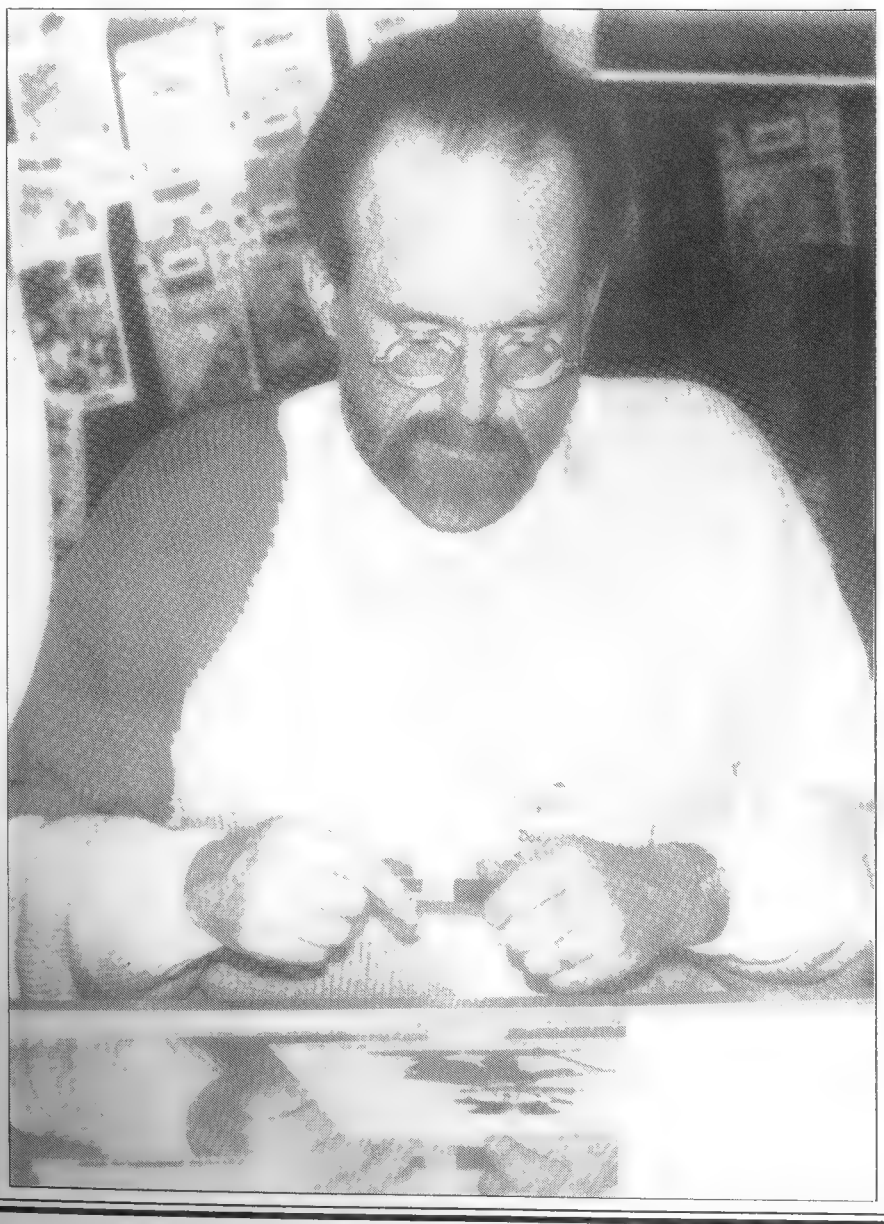

La oss først møte mannen som har satt gamle Donaldist-hjerter i kok. Han er født den 29. juni, 1951 i Louisville, Kentucky, og er en beskjeden og sympatisk person som selv mener det kun finnes én stor Donald-tegner, nemlig Carl Barks. Han er en stor Barks-beundrer, og skjønner ikke grunnen at han selv skal ha blitt så populær.

For Don Rosa er tegneseriene bare blitt en guttedrøm som har gått i oppfyllelse. Don Rosa har en yrkes-stolthet som få, og tanken på at andre Barks-tilhengere skal reagere negativt på seriene han lager, gjør at han føler han aldri kan bli bra nok.

Hans far mente at tekst (litteratur) var kunst, bilder (malerier og tegninger) var kunst, mens bilder med tekst (tegneserier) var søppel, men til tross for dette er Don Rosa den personen alle i dag setter sin lit til skal bære Carl Barks' arv videre.

Don Rosa begynte å tegne og fortelle Donald-historier fordi han er Carl Barks-beundrer, men at dette med tiden skulle utvikle seg til å bli et levebrød, var mer enn han hadde drømt om. Han startet sin karriere som Donald-tegner hos Gladstone-forlaget i USA, men da Disney for et par år tilbake overtok utgivelsene av sine egne blader, ble ikke forholdene de samme

Don Rosa, vennlig og beskjeden, signerer villig vekk for fansen.

lenger. Kapitalismen fortrengte idealismen. Disney-konsernet trodde de skulle klare å vedlikeholde den standard og de tegnere som Gladstone hadde bygd opp, da de så at dette igjen begynte å bli business. Derfor opplever vi nå for første gang at Disney i sine utgivelser oppgir alle data om tegnere, tusjere og manusforfattere, en tendens Gladstone i sin tid lanserte.

Det skulle vise seg at Gladstone hadde en høyere stjerne hos fansen og hos tegnerne, noe som gjorde at blant andre Don Rosa trakk seg ut, og til stor glede for i alle fall skandinaviske tilhengere begynte å arbeide for Gutenberghus i Danmark. Men så kommer det store spørsmålet - vil Disney også gå inn og overta Gutenberghus? Svein Erik Søland i Hjemmet mener et bestemt "nei" til det, noe vi som lesere håper er riktig. Dermed håper vi at samarbeidet mellom Gutenberghus og Don Rosa kan bli langvarig og produktivt.

Don Rosas første serie i Norge, gikk i "Donald Duck" nr. 1/90, etterfulgt av en ny historie i "Mikke Mus" nr. 10/90, og man har ambisjoner om å trykke samtlige av hans serier etterhvert.

Don Rosa var i Norge i slutten av januar måned, og TEGN var selvsagt tilstede for å møte vidunderet, som har satt alle barksist-hjerter i kok, ikke bare fordi han forsøker å holde en Disney-tradisjon i hevd, som de fleste trodde var over, men også fordi han arbeider ut fra de forutsetninger og drømmer enhver ekte Donald-tilhenger har; han er nemlig en innbitt Donaldist og samler selv.

Det var en enkel og sympatisk mann som møtte oss, midt i sin beste alder (han er nemlig jevngammel med underTEGNede), en person som skulle vise seg å være beskjeden, ærlig og ikke preget av all oppstanden som var blitt ham til del under sitt Skandinavia-besøk. Vel, preget av det var han, for det var for ham komplett uforståelig at folk i det hele tatt kjente til hans eksistens. Han var, som han sa, bare en Barks-tilhenger som hadde fått sitt høyeste ønske oppfylt; få tegne Donald og endene. At han i tillegg tjente penger på det han gjorde, var for ham et mirakel. Han kunne legge frem sterke argumenter for at han var en elendig tegner, blant annet at han brukte 8 forskjellige penner ved produksjonen av hvert panel. Så la oss nå møte Don Rosa, slik vi møtte ham i Oslo i januar.

Donald som realisme

-Har du alltid hatt evner for å tegne serier?

-Jeg hadde aldri planer om å bli tegner av yrke, men allerede som barn begynte jeg å tegne historier for meg selv. Jeg hadde egne tegnebøker, som jeg fylte med tegnede historier. Jeg skrev manus til dem i Barks' stil, i eventyr-stilen. Jeg lagde aldri historier om superhelter, kun rene eventyrserier. Jeg tegnet alltid mennesker, for jeg visste ikke hvordan jeg skulle tegne ender. Jeg fant ut senere at måten jeg tegnet dem på var at samtlige figurer hadde svarte neser, og at jeg trodde de var mennesker. Jeg fant også ut for noen år siden, da jeg begynte å arbeide innen serie-bransjen, at jeg måtte lage skisser for seriene. Jeg tegnet hurtig inn de figurer som skulle være i bildene for å vise redaktørene hvordan jeg mente sidene skulle være. Jeg skjønte da at figurene jeg tegnet lignet Barks' hunde-figurer, og at dette var de samme figurene jeg tegnet da jeg var liten. I min barneverden var nemlig det hva jeg forbandt med levende mennesker (i Barks' serier), og derfor trodde jeg at man i tegneserier *måtte* tegne mennesker med svarte neser.

Det er også derfor Barks' serier er så forskjellige fra alle andre. Jeg likte flere av forlaget Dell's serier, slik som for eksempel Snurre Sprett, men han var tross alt en kanin, som levde i et hull i jorden og stjal gulerøtter fra jordene, Daffy Duck fløy sydover om vinteren, mens Donald bodde i et hus! Han er et menneske. Jeg brydde meg aldri om at han så ut som en and, for meg *var* han et menneske. Hans eventyr var så fast forankret i virkeligheten, og historiene stemte med det jeg hadde lært på skolen, og omgivelsene rundt ham når han besøkte forskjellige land og byer var alltid autentiske.

-Tror du dermed denne eventyr-stilen og realismen er den perfekte serie-formen, sammenlignet med Daffy og Snurre?

-Jeg leste jo også til en viss grad disse seriene, og til sitt bruk er de bra, men når man leser dem, så er historiene i øyeblikket bra og med en del, gode gags, men i neste øyeblikk har man glemt dem. Barks' eventyr derimot er så detaljrike, handlingen er så kompleks og interessant og figurene er så livaktige at historiene blir husket i årtier. Vi kunne bli forevist et bilde fra en serie, og kunne dermed ikke bare huske hele serien, men også små detaljer knyttet til den.

Carl Barks

-Har du noen gang truffet Carl Barks selv?

-Nei, alle tror jeg har møtt ham, men jeg har kun sendt ham noen brev med mine serier i. Han er alltid meget høflig og svarer, men jeg tror ikke han liker hverken meg eller det jeg tegner. Det eneste sørgelige som har skjedd

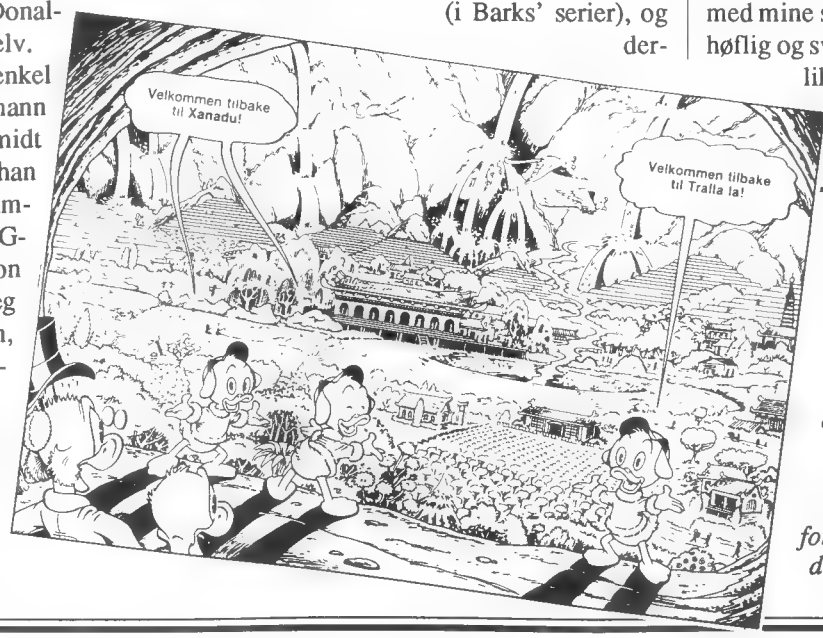

«Don Rosa demonstrer all sin fortellertekniske oppfinnsomhet og avanserte tegneteknikk...», skriver Fredrik Wandrup i Dagbladet. Og videre: «...et eksempel på at godt håndverk og yrkesstolthet kombinert med kreativ kraft kan overleve, til tross for alle de mange forsøkene fra glatte, overfladiske tegnere på å ødelegge Donald-seriene.»

meg de siste tre år, har vært Barks' reaksjoner på det jeg har laget. Han bryr seg ikke om det. Jeg tror ikke han liker det. Jeg har bare blitt nødt til å leve med det, og fortsette der jeg har begynt.

Jeg begynte å skrive til ham i 1970-71, da jeg fikk tak i adressen hans via kjente hos Disney, og det begynte med de vanlige fan-brev som alle skrev på den tiden, med mine reaksjoner på det som ble laget pr. da. Jeg visste ikke at det ble produsert Disney-serier utenfor USA på den tiden, og trodde alt som ble produsert ble forestått av Disneys egen stab. Men jeg fortalte Barks at en dag skulle jeg selv begynne å tegne Onkel Skrue-historier. Han fortalte da at jeg ikke kunne regne med å få dem trykket i USA, siden alt som utkom der ble laget av en fast stab. Da han flyttet mistet jeg forbindelsen med ham.

Så i 1986-87, da jeg fikk sjansen til å gjøre serier for Gladstone, sendte de et brev for meg til ham, hvor jeg la ved kopier av den første serien jeg hadde tegnet for dem. Det var ikke for å få hans kommentar til serien, men for å vise ham ved mine serier hvor stor verdi jeg hadde satt på hans serier, kanskje også med en egoistisk tanke på at han da hadde sett dem. Han sendte meg da et meget høflig brev, hvor han fortalte hva han likte og ikke likte ved serien, og at han godt kunne se at jeg hadde muligheten til å selge serier i fremtiden, farvel og lykke til.

Men neste gang jeg laget en eventyr-serie, gjorde jeg det samme igjen, sendte en kopi av serien, og han sendte tilbake det samme type brev, høflig og korrigerende, med det samme lykke til med alt mitt framtidige arbeide.

-Hvilke serier var det du sendte?

-De lange, som "The Son of the Sun" og "Cash flow", og når jeg sendte ham "Last sled to Dawson", som er den eneste serien jeg har gjort som jeg virkelig liker, fikk jeg igjen et skarpt, men høflig svar, hvor han skriver at han syntes det var en feil å bruke disse figurene om igjen. Han mente jeg burde bruke nye figurer, sette dem i en ny handling, og så starte derfra.

Den fjerde og foreløpig siste gangen jeg skrev til ham, sendte jeg med en kopi av "Return to Plain Awful", og jeg skal fortelle grunnen til at denne serien i det hele tatt eksisterer: Gladstone utgir som du sikkert vet en del litografier av Barks, men kjøperne av disse er ikke Barks-fans, men snarere oppkjøpere og investorer, som kun venter på at Barks skal gå bort. Gladstone produserte en litografi-serie som ble kalt "Disaster at Money Lake", en kopi fra det første Uncle Scrooge-heftet i USA, der en demning brister og pengene flommer ut. Men av en eller annen grunn klagde kjøperne på dette - de forsto ikke hva bildet skulle forestille - av den enkle grunn at de aldri hadde lest serien. Frem til det maleriet talte bildene hans for seg selv.

Kannibalisme...

Det neste han lagde var fra "Eggemysteriet" med de firkantede eggene som motiv, og ikke nok med at serien inneholdt noe så vanvittig som firkantede egg og firkantede høner, men Onkel Skrue ble malt inn i dette bildet, og han var jo ikke med i den opprinnelige historien. Forholdet var dermed at Gladstone ikke ville ha oppfølgere til gamle historier, fordi leserne i USA aldri hadde lest noen av de opprinnelige seriene. Selvsagt var det en del samlere som kjente historiene fra før, men det er så få av oss, mens det generelle publikum var helt fremmed for seriene. Derfor ville det å lave en fortsettelse av en gammel serie være bortkastet tid. Men her trengte man plutselig en serie som skulle følge med litografien, for å forklare hva som foregikk, så de lot meg gjøre denne ene fortsettelsen.

Igjen sendte jeg historien til Barks, og nok en gang det samme svaret, samt at han ikke likte at jeg "kannibaliserte" hans figurer, og han var lei for at han hadde malt det bildet som førte til at jeg lagde denne serien. Det gjorde virkelig vondt å høre. Han har selvsagt all rett til å føle som han gjør, og jeg skal være den første til å innrømme at å lage fortsettelser på hans klassiske historier ikke nødvendigvis gjør ære på hans historier. Både du og jeg elsker hans historier, og er vel kanskje av den mening at de bør forbli som de er. Men det jeg gjør når jeg lager en fortsettelse, er å trekke ut elementer fra originalen, og utvikle dette videre. Jeg trekker aldri inn noen helt ny ide, jeg bare spinner videre på Barks' grunnlag. Og hver gang jeg har skrevet et slikt manus, sender jeg det ut til de Barks-fans jeg kjenner i USA for å få deres kommentarer, for jeg er sterkt opptatt av at andre Barks-fans skal være stolte av det jeg gjør - jeg er en av dem selv. Og

jeg vil være sikker på at jeg ikke gjør noe som ville ødelegge minnet om den originale historien. Etter dette skrev jeg ikke til Barks noe mere, ikke før jeg begynte å arbeide for Gutenberghus.

Første gang jeg fant ut at Gutenberghus eksisterte, var da de bestilte denne serien fra Gladstone, og så spurte meg hvorfor jeg ikke gjorde flere fortsettelser. Så da jeg ble tvunget til å slutte hos Gladstone, gikk det en tid, før jeg fikk meg til å skrive et brev til redaktøren av Gutenberghus, hvor jeg sa at hvis de ville ha fortsettelser, var det ikke noe jeg heller ville gjøre. Jeg trengte arbeid, og Gutenberghus på sin side var så ivrige at de ringte etter meg fordi de trengte en masse materiale. Jeg visste ikke engang at mine serier ble trykket i Europa, og jeg visste overhode ikke hvor mye mer populære Disney-seriene var her i Europa enn hjemme. Herfra fikk jeg oppdrag, og en gang imellom ville de gjerne ha oppfølgere til gamle serier, og for ikke mer enn noen måneder siden ble jeg ferdig med enda en serie, basert på to gamle Barks-serier, som jeg bandt sammen til en serie. Jeg så derfor ikke noe annet alternativ enn igjen å sende ham kopier av dem, og fortelle ham at jeg visste han ikke likte det, og ba om unnskyldning for det. Jeg følteat hvis jeg ikke sendte ham kopier av den, ville jeg ha gått bak ryggen hans.

-Trolig vet han vel ikke hvor mange dårlige serier som produseres i dag, og dermed heller ikke vet å verdsette ærlige forsøk på å gjenskape noe av det gamle?

-Jeg prøvde hjemme, uten å ha møtt ham eller snakket med ham, å finne ut hvordan han tenker og føler, for når jeg får et brev fra ham er det som om han skriver til rørleggeren sin eller noe i den dur, men det er jo mitt

problem. Jeg tror allikevel det er noe i det du sier, for jeg har sett en del brev han har skrevet til andre - folk som forsøker å utnytte ham til å lage noe til dem for betaling - og til dem skriver han lange, vennlige brev, fordi han forstår dem. Derfor tror jeg også han er forbauset og irritert over slike som meg. Det tar allikevel aldri fra meg beundringen overfor den person jeg selv mener den beste serieskaper i verden. Men såvidt jeg forstår, har han aldri ønsket å tegne disse seriene - han ville bli avistegner - og tegne eventyrserier der. Mange serie-tegnere på den tiden håpet dette med serier bare skulle være midlertidig inntil de fikk en annen jobb, men for Barks var det annerledes; ikke bare var han et geni, men sålenge det var hans jobb å gjøre noe, la han alt han hadde i jobben. Så selv om han ikke elsket jobben sin, gjorde han allikevel alt han maktet for å lage noe han selv ville ha likt å lest.

Da han så trakk seg tilbake i 1967, ville han ikke ha noe mer med serier å gjøre, han hadde det trolig langt opp i halsen. Hva han ikke forsto, og som han fremdeles har vanskelig for å godta, er at det fantes og finnes mennesker som deg og meg, som leste disse seriene fra vi var ganske unge, vi fikk figurene hans inn med morsmelken, og de betød en masse for oss. Og at hans historier var så utrolig mye rikere enn alle andre, gjorde dem viktige. Derfor tror jeg ikke han helt takler dette med å få brev fra beundrere og fans, men heller foretrekker dem som skriver for å oppnå noe, for det kan han skjønne.

-Det kan jo være så enkelt som at han ikke skjønner hvor verdsatt han er, akkurat som du ikke visste hvordan dine serier var blitt mottatt her i Europa....

-Det er han nødt til å vite.

-Det samme kunne jeg si for din del....

-Det er sant, jeg begriper fremdeles ikke hvordan slike mengder Disney-stoff kan selge her over. Derfor er jeg også så fornøyd med å få arbeide for Europa nå, så fornøyd at jeg i dag ikke begriper hvordan jeg har kunnet jobbe for amerikansk Disney. Dette er noe helt annet. Disney i USA vet overhode ingenting om tegneserier. Gladstone *kunne* Disney, det kunne man se bare på omslagene av heftene derfra. Da jeg så et Gladstone-blad i hyllene helt i begynnelsen, trakk det oppmerksomheten som en 1000 watts lyspære. Dette var et forlag som forsto figurene, som visste bakgrunnen for figurene, de likte dem og de var interessert i å produsere det best mulige produktet, ikke bare fordi de var interesserte i profitten, selvom det alltid er en nødvendighet, men de ville aldri ha gitt ut noe som ville ha gjort skam på figurene. Den gamle redaktøren, Byron Erickson, mente at hvis de hadde "Super-Donald" eller lignende, ville bladet selge adskillig bedre i Statene, men det ville være å vise forakt overfor serier han personlig elsket. Hele Gladstones stab var innbitte fans. Jeg er blitt fortalt av enkelte europeiske lesere at de ikke liker de nye "Disney Disneys" for de kan se at de ikke lenger blir laget av fans. De blir produsert av folk som kun er interessert i profitten.

-Det er jo også grunnen at alle igjen begynte å kjøpe amrikanske Disney-hefter igjen da Gladstone tok over, og da det i tillegg dukket opp tegnere som Don Rosa, var det tydelig at her arbeidet man iherdig for å gjenoppta en gammel tradisjon.

Back to the Fifties...

-Jeg er så takknemlig for at folk, spesielt etter å ha sett mine elendige tegninger, allikevel oppdager den ånden som er nedlagt i seriene, og ikke holde tegneferdighetene mine mot meg. Hvis jeg hadde vært en dyktig nok tegner, ville jeg trolig kopiert Barks' stil til fullkommenhet, men mange har sagt det er godt jeg ikke har gjort det, fordi jeg på den måten ikke imiterer ham, men lager serier i hans ånd - med respekt for figurene og med respekt for leserne. Egentlig er jeg ikke noen serie-tegner i det hele tatt, min utdannelse er som sivil-ingeniør, og tegneseriene var kun en hobby.

-Du mener altså at historie-fortelling er din sterke side, mens tegningene er et nødvendig tilbehør?

-Absolutt.

-Din måte å fortelle på tilhører vel egentlig 40- og 50-årene?

-Mine serier foregår i 50 -årene! Redaktørene ville at seriene skulle foregå i 1988-89, men jeg ville ha dem tilbake til 1951-52. Jeg hadde trodd de egentlig ville har seriene lagt til 90-årene, men vi kom gjerne til et kompromiss.

I "Return to Plain Awful" skrev jeg i manus at Professor Rhutt Betler fra Alabama var her for 95 år siden, og redaksjonen gikk til det bryderiet med å undersøke i originalen at dette skjedde i 1864, noe som ved enkel matematikk viste at det da foregikk i 1952. Da jeg fikk det i retur, var det med påskriften om at dette var 134 år siden, ikke 95, for min serie foregår i 1989. Derfor inngikk vi et kompromiss ved at jeg fjernet hele årstallet og bare skrev et utropstegn etter navnet. Jeg hadde aldri regnet med at de ville godta min måte å tenke på, men jeg ville heller ikke la dem få meg til å tidfeste mine historier til 1990-årene. Dette var en av våre vennlige diskusjoner, som vi hadde fler av.

Jeg klarte allikevel å flette det inn i andre historier, som i "Last sled to Dawson", når folkene på Skrues kontor jobber med regnskapene. Her påpeker jeg at handlingen finner sted i 1954, om du ser nærmere på regnskapsbøkene, og det var på denne måten jeg fikk skjult mine intensjoner om å holde handlingen ca. 40 år tilbake i tiden. Hentydninger som dette har jeg ofte skjult i de aller første paneler av seriene.

Legg merke til bladet som blir holdt i hånden på 2. bilde i serien, kan du lese "D.U.C.K." øverst. Mitt egentlige navn er Keno Don Rosa, og betydningen jeg har lagt i initialene er "Dedicated to Unc. Carl, Keno". Jeg har alltid lagt en slik hilsen inn, men ved noen anledninger er de blitt fjernet, som i de to seriene jeg har laget for Gutenberghus. Det kan fort forveksles med en signatur, derfor har man fjernet det. Men om du legger merke til første bilde i "His Majesty McDuck" så finner du de samme initialer i Skrues kost.

-Det er spesielt èn historie jeg gjerne skulle sett en fortsettelse til....

-Jeg vil ha lister over de seriene folk vil oppfølgere til. Selv har jeg lange lister over de seriene jeg kunne tenke meg å følge opp, for jeg håper jeg kan gjøre det jeg gjør i dag de neste 40 år, og dermed gjøre oppfølgere til alle de store seriene.

Her i Norge vil de selvsagt ha meg til å gjøre en fortsettelse til "Lemenjakten", men den ser jeg ingen mulighet til å gjøre noe mere på.

-Hva med "Micro Ducks from outer space"?

-Den er allerede laget.

-Jeg vet det, men en versjon som er mer akseptabel....

-Jeg har aldri lest den, og jeg føler meg ganske usikker på nettopp det at

jeg ikke har lest den av de tusentalls serier som er utgitt her i Europa. Hvordan skal jeg kunne vite hva som er laget og ikke laget?

-Ideen og tanken bak denne oppfølgeren var god, at den kom nettopp 8 år senere, men min tro er at du kunne ha gjort så mye mer ut av den.

-Jeg vet aldri om jeg vil lage noen flere oppfølgere før jeg er endelig ferdig med den jeg holder på med der og da. Jeg er nødt til å lese igjennom hele historien når den er ferdig, og er den bra nok, kan jeg ta mot til meg på å starte en ny.

Historiefortelleren

-Hvordan arbeider du med en historie?

-Jeg starter alltid med det siste panelet, og arbeider meg forover. Slutten er alltid det viktigste, noe man ikke lenger skjønner i USA, alt går bare videre og videre og videre — se bare på TV-seriene....

Interessen trekkes gradvis opp etter-som figurenes interesse for det samme vokser. Derfor er begynnelsen vel så viktig. Det som foregår imellom er en handling som er avhengig av de samme kriterier som innledning og avslutning.

Jeg kan huske en serie jeg lagde for Gladstone, som opprinnelig var på 26 sider, og jeg spurte om jeg ikke kunne få lov å utvide den til 28 sider, og jeg fikk lov til det. Men det jeg gjorde var ikke å utvide med en halv side her og en halv side der, men hver sekvens ble økt med ett eller to paneler, for å gjøre scenene rikere, og det var vanskelig, for hele tiden var tanken der på hvordan Barks hadde gjort det; i siste bilde på hver side var det et poeng som gjorde at man fort bladde om til neste side i håp om å se noe stort, og for å lese fortsettelsen. Ved da å legge inn et og et panel i serien, måtte jeg tegne om deler av den for å beholde de "agn" som gjorde at man spent bladde over til neste side.

-Det er tydelig forskjellige måter å jobbe på. Barks fikk best inspirasjon av å stirre inn en tom vegg, der intet kunne distrahere ham....

Når jeg starter med slutten, med det siste panelet, vet jeg automatisk hvordan det nest siste må være, og slik går jeg forover til jeg når midten. Da vet jeg hvordan hele innledningen må forløpe, og fortsetter dermed på begynnelsen, som er den nest viktigste delen av historien. Den er nødt til å ha en god avslutning, så det skal være en mening med å lese serien, men like viktig er åpningen av en serie. I en Snurre Sprett-serie for eksempel blir man ofte slengt midt ut en handling, mens i Barks' serier begynner det alltid med en hverdags-scene, og måten serien bygges opp på er at handlingen bit for bit avsløres for leseren - det bygges langsomt opp til et klimaks, noe som trekker en med inn i historien.

-Det var et godt svar. Jeg skulle gjerne ha visst hvordan han gjorde de korte seriene, 10 og 12-siders seriene. Jeg har aldri klart å finne ut hvordan jeg skal angripe en slik serie. Jeg gjør to typer serier, 10-12-siderne og de lange eventyr-seriene, men det er de korte seriene som volder meg mest bry. Grunnen til det er at jeg her må ha kun en grunnidè, som jeg utvikler 10 sider fremover, og det må være en god nok idè til å fylle 10 sider, men den kan ikke samtidig være for kompleks med for mye ekstra handling.

For øyeblikket har jeg en lang liste over lengre eventyr-serier jeg vil lage, men listen over kortere serier mangler. Jeg må skape dem der og da, hver gang.

At jeg har så mange ideer til de lengre seriene, ligger mye i det faktum at det er det jeg har gjort fra jeg var barn, ikke kortseriene.

Jeg lagde en serie for et fanzine en gang for 15 år siden, med mine egne figurer, som jeg i dag har omgjort til en Donald-serie, som den opprinnelig var tenkt som. Det var "The Son of the Sun".

-Du liker tydeligvis meget godt det du gjør?

-Jeg elsker jobben min mer enn noen kan tenke seg, og jeg har ikke fortjent det - ingen fortjener å ha så mye moro. Jeg er fullt på det rene med hvor heldig jeg er, som har fått mitt livs hobby og største drøm til å gå i oppfyllelse. Det er bra nok at jeg kan skrive og tegne eventyr om mine favorittfigurer, som har betydd så mye for meg siden barndommen, og spesielt at jeg kan la handlingen gå tilbake til 1954. Men at jeg i tillegg kan lage en fortsettelse på en historie jeg har kjent fra jeg var 5-6 år gammel, og si at dette er neste kapittel, noe som kanskje kan være en feil, men som allikevel er en uimotståelig fristelse, er det største av alt.

Jeg snakket med noen fans borte i Stockholm, som var enige med meg i at det lå en risiko i dette med oppfølgende serier, men samtidig ville de ikke råde meg til å slutte med, fordi de var like spente som jeg på hvordan fortsettelsen ville bli. Derfor er presset på meg enda sterkere, ved å møte så mange Barks-fans med så god kjennskap til de gamle seriene. Jeg er akkurat kommet halvveis på en ny serie nå, som jeg ikke var sikker på skulle holde mål. Nå kommer jeg trolig til dra hjem og kassere hele serien, og begynne helt på nytt, for disse menneskene forventer bedre historier enn dette, og det vil si at 3 ukers arbeide er bortkastet. Men det er verdt det med tanke på at noen kanskje skal bli misfornøyde med det jeg gjør.

-Hva skjer med original-tegningene dine?

-En av grunnene til at jeg ikke ønsker å arbeide for Disney, er at originalene tilfaller Disney-konsernet. Med Gladstone var det noe helt annet, der fikk man først betalt for serien, siden fikk vi originalene tilbake, og kunne om ønskelig tjene ekstra på

salget av disse.

-Er det mulig å leve av å lage Disney-serier?

-Inntektsmessig kunne jeg i begynnelsen hos Gladstone tjene opptil 2/3 av hva jeg tjente som sivil-ingeniør, og jeg hadde knapt råd til å få regningene mine unna, men det var verdt det så lenge jeg hadde kommet på den grønne engen som hadde åpnet seg for meg. Min kone er lærerinne, og har fast inntekt der, så jeg visste jeg aldri ville sulte. Men etter to år begynte det å gå bedre enn både Gladstone og jeg hadde trodd. Det begynte å bli inntekter av det vi gjorde, men det var da Disney kom og tok over. Disney har aldri brydd seg om produksjonen av tegneserier, det var derfor dette ble overlatt Dell og Western Publishing i sin tid, men det har vist seg at det nettopp var salget av seriene som gjorde at Mikke og Donald opprettholdt det navnet de hadde skaffet seg. Det er jo stort sett takket være personer som Carl Barks at universet rundt Donald, Skrue og de andre figurene er blitt så godt utviklet og bevart. Men Disney likte aldri at det var Barks som fikk all kreditten for dette, selv om det er han som har gjort seg fortjent til det, derfor bestemte Disney seg for å inndra Gladstones lisens, etter at de så at det lå penger også i seriene. At kvalitetsnivået aldri kunne opprettholdes etter deres overtagelse, skyldes ganske enkelt at man hos Disney ikke lenger har rede på annet enn økonomien.

Et bevis på dette fikk jeg da jeg fikk tilbakesendt en serie fra dem, der de påpeker det ulogiske ved at Skrue har en kanon på kontoret sitt - ingen har vel en kanon på et kontor! Igjen er det et faktum at de kjenner ikke til historien bak seriene, de er ganske enkelt ikke interesserte. Det ble til og med klaget over at Donald snakket med lukket nebb. Alle vet jo at det er kun når han skriker at nebbet er vidt åpent!

Framtiden for Donald

Men det som skjedde var at Gladstone ikke bare økte salget med de prosenter som sto skrevet i deres kontrakt med Disney at de måtte, de overgikk det mangfold. Trolig gikk avtalen med Disney ut på at de skulle ha en årlig salgs-økning med 20%, mens de i virkeligheten økte salget med 50%. Da var det Disney igjen ble interessert og selv overtok produksjonen.

-Tror du salget av Disney-hefter i USA vil gå nedover nå etterat Disney igjen har overtatt?

-Jeg har ingen forutsetninger for å si det, men jeg håper vel egentlig ikke det. Jeg har alltid likt Disney og vil alltid gjøre det — det er vel heller det at jeg ikke liker business-folk. De som nå har ansvaret hos Disney har trolig aldri lest en tegneserie, de tenker kun i dollar, og det kan komme til å hemme utviklingen av seriene, men hos Gladstone overså vi deres kommentarer på seriene og trykket dem slik vi ville de skulle være og slik vi visste de skulle være.

Mitt ønske er at Disneys serier skal fortsette å komme ut, helst i tråd med den politikken Gladstone la opp til, sånn at barn også der skal kunne vokse opp med gode serier slik vi gjorde det, og som dere her i Europa har gjort i mange tiår. Problemet er bare at redaktørene hos Disney tenker i super-heltenes baner - det er det de kjenner - og de ser bare at her er noe som lukter av suksess, og tror at det er alt som behøves. Det er ikke i deres tanker at man trenger kjennskap til figurene og til deres bakgrunn. Fra forretninger i USA er jeg blitt fortalt at salgstallene går nedover igjen etter det Gladstone hadde klart å bygge opp.

—De som nå har ansvaret hos Disney har trolig aldri lest en tegneserie, de tenker kun i dollar...

-Hva vil så skje - vil Disney gå tilbake til et samarbeide med Gladstone?

-Aldri! ALDRI! De har allerede fått en masse gratis hjelp fra Gladstone, ved at de nå har forstått at dette er noe mer en malebøker med illustrasjoner - det er historier med en handling. Dessuten har de trolig forstått at handlingen i Barks' og Gladstones serier er bedre enn de noensinne har forestått selv, og derfor har de følt at dette burde de ha bedre kontroll over, noe de logisk sett også skulle.

Derfor tror jeg Gladstone har gitt dem en masse hjelp, for her hadde de en avis-redaksjon, som formidlet Disney-serier til avisene, men ingen ønsker lenger Disney i avis-format - der er det Garfield som hersker. Gladstone visste før de mistet lisensen at Disney ville komme og overta, og det skulle bli avis-redaksjonen som fikk ansvaret for utgivelsen av serie-heftene. De gikk så til Gladstone og sa at "om så og så lenge vil dere miste lisensen på Disney-seriene, deretter overtar vi - hvordan er det forresten dere gjør det?"

Disney har en god redaktør i Len Wein, som har sin bakgrunn i super-serier, og alt han gjør blir stort sett bra, men det er umulig å sammenligne super-serier med Disney-serier, og det er her de vil støte på problemene.

-Hvordan ville situasjonen ha vært om Walt hadde levd?

-Jeg tror ikke situasjonen for tegneseriene ville vært annerledes, men så lenge Dell hadde ansvaret for utgivelsene satte de alltid sine beste tegnere på Disneys serier. Dell hadde stor respekt for Disney, noe som viser at folk som Gottfredson, Barks og Murry produserte så mye for dem som de gjorde. Jeg vet ikke om Disney noengang så serie-heftene. De så at Dell hadde såpass respekt for seriene, at de lot dem klare seg selv. Så lenge det gikk med overskudd, var det det mest betydningsfulle for Disney.

Inspirasjoner

-Du nevnte Paul Murry - hva kan det komme av at han lager så gode serier som han gjør, når faktum er at han, i alle fall ifølge ryktene, ikke interesserer seg for serier i det hele tatt - for ham er det bare en jobb...?

-Trolig det samme som var tilfelle med Barks - den stødige, trofaste arbeidsmoralen som var typisk for så mange amerikanere i den tiden. Slike mennesker finnes ikke lenger i USA. Det var det samme hva slags jobb man hadde, eller om man var underbetalt og ukreditert. Respekten for arbeidsgiver samt en sterk yrkesstolthet gjorde at man la sitt ytterste i sitt arbeide. Slik var den gamle skolen.

-Hvordan ser du på Paul Murrys serier?

-For meg er Murry den beste Mikke-tegneren. Det var ham jeg vokste opp med, og det er hans serier jeg kjenner. Grunnen til at jeg liker ham bedre enn Gottfredson, er at jeg ikke kjenner Gottfredsons serier på samme måte, det er kun noen få jeg har lest. Derfor har det vært en glimrende anledning nå, gjennom Gladstones opptrykk av seriene hans, å gjøre seg kjent

med dem.

-Kjenner du hollandske Daan Jippes?

-Han er en glimrende tegner. Han brukte å tegne omslag for Gladstone - fantastiske covere. Han kan imitere Taliaferro, Barks eller Kelly så lett som ingenting. Jeg skulle ønske jeg kunne tegne som ham. Jeg møtte ham i San Diego en gang, men fikk desverre aldri tid til å bli ordentlig kjent med ham. Han er en trivelig kar.

-Har du hatt andre inspirasjonskilder enn Barks?

-Ja. Siden jeg aldri hadde planer om å gjøre dette til et levebrød, kopierte jeg aldri andre tegneres stil, men hver gang jeg snakker med folk som leser seriene mine, sammenligner de meg med både den ene og den andre. De har trolig også rett, for hver gang et navn blir nevnt, er det en tegner eller en serie jeg vokste opp med. Jeg hadde en 10 år eldre søster, som kjøpte seriehefter, og jeg leste alt det hun kjøpte. Før hun begynte på High School på slutten av 50-tallet, kjøpte hun, ved siden av alle Dell Comics, Lille Lulu. Derfor har jeg en svakhet nettopp for denne serien. Det er vanskelig å si hva det er som gjør den så bra, men det er et faktum at mange serie-fans i USA kjøpte hefter med Barks-historier, og deretter var det det Lille Lulu som toppet interessen.

Da min søster så begynte på High School, var det "Mad" som overtok plassen, og jeg begynte å lese "Mad", med Will Elder, Harvey Kurtzman og Wallace Wood i spissen. Det er trolig derfra jeg har fått hentet inspirasjonen til alle de ville detaljene i bakgrunnen. Jeg blir ofte sammenlignet med Bill Elder eller Basil Wolverton fremfor Barks, så det er tydelig at jeg uten selv å tenke på det er inspirert av flere tegnere.

-Disse 10-siders historiene til Barks, som du beundrer ham for....

-....jeg beundrer alle....

-....mange av disse seriene er fylt til randen av små gags, små detaljer man kan være på utkikk etter....

-....det er riktig, men hele tiden må de være relatert til original-ideen, men det er helheten i historiene - hele prosessen - jeg ikke får tak på hvordan han gjorde. En gang, for ca. 2 år siden, trodde jeg plutselig jeg hadde det. Det er lett å lage disse eventyr-seriene og det er moro, til tross for det faktum at de tar så mye mere tid. Først må jeg gjøre en masse studier og forarbeide, for jeg vil at alt innholdet i historien skal være nøyaktig. Grunnen er at spenningen skal opprettholdes hos leseren, og at serien skal være mer enn bare en hvilken som helst tegnet serie. Så er det bakgrunnene, som skal skildres i detalj, for ofte er de lagt til Peru, Kairo eller Norge, og da må jeg ha faste holdepunkter for å få dette korrekt.

10-siderne derimot, trodde jeg at jeg hadde fått taket på, da jeg satte meg ned for se over listen over mulige ideer til en slik serie. Jeg visste ikke hvordan eller hvor jeg skulle starte. Så det jeg har måttet gjøre er å finne et emne, og deretter tvinge meg selv til å skrive en historie om det med tegnede og muntlige gags. Men selv det fungerte ikke.

De små ting...

-Jeg ser du har lagt inn mange små detaljer i seriene, slik du nevner...

-Alle gamle Disney-fans ønsker at det skal komme nye Disney-fans, og detalj-rikdommen i Barks' serier var det som trakk lesere og holdt på dem. Jeg forsøker ofte å legge inn små gags i ruter og på steder der handlingen ikke ellers er annet enn forbigående. Ikke alltid ser man disse små detaljene første gang man leser serien, og det gjør serien verdifull å lese mer enn en gang. I "Return to Plain Awful" flettet jeg inn en del av Barks' gamle figurer på flyplassen, da Donald, Skrue og guttene skulle avsted til Andes. For yngre lesere er ikke dette annet enn en hvilken som helst forsamling, men Barks-tilhengere ser med en gang hvor figurene er hentet fra. Det gir meg enormt mye å kunne gjøre akkurat dette - for det første fordi det gir meg noe, for det andre gir det fansen noe, og ikke minst er det min måte å ære Barks på.

—Jeg beundrer ALLE seriene til Carl Barks...

-Tegner du noengang karikaturer av kjente personer i dine serier?

-Nei, det ville være vanskelig. Den eneste jeg har tegnet inn er Barks selv, en gang på en etterlysnings-plakat, en kopi av den han tegnet av seg selv i "Sheriffen", og i "Crocodile collector", der jeg tegnet ham inn i en stor blokk egyptiske hieroglyfer. I de samme hieroglyfene var det meningen å skrive skjult "Barks was here", men så fant jeg ut det ville bli så smått på trykk at jeg ikke fortsatte, men om du ser godt etter, står navnet hans skrevet der.

I den første historien jeg laget, "The Son of the Sun", åpnet jeg fortellingen med en sekvens fra Skrues museum, der masse ting var utstilt fra hans tidligere eventyr. Jeg visste ikke da at så mange nye Disney-serier var produsert i Europa i mellomtiden, jeg trodde kanskje dette var det første på lang lang tid at noen tegnet nye Disney-serier. Det jeg ville med dette var først og fremst med det håpet at jeg skulle få anledning til å tegne flere Disney-historier, og dermed gi leserne en sjanse til assosiere med de gamle seriene og vite at jeg ønsket å lage serier med klare spor tilbake til tidligere historier og med repsekt for opphavet.

Jeg har til og med tatt med en skatt her som han ennå ikke har funnet, Kong Krøsus' skatt, men som Barks allerede har nevnt i en serie der Skrue mimrer over de skatter som ennå er forblitt uoppdaget. En av dem var Kong Salomos miner, som han senere fant, den andre var Kong Krøsus' skatt, mannen som opp igjennom historien skal ha vært den aller rikeste. Jeg tror forøvrig det var Krøsus som oppfant ideen til myntene, og det gir et ideelt grunnlag for en ny historie.

Endenes familieliv...

-Så denne historien vil snart dukke opp i din strek?

-Det er trolig. I den siste historien jeg nå holder på med for Gutenberghus, har jeg nevnt at jeg vil lage en fortsettelse på "The old castles secret", "Return to the ancestoral castle". Jeg vil gjerne gå tilbake til dette slottet for å finne en annen del av den skatten Skrue ikke fikk med seg første gangen. Jeg har gjort noe som minner leserne om Skottland i Skrues barndom, og det kan føre meg tilbake til to nye serier; jeg vil endelig fortelle Duck-familiens historie slik Barks hadde skrevet den ut, og jeg vil lage en serie om en ny tur til det gamle slottet.

Jeg tror ingen noengang har forklart at for eksempel Gladstone Gander (Fetter Anton) er en gås. Allikevel er Anton Donalds fetter, Skrues nevø, og Bestemor Ducks barnebarn, mens Bestemor Duck og Skrue ikke er i

familie. Det er en umulighet, så hvordan kan dette stemme? Jeg tror at Barks i begynnelsen av 50-tallet laget et familie-tre, trolig kun for sin egen forlystelses skyld, som forklarte dette. Jeg har en kopi av det, muligens i hans egen håndskrift, hvor han viser at Skrues far var Scotty McDuck, og det viser til og med hans mor. Det fortelles at han hadde en sønn og to døtre; Scrooge, Hortense og Mathilda. Skrue har dermed to søstre. Hortense giftet seg med Quackmore Duck og fikk to barn, Donald og Thelma. Thelma giftet seg (forhåpentligvis) med en eller annen, og fikk Ole, Dole og Doffen, men vi fikk aldri vite hva som hendte med Thelma.

I mellomtiden, trolig i et bortgjemt lagerskur i den andre enden av byen, fant vi Elvira Duck, som er Bestemor. Hun giftet seg og fikk et barn som jeg ikke husker navnet på, og dette barnet i sin tur giftet seg med en gås. De fikk et barn, som de døpte Gladstone - Gladstone Gander (Fetter Anton). De beviser dermed at Guffen er i slekt med Bestemor, og er Antons fetter. Dette gjør Anton spesiell, fordi han blir i slekt med samtlige ender. Donald er ikke i slekt med Guffen, men Bestemor er allikevel Donalds bestemor. Fetter Antons foreldre døde etter å ha forspist seg på en gratis picnic-lunch, så Anton ble adoptert av Skrues søster Mathilda. Hun giftet seg med Gustaf Gander - en annen gås. Anton er dermed Skrues ste-nevø eller noe liknende.

-Har du lest historien om Donalds fødsel, da han falt ned fra et rede som egg, og Skrue fant ham?

-Ja, og det gjør meg syk å lese slikt. Jeg har bare sett kopier av det, men for meg syntes det som om Skrue og Bestemor var bror og søster. Det er det rene sludder.

Men jeg kunne tenke meg å gjøre en historie som forteller historien bak Barks' familie-tre, noe jeg tror også Disney har hatt i tankene. Noen som kjenner maksimalt til historien burde gjøre dette. Og det finnes en del skrevet om det, bl.a. i "The informal history of Scrooge McDuck".

I 1988 hadde jeg i tankene å lage en serie om Ole, Dole og Doffen som jakter på sine egentlige foreldre (til deres 50-års jubileum). Men det er en vanskelig jobb, for det første må det en tillatelse til fra Disney, og skulle jeg mot formodning få den, hvordan skal jeg så angripe handlingen? De kan jo ikke finne foreldrene - det eneste de må finne er beviser på hva som en gang hendte med dem. For skulle de finne sine egentlige foreldre må de enten flytte hjem til dem for å leve videre der, noe som er en umulighet, eller de måtte forbli hos Donald, noe som gjør situasjonen uholdbar i og med at de de da blir satt overfor et alvorlig valg. Derfor kan de ikke finne sine foreldre. Og finner de ikke foreldrene blir det en sørgelig historie ut av det i så henseende — utfallet må med andre ord i alle tilfeller bli trist. Jeg skulle ønske det kunne gjøres, men det blir i utgangspunktet nesten umulig å overtale Disney til å gå med på et slikt prosjekt i det hele tatt.

Egentlig var det den andre veien alt skulle gå, for det er her i Europa at man har rede på Disney-serier, og Disney i USA skulle henvende seg hit for å få alle de svar de søker.

-Hva er det neste som vil komme fra din hånd?

-Rundt påsketider skulle det komme en serie jeg har basert på to gamle serier, hvorav den ene ikke blir avslørt før vi er ca. 10 sider inne i historien. Den ene er "Djenghis Khans tapte krone", og som du sikkert husker ble kronen funnet og stjålet av "Den avskyelige snømann" men det ble ikke fortalt hvordan de fant kronen. Jeg har satt opp en forhåpentligvis logisk forklaring på dette, med utgangspunkt i Hakkespettboka, som påstår at Kublai Khan gjemte kronen sammen med resten av skattene oppe i Hindu Kush-fjellene. Derfor må resten av skatten være der hvor kronen ble funnet. Dette finner Skrue ut, og bestemmer seg for at han skal finne resten av skatten. Det er begynnelsen på historien.

—Jeg vil fortsette å tegne ender, og lage de serier som jeg selv vil like å lese.

-Tar du med "Den avskyelige snømannen"?

-Nei, han har ingenting med dette å gjøre. Han blir nevnt, men er ikke med i serien.

-Hvordan arbeider du med dialogen, når du skriver manus på amerikansk og du vet at du skal selge serien til et forlag som allikevel vil oversette teksten?

-En del språklige gags er umulige å oversette. Det første som slo meg da jeg startet å arbeide for Gutenberghus, var at jeg ikke skjønte vitsen ved å legge noe som helst arbeide ned i dialogen. Skulle jeg da bare lage en dialog som uttrykte ideen bak handlingen? Jeg husker spesielt to hendelser, den ene var da jeg lagde "Crocodile collector", som til da var den mest intrikate serien jeg til da hadde laget. Den var på bare 18 sider, men hadde samtidig flest autentiske detaljer. En ting jeg gjorde, bare med et panel, var at jeg fant frem et kart over Nilen, der handlingen var lagt til, fant fram alle, interessante navn langs ruten Donald seilte, og konstruerte en setning ut fra disse navnene. Donald lette etter en spesiell krokodille, og guttene sier, "Se på alle de interessante stedene vi passerer; Beni Hasan, El Fant and Aswan" som skal bety; "Benny has an elephant and a swan", og Donald sier; "Fortell Benny at det en krokodille jeg ønsker".

Opprinnelig hadde jeg en hel side med slike ideer — jeg hadde brukt en halv dag bare på det, og hadde det utrolig moro med det. Men jeg fant ut at man kunne studere dette i timesvis uten at andre enn jeg selv ville se det og skjønne det, så jeg plukket ut det meste og etterlot bare det aller mest sannsynlige. Men disse problemene bryr jeg meg ikke om lenger, selvom den beste måten å gjøre det på, er å fortsette å flette slike ting inn, selv gags som bare vil bli forstått av en amerikaner, det vil bare legge enda større veksler på oversetteren, som da må komme fram med en like god ide på sitt språk.

-Hva slags utdannelse har du?

-Jeg gikk på University of Kentucky og utdannet meg til sivilingeniør. Men samtidig lagde jeg en daglig avisstripe i to semestre. Det var her "Son of the Sun" gikk første gang.

-Hva er dine fremtidige mål?

-Fortsette å tegne ender, og lage serier som jeg selv ville like å lese. Som Donald-fan selv vil jeg vite hva andre krever av meg, og kommer alltid til å strebe etter å etterleve de strengeste krav til mine serier. Jeg har fått en jobb jeg elsker, som gir meg et enormt ansvar, og som jeg for alltid vil ta vare på. Måtte det bare vare evig.

Tor Ødemark

LATIGO —DEN FROMME DESPERADO

Av Nils—Petter Enstad

I flere av de lange Latigo-seriene med tema fra den amerikanske Western av Stan Lynde, spiller kirken og kristentroen en sentral rolle. Framstillingen bærer alltid preg av at Stan Lynde selv har et kristent livssyn. Spørsmålet er om etiske konflikter er for kontroversielt for en norsk utgiver?

I noen år kunne lesere av Fantomet også lese om revolvermannen Cole "Latigo" Cantrell, eller To Spor, som er navnet hans blant de indianerne moren hans tilhørte før hun giftet seg med en irsk innvandrer. Sønnen de fikk tilhører både de hvites og de rødes verden; han følger To Spor.

Latigo er den ene av den amerikanske tegneren Stan Lyndes to mest kjente serier. Det er denne artikkelforfatterens mening at serien om Latigo er adskillige hakk bedre enn serien om sheriff Rick O'Shay og hans kamerat Hipshot Percussion. Mange av episodene om Rick O'Shay virker først og fremst som parodier på seg selv, og er vel også ment slik, mens fortellingene om Latigo holder seg innenfor sin egen ramme og struktur. De mange en-siders Latigo—historiene er mer å betrakte som livsfilosofi i tegneserieform der poenget stort sett er at "livet er ikke det verste man har", for å si det med en dansk visesanger.

I fortellingen "Hevn!", som sto i Fantomet nr. 23/1984 fortelles historien om hvem Latigo er og hvor han kommer fra. Ifølge en notis fra redaksjonen er historien tatt med fordi redaksjonen "oversvømmes" av spørsmål om Cole "Latigo" Cantrell: *Hvem er han? Hvor kommer han fra? Hva har gjort ham til den han er?*

Historien begynner med at den amerikanske borgerkrigen er slutt i april 1865. Krigens siste skudd falt i Ford Theatre 15. april, da president Abraham Lincoln ble skutt av skuespilleren og sørstatsfanatikeren John W. Booth. Cole Cantrell har tjenestegjort som offiser i Nordstatshæren, og nå som krigen er slutt, vil han hjem til gården som foreldrene hans har oppe i fjellene. Idet han kommer fram, oppdager han at leiemordere for jernbaneselskapet Pyhton Corporation Ltd. har vært der like før og myrdet de to gamle og brent huset deres. Selskapet ønsket å kjøpe gården deres for å anlegge en jernbane der, men de har nektet å selge. Selskapet eies av den sam-vittighetsløse forretningsmannen Claudius Max, og eieren og selskapet hans blir Latigos spesielle fiende gjennom flere av de lange historiene.

Latigo innhenter og dreper de fire leiemordere, men kommer til at rettferdigheten likevel ikke har skjedd fyldest. Indianerpiken Mørke Stjerne, som tilhører hans mors folk, stiller ham på valg: Vil han følge den hvite manns vei, eller vil han bli hos sin mors folk - og hos henne?

Han velger den hvite manns verden, men hjertet hans blir alltid igjen hos indianerne, svarer To

Stan Lyndes karakter med anfektelser som Moses hadde tidligere.

Det trengs et forsamlingssted og en prest... noen som kan trøste og vellede...
. noen som noen som
A, nei, Herre ikke
Du har sagt at menneskene trenger noen som kan trøste og vellede seg . Du har rett, Jordan! Og Du er denne noen!
M-men jeg er ikke verdig, Herre... Jeg kan ikke være ditt talerør!
Har jeg noen gang sagt at du ikke kan være det, Jordan?
Ahh, Herre men
Frykt ikke, min sønn! Du klarer det kanskje ikke alene, men vi sammen!

Spor.

I de øvrige Latigo-fortellingene er han stort sett å finne som sheriff i den vesle byen Rimefire.

Kristendommens plass

Såvel i denne bakgrunns-fortellingen som i flere av de andre lange Latigo-fortellingene, spiller kirken og kristentroen en sentral rolle. Framstillingen bærer alltid preg av at Stan Lynde selv har et kristent livssyn. I fortellingen "Hevn!" er en hel side satt av til refleksjoner rundt dette. Latigo kommer til kirken en søndag, men sier til presten at han ikke er sikker på om han kan gå inn. Han har gjort *et og annet*.

Presten svarer at Jesus kom til verden for å redde dem som hadde "gjort et og annet". Etter guds-tjenesten prater de sammen igjen, og Latigo forteller at han leter etter en mann han ikke kan tilgi. Det er den siste av de fire morderne. "Hva gjør en når en vet hva en skal gjøre, men ikke kan?" spør Latigo idet han forlater presten.

Fortellingen "Jordan Rivers", som sto i Fantomet nr. 8/1985, er nærmest en klassisk oppbyggelsesfortelling i tegneserieform. Den tidligere togrøveren Jordan Rivers er blitt en kristen mens han satt i fengsel. Han kjøper en togbillett for sine siste slanter, og havner i byen Rimefire, der Cole Cantrell er sheriff. Den omvendte og løslatte forbryteren får seg jobb og husly i Rimefire, men oppdager snart at det verken er prest eller predikant i den vesle byen. Riktignok finnes det en kirke der, men den eies av salooneieren Ace Hyatt, og står stort sett tom. Ace Hyatt har vunnet kirken i poker (!), og Rimefire er altså i den situasjon at byen har 12 salooner, men ingen kirke.

Jordan bestemmer seg for å ta opp saken med "den øverste sjefen", og denne gir svar på tiltale: Jordan Rivers er den Herren har sett ut som prest for Rimefire. I likhet med Bibelens Moses prøver han å unnslå seg, men må — fremdeles i likhet med Moses — gi etter for Guds kall. Han klarer å skaffe nok penger til å kjøpe kirken, og Rimefire har fått både kirke og prest.

Det er hele historien. Det eneste som forekommer av skyting er når Jordan Rivers skal vise den rike gnieren Rufus Chain at en prest ikke behøver å være en svekling, og viser dette med med presisjonsskyting mot en boks. Da hoster gnieren opp en fjerdedel av kjøpesummen. Gambleren og salooneieren Duker skaffer nok en fjerdedel ved å love at gevinsten av en omgang høy poker skal bli gitt til kirken. Historiens eneste snev av dramatikk er når Ace Hyatt plutselig får et enda bedre tilbud for kirken. En gambler fra Cheyenne vil kjøpe kirken for å åpne enda en saloon der. Ace prøver å få Jordan til å "glemme" avtalen ved å la håndlangeren Sledge "fikse" ham, men det ender bare med at sheriffen må ordne opp ved først å banke Sledge og deretter bure ham inne. Historien slutter med at Duke sier seg glad for at byen har fått en kirke, selv om det skulle føre til at han selv vil tjene mindre penger framover.

Kampen mot kapitalismen

Tre av de ialt fem lange Latigo-historiene som utgjør bakgrunns–stoffet for denne artikkelen, handler om kampen mot Python Corporation Ltd. og Claudius Max. Stan Lynde, som har laget serien, er sikkert ikke mer kommunistisk innstilt enn folk flest fra Midt—Vesten i USA, det som også kalles "det amerikanske bibelbeltet". Ikke desto mindre forteller disse historiene om en kamp mot kapitalisme og mot samvittighetsløse rikinger; formuer som er skapt ved andres blod, slit og svette.

I et Fantomet fra 1984 (har dessverre ingen nærmere datering, omslaget er blitt borte!) fortelles historien "Kampen om diligenceruten".

Latigos venn Martin Gale driver en liten diligencerute som Python-selskapet er svært interessert i. Får de kjøpt den, har de nemlig monopol på all frakt i området. Pythons mann i området klarer ikke å presse Martin Gale vekk, først og fremst fordi Latigo deltar på hans lag. Til slutt må sjefen selv, selve Claudius Max, gripe inn, og han klarer å overta ruten ved å true

Martin Gale med at niesen hans, hans eneste slektning, vil bli skadelidende om han ikke føyer seg.

Nå griper Latigo inn for alvor, og i en dramatisk sekvens følger vi Latigos jakt på Claudius Max gjennom et snøfullt landskap, og det hele ender med at Martin Gale får ruten sin igjen mot at Claudius Max får to fyrstikker av Latigo. At denne jakten skjer en første juledag, avstedkommer enkelte reflek-

—«Kapitalismen som etikk blir ikke diskutert...»

sjoner hos Latigo, og et fromt ønske om at "den lenge etter-lengtede dagen kommer kanskje en gang, og vi blir alle det som var meningen med oss fra starten".

Kapitalismen som etisk problem blir ellers ikke drøftet i disse fortellingene. Det er Claudius Max som type som er problemet.

I fortellingen "Dødelig ut-pressing" (FA 22/85) viser det seg at Claudius Max ikke bare er tradisjonelt skruppelløs i for-retninger, han driver også med ulovlig våpensalg til opprørsstyrker i Mellom-Amerika. Problemet er bare å bevise dette.

Så viser det seg at det eksisterer et fotografi av Claudius Max sammen med opprørs-generalen som han handler med, og direktøren blir utsatt for penge-utpressing. Utpresseren bor i New Mexico, men Latigo kommer inn i bildet fordi han skal føre en fange fra denne staten til Montana for "en lovlig rettergang og en rask henging" der. Det blir bomtur, fangen ble skutt under fluktforsøk kvelden før. Latigo sørger for begravelsen, og reflekterer litt over livet der han står ved graven hans. Ingen kunne dømt Billy rettferdig likevel, men der han nå er, er dommerens avgjørelse alltid rettferdig, sier han.

I mellomtiden har Claudius Max sendt en kvinnelig revolvermann (!) for å skaffe tilbake utpresningsbildet, samt ta livet av utpresseren, som er leder for en av Python-selskapets mange for-greininger. Etter fullført oppdrag blir den kvinnelige desperadoen arrestert av Latigo, men hun klarer å brenne opp bevisene som kunne felt både henne og Claudius Max. Fortellingen slutter svært så gemyttelig: Den kvinnelige yrkesmorderen tror nok hun skal skal lære Latigo nærmere å kjenne ved en annen anledning.....

I et intervju Daniel Atterbom gjorde med ham i svenske *Bild & Bubbla* forteller Stan Lynde at det ikke er tilfeldig at skikkelsen Claudius Max og Python-selskapet opptrer i Latigo–serien: Stan Lyndes far var rancheier, men ble aldri speiselt rik. Foreldrene hans arbeidet hardt, men ble, som mange andre i samme situasjon, altfor ofte rammet av politiske beslutninger og forretningsmennenes fordringer. Intervjuet handler ellers stort sett om Lyndes andre serie—sukess, den om Rick O'Shay og Hipshot Percussion.

Episk enkelhet

Den av Latigo—fortellingene som er best, rent episk, er kanskje den som på norsk har fått tittelen "Forviklinger" (FA tidlig 1984). Ikke minst har den et rimelig logisk sluttpoeng, hva "Dødelig ut-pressing" knapt kunne sies å ha.

I denne historien er konflikten mellom Latigo og Python-selskapet bare streifet som det som får handlingen i historien i gang. En leiemorder har fått 100 dollar for å drepe Latigo, men blir selv drept, mens Latigo blir truffet i skulderen. Han setter seg på hesten for å komme unna leiemorderens even-tuelle kamerater, men etter noen timer faller han bevisstløs sammen. Da er han like ved huset til nybyggerparet Karen og Lars Anders (kan de være norske?). Lars er dratt avsted for å lete etter en rømt hest, og det blir Karen og sønnen Eric som steller ham. Som western-historie er "Forviklinger" (meningsløs tittel!) nokså stille-stående, men som episk verk, som en novelle, er den godt struktuert, endog med et element av erotikk i seg. Ikke sånn å forstå at det "skjer noe" mellom Latigo og nybyggerkona, men faren er der. Latigo er en ensom ulv, og Karen begynner å få abstinenssymptomer av at Lars blir så lenge borte.

Det eneste tilløpet til dramatikk er når en gruppe siouxer omringer gården, men Latigo greier dels å overtale, dels å bløffe dem fra å angripe. "Takk, sjef!" er hans spontante tanke når listen lykkes. "Sjef" er i denne sammenhengen et annet ord for Vårherre. Også andre sekvenser i fortellingen dveler ved nybyggernes enkle og folkelige fromhet, med bibellesning og bønn.

For kristelig?

De fleste Latigo-episodene som har vært trykket i Fantomet har vært korte en-siders episoder med et lunt, humoristisk eller "filosofisk" poeng. Et leserbrev i spalten Fantomet-klubben etterlyste i sin tid flere Latigo-fortellinger, men

—«Stan Lyndes religiøse syn er for spesielt for Norge...»

fra redaksjonens side ble det svart at Latigo-serien etterhvert var blitt så preget av "Stan Lyndes spesielle, religiøse syn" (sitert etter hukommelsen) at den var ubrukelig for norske forhold. Vil man sette det litt på spissen, kan man altså spørre om serien rett og slett var "for kristelig" for, om ikke norske tegneserie-fans, så en norsk tegneserieredaksjon.

Det vil nok likevel være en overforenkling. Stan Lynde er ikke akkurat en fanatiker eller spesielt "spesiell", for å si det slik. Men som allerede påvist, er flere av de

lange fortellingene svært stille-stående, og små, nesten uvesentlige poenger, kan tværes ut i det uendelige. Minst en av for-tellingene er regelrett forkynnelse i tegneserieform — for øvrig et "knep" mange kristne film-selskaper i USA har benyttet seg av ved å lage det man kan kalle "kristne western-filmer".

Imidlertid bør man vite litt om hvor mye den enkle, folkelige kristendomsformen betydde for mange nybyggere i vesten før man henfaller til altfor mye kvasi-humanistisk, avkristnet ironi over dette fenomenet. Stan Lynde vet trolig adskillig mer om dette enn noen norsk tegneserieredaksjon.

Sorgreaksjon

Heller ikke i USA fikk "Latigo" noe langt liv. Stan Lynde tegnet den bare i fire år, fra 1979 til 1983, og det var hans eget valg å legge den ned. Selv om drøyt 100 aviser brukte serien, var ikke Lynde fornøyd med interessen, og han bestemte seg for å prioritere album i stedet.

—«Stan Lynde vet trolig mer om dette enn en norsk tegneserie-redaksjon...»

I intervjuet med *Bild & Bubbla* forteller Stan Lynde at han begynte å lage Latigo—serien nærmest som en sorgreaksjon etter at "Rick O'Shay" var lagt ned. Selv oppfatter han "Latigo" som en langt mer seriøs serie enn "Rick O'Shay". Det vil de fleste si seg enige i. "Rick O'Shay" var i utgangspunktet en ren humorserie, og selv om den utviklet seg med årene, ble den aldri mer enn tilnærmet seriøs. Selv de aller beste episodene skjemmes av en del bajaserier som man ikke finner i Latigo-fortellingene.

Også i flere av "Rick O'Shay"-episodene finner man klare vitnesbyrd om kristen påvirkning, som når en prest prøver å stagge en hevngjerrig Hipshot med be-merkningen: "Jeg har alltid lurt på hvordan et mann som tror han er Gud ser ut!"

Man kan derfor avslutningsvis ikke la være å undre seg over at mens "Latigo" tydeligvis ble "for kristelig" for redaksjonen i Fantomet, preges stadig flere av episodene om Fantomet selv av dveling (noen vil si: spekulasjon) rundt okkulte og nyreligiøse fenomener som tross alt står langt fjernere fra såvel norsk lynne som folkereligiøsitet enn Latigos hjertesukk med et takk til "Sjefen" når problemet løser seg.

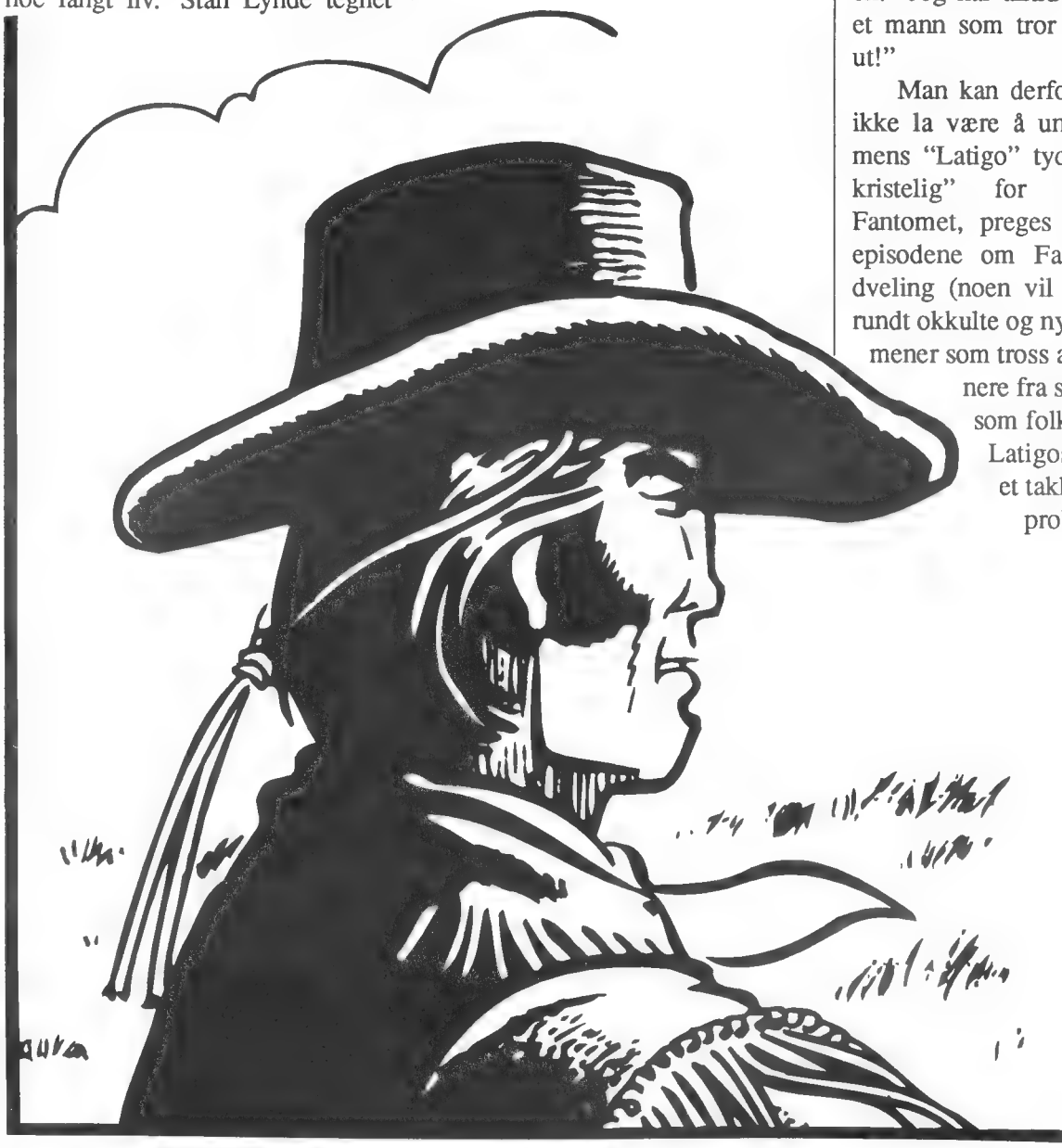

ANMELDELSER

Kritikk, ros og slakt

Det å gjø mot stjernene...

Sirius er en av stjernene i stjernebildet Store Hund, men også et «magasin for science fiction, tegneserier og fantastisk litteratur.»

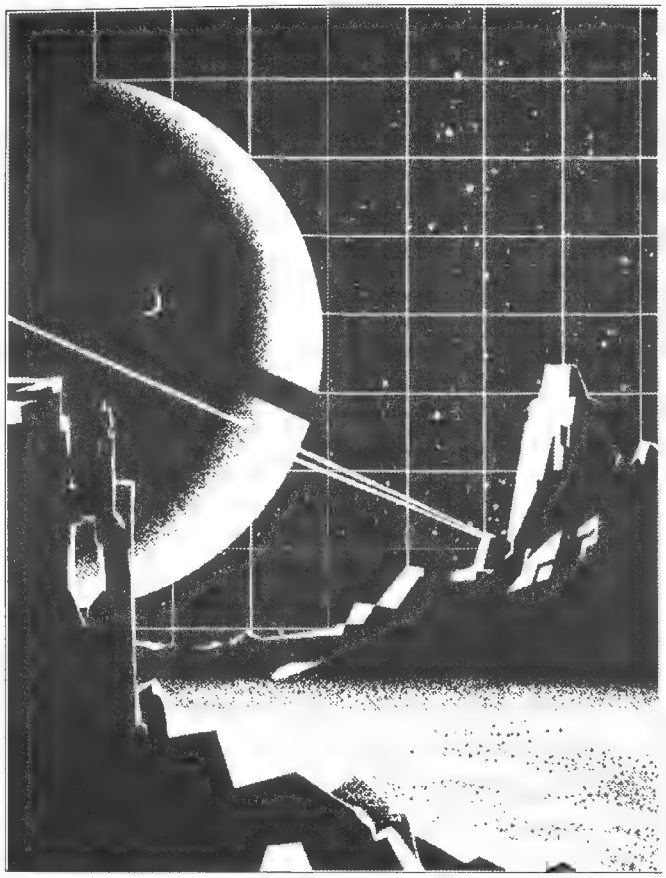

Bladet er nå inne i sin tredje årgang. Nummer seks byr på mye lesverdig stoff, blant annet en fornøyelig artikkel om Petter Smart forfattet av eksperten Geir Hasnes.

Del tre og samtidig siste del av historien om EC Comics er interessant, ikke minst fordi artikkelforfatter Arild Wærness drar inn de sensurlystne tilstander i USA på tidlig femti-tall og forteller både om hva som lå forut for tegneserie-sensuren, senatshøringene om tegneserier og konse-kvensene av den av forlagene selvpålagte sen-surering.

Bjørn O. Jakbsen bidrar med et nytt avsnitt i en forglemmelig tegneserie-følje-tong om tid og rom og relativitet med rompiloten Elvis Butterbuck i en sentral rolle, iallefall tilsynelatende.

Leonard Borgzinner er bredt representert, både med novelle og med historien om hans liv og død. Amerikaneren Lucius Shepard, som har gjort furore med sine romaner og novellesamlinger, bidrar med en lang novelle. Videre er det novelle av Trond Buland og en tilsvarende av E.C. Bergh og noe nyhets- og anmelderstoff, samt et par sider om tegneserie-sensur og slikt.

Selv om bladet Sirius som helhet ikke skinner like klart som stjernen det er oppkalt etter, til det blir det for vidtfavnende og identitets-løst, er det vel verdt å kikke etter det i nærmeste Narvesen-utsalg.

Kan også skaffes ved å ta kontakt med *SIRIUS magasin, boks 133, 5410 Sagvåg.*

Tor Sandberg

Red.: Arild Wærness:
Sirius (6/91)
Tidss., 44 s., 39,-
Sirius Magasin
Boks 133,
5410 Sagvåg

EN ROSE MED EN ROSE I KNAPPHULLET

Vi begynner med det viktigste: Adressen: *Galago, Grindsgt. 33, 118 57 Stockholm, Sverige.*

Skriv og bestill gamle og nye nummer. For det er Galago verdt, for den som har sans for svensk absurdisme og sursøt, dryppende satire, ispedd tegneserier med høy c-faktor.

På forsiden av nummer 29, som mest av alt minner om Filmnytt fra 1955, reklameres det for kjær-lighet, musikk, film, serier, trender, idoler og grisefett.

Det er selvfølgelig mye mer. Som for eksempel Joakim Pirinen og Susanne Skogs presentason av Gulfkrigen, slik medier og allierte generaler nesten klarte å få oss til å tro at den var. Lite blod og innvoller, mest dataspill, høyteknologi og svette, amerikanske mann-folk med tannpastasmil i strålende ørkensol. Og når nå FN har akseptert krig som en problemløser, hvor vil det brake løs neste gang?

Ønskekrigen: Norge — Finland.

Filmkrisen i Sverige behandles også, med for-slag til nye filmer. Hvis forslagene står i stil med filmene som blir fullført, forstår vi godt at det er krise. Eller kanskje tvert i mot? Guds samtale med tre aktuelle filmskapere er også veldreid, men jeg har fremdeles ikke funnet fort-settelsen på side 93...

Flere spark: Perler i bokfloden presenterer bøk-ene som er så dårlige at de blir lesverdige. Blant for-fatterne merker vi oss Cliff Richard. Om film: Matteus-evangeliet var bra, selv om den filmen var laget i svart/hvitt."

Så går man over fra spalter til ruter. Martin Kellerman lanserer trash-utgaven av Knoll og Tott. Lars Sjunnesson pres-enterer Åke Jævels eventyr, som foregår stort sett i nær tilknytning til epletrær. Navnet på hovedpersonen er det beste med serien.

På side 24: Christopher Nielsen på svensk: *En erotisk afton med två trøtta typer.* OK.

Ulf Lundkvists tolkning av "kjente" eventyr slår hardt og godt. Synd det tar slutt så fort. Også Lena Ackebos forbrukersamfunnet-serie er

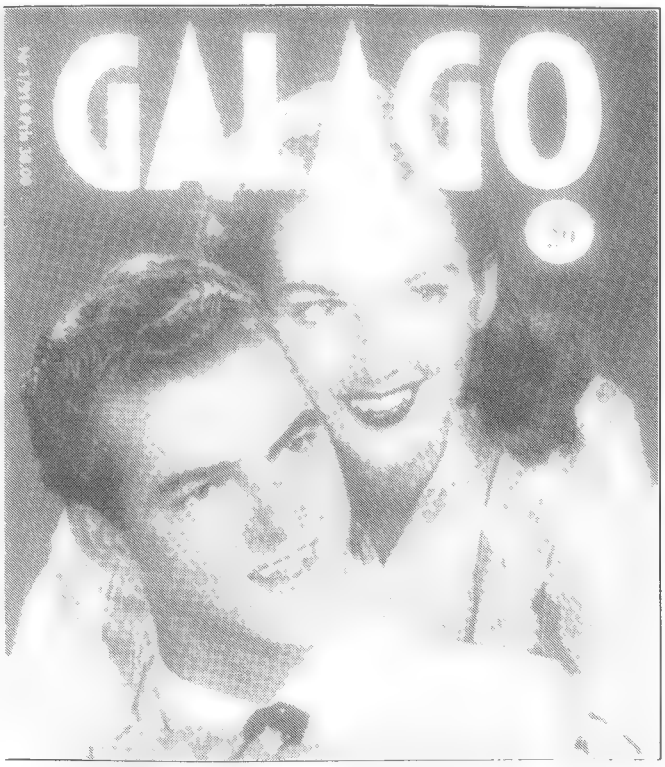

kostelig med alle sine varianter av wash & go.

Mange damer i Galago forresten. Også Eva Lindstrøm, Susanne Fredelius og Martina Edoh bidrar...så vidt.

Joakim Lindengren (også kjent fra Norsk Pyton) runder nesten av, før det er dags for musikkanmeldelser, jazz og dødsmetall side om side, selvfølgelig.

For å sitere fra redaktør Rolf Classons leder: Hans Arp skrev i 1955: Dada er en rose som bærer en rose i knapphullet".

Tor Sandberg

Red.: Rolf Classon:
Galago (nr. 29/1-91)
tidss.,74 s., Skr. 38,00
Tago Förlag

Spaghetti-western i Helvete

Donald Duck har fått konkurranse, og det fra eget forlag. Dylan Dog heter krea-sjonen, men her er det langt i fra snakk om en visesyngende hundefigur. Dylan Dog er nemlig selveste "Dødens Dete-ktiv", med det okkulte som spesialitet.

Vi snakker voksenserie med solide doser blod, innvoller og bokstavelig djevelskap. Demoner og onde ånder florerer, sammen med levende døde og ravende, vanvittige mordere som kapper hoder hvor de måtte komme til.

Dylan Dog er en italiensk "oppfinnelse". Tiziano Sclavi heter mannen som fikk ideen til og som skriver manus til serien. Serien har skapt furore i hjemlandet. Der kommer bladet ut hver 14. dag i et opplag på 200.000. Både spesialtidsskrifter og store, italienske aviser har viet anseelig plass på fenomenet Dylan Dog, siden serien startet i spagettiens hjemland i 1986.

I de tre heftene som så langt har kommet på norsk, har Angelo Stano tegnet «Demonens skjønnhet», Montananri og Grassani deler på jobben i "Skum-ringssonen" og Piccatto har tegnet "Uhyret vender tilbake". Undertegnende kjenner italienske tegne-serier svært dårlig. Om tegnerne vites intet, ikke en gang fornavnene for de tre sistnevnte. Felles for dem er imidlertid en stram og konsis strek med profesjonell bruk av kontrastvirkningene mell-om hvitt og svart. Ekte grøss- og gru-serier (som det annonseres med på alle forsidene) nøyer seg selv-sagt med bare svart og hvitt. Ingen av tegnerne er eksep-sjonelle på noen måte, men det fungerer, slik som for eksempel i Tex Willer.

Historiene er tilsynelatende innfløkte og like vanvittige som de figurene som opptrer i dem (Groucho Marx er detektiven Dylan Dogs assistent), men ofte virker det som om Sclavi forsøker å legge inn rasjonelle forklaringer på hvorfor og hvordan ting kan skje. Dermed er det hat som driver monsteret videre selv om det har kroppen full av maskingevær-kuler. Dermed er det en slags form for hypnose som egentlig er årsaken til de levende døde.

Fascinerende lesning er det imidlertid, på tross av at virkemidlene enkelte ganger overdrives (som med de utallige løse øyeeplene i "Skumringssonen".

Guri Skjelbred og Anne Greibrok står for god håndtekstning, etter oversett-elser utført av Marie Aalen og Synnøve Lindøe. Wenche Engseth håndtekster på langt nær like godt i nummer to.

Og for sikkerhets skyld: Ikke vis dette bladet til barneombudet.

Tor Sandberg

Luigi Piccatto:
Dylan Dog
—Dødens detektiv
Nr. 1, 2 & 3/91
Hf., sv/hv., 100 s.
Kr. 15,00
Hjemmet
— Serieforlaget

Dylan Dog, til høyre, i et av seriens få humoristiske innslag...

Nytt fra det skandinaviske fazine-fronten

HUSKER DU?
HUSKER DU?
Fantasy
Nr 1, januar 91, kr 16,-
MUSIK!
MUSIK
DU LILLE VEL SIGNEDE GULDFUGL! SYNG DOG!
SYNG!!
JEG HAR GIVET DIG GULD OG KOSTBARHEDER
SYNG DOG!!
MEN FUGLEN STOD TAUS OG STILLE DER VAR INGEN TIL AT TRÆKKE DEN OP, OG SÅ SYNG DEN JO IKKE!
OG DER BLEV SÅ STILLE SÅ SKRÆKKELIGT STILLE
Indehloder bl.a:
Rune T kidde interview
Frank Madsen interview
Div. Amatørtegneserier

Fantasy heter et dansk fanzine som hittil er kommet med 2 nummer. Som et ekte fanzine skal være, er bladet basert på kopiering og har en meget enkel layout, men for serie-interesserte har bladet så avgjort interesse. Her skilter man i nr. 2 med ikke mindre enn to intervjuer, med hhv. Sussi Bech og Niels Roland, 2 av studioet Gimles tegnere. Intervjuene er i tillegg ganske omfattende, og belyser disse to tegnernes bakgrunner og produksjoner. Dessuten har intervjueren (redaktør for Fantasy, Thomas Berger) forstått at det er intervju-objektet som skal fremheves, ikke intervjueren. Små artikler og serier utfyller bladet, og gjør det til et interessant forum fra vårt naboland. Intensjonene er å utvide "horisonten" utover landegrensene, og man har som målsetting å presentere nye amatør-tegnere i fremtiden.

Fantasy er verdt sine 16 danske kroner, og kan bestilles fra *FORLAGET "HØNER", v/Thomas Berger, Ingesvej 17, 4270 Høng, Danmark - Postgiro 3 06 79 55.* Men ikke abonnèr, man reklamerer med at bladet utkommer høyst uregelmessig - det er tiden og pengene det kommer an på.

Tor Ødemark

Billedstorm, vårt andre danske fanzine i dette nummeret, er en mer profesjonell utgave av Fantasy. Den profesjonelle trykken, og likeledes en gjennomarbeidet layout, setter bladet inn mer som et magasin enn fanzine. Billedstorm har heller ikke den lange karrieren bak seg, og skilter også foreløpig med sitt nummer 2. Og her består stoffet i all vesentlighet av artikler og intervjuer, rikt illustrert, men uten noen serie. For å bli ferdige med det tekniske - bladet er trykket i svart/hvitt offset, med 2-farvers omslag.

"Den fri fantasi og den historiske virkelighed" er innledningsartikkelen, og tar opp serier laget om den europeiske middelalder. Her blir serier som bl.a. Prins Valiant lagt på analysebenken, og konkluderer med at tegneserie-verdenens Middelalder befinner seg mellom Historien og Historieløsheten.

Videre analyserer bladet helter, besøker et stort belgisk senter for tegneserier og tar en titt på tegneserienes kvinner.

Anmeldelser hører også med, og man sitter igjen etter å ha lest bladet igjennom at man får mye for pengene - DKK 29,50 pr. nummer (DKK 110,- for 4 nummer). *Billedstorm kan bestilles fra Lars Skovmand, Rosen-vangs allè 212F st. 1, 8270 Højbjerg, Danmark.*

Tor Ødemark

Så var det hjem til vårt eget land, der **Bobbla** går ufortrødent videre. De respektive Tegneserieforum og foreninger i landet deler på produksjonen og utgivelsen av Bobbla, en arbeidsfordeling det kommer mye godt ut av. Bobbla har som regel sine representanter ute påde fleste skandinaviske evenamanger, som Comics i Gøteborg osv., og selv om man kanskje kunne ønsket seg fyldigere reportasjer fra disse, får man i alle tilfeller en oppsummering.

Små artikler, anmeldelser og serier krydrer bladet, og sammen med "Kraftig Kost" utgjør Bobbla en fin bevaring av det fanzine-miljø vi litt eldre opplevde i 60- og 70-årene. Bladet utgis av NTF (Norsk Tegneserieforum) og et medlemskap her koster kr. 75,- pr. år og innbefatter abonnement på Bobbla. Skriv til *NTF, Westye Egebergsgate 8 c, 0172 Oslo 1, Postgiro 0805.40.34815.*

Tor Ødemark

Marvel Tid er et fanzine utgitt i Moss, med utfra det denne anmelder kan se, operer med hemmelig redaktør og hemmelig pris. Men

bladet er i alle fall på 16 sider, og presenterer serie-helter fra blader og film, med reportasjer, anmeldelser og en del illustrasjoner. Man tar i nr. 5 filmen Dick Tracy i nærmere øyesyn, dvs. en forhåndsanmeldelse, der vi blir presentert for historien og bakgrunnen til filmen. Dessuten kjører bladet en serie over 2 sider "Amazoon City" av signaturen EA (slett ikke dårlig tegnet, forresten). Om man ønsker å vite mer, skriv til *Marvel Tid, Jutulveien. 23, 1500 Moss.*

Tor Ødemark

Storyboard - et fellesnordisk tidsskrift om animert film, fortsetter sine uregelmessige utgivelser, og er det fremste (om ikke også eneste) blad i sitt slag i Skandinavia. Storyboard presenterer animatorer, filmer, festivaler og nyheter innenfor animasjonens verden, og er et meget seriøst forum for alle som har interesse for animasjon. Bladet er i A4, med noe variert sidetall, og har utkommet med 10 nummer. Pris pr. nummer er norske kr. 10,-, og kan bestilles fra *G. Larsen, Hellesvingen 40, 1300 Sandvika.*

Tor Ødemark

NAFS(k)uriren. Den svenske Donaldist-bevegelsens tidsskrift, som fortsetter utgivelsene der hvor vår egen "Donaldisten" slapp taket (eller gjorde den det?) er en nødvendighet for alle oss som føler oss avhengige av fremdeles å følge med på hva som foregår og hva som foregikk i den donaldistiske verden. Kuriren presenterer nyheter, anmeldelser og leserbrev, men ikke minst illustrative artikler. Og for dem som sverger til indexer - for indexistene er Kuriren en gullgruve, og sørger til enhver tid for å oppdatere gamle oversikter samtidig som man bringer nye. Artiklene her er forfattet av Sveriges ledende donaldister, som Anders Berglund, Olof Siverbo og Per Vedin.

Den enkleste og rimeligste måten å få tilsendt bladet på, er ved å melde seg inn i *NAFS(k), Box 34061, 10026 Stockholm, Sverige, og betale SEK 50,- til postgiro 313 02-3*, det er det verdt.

Tor Ødemark

Serie Journalen er et annet dansk bidrag til fanzine-markedet, selv om bladet vel er på grensen til å bli arkivert under kategorien "Magasin". Igjen et gjennomarbeidet og meget leselig blad, som reklamerer med intet mindre enn "Danmarks ældste, eksisterende tidsskrift om tegneserier". Når man studerer redaksjonen nøyere, finner man navn som Frank Madsen, som er redaktør, Ingo Milton, Niels Roland og Paw Mathiason, som alle sørger for å gi bladet et kvalitets-stempel. Her har man sogar tatt på seg jobben med å utgi et engelsk supplement til bladet, "Revue", om enn i en noe mer redusert utgave og kvalitet.

Serie-journalen er i A4 og i svart/hvitt, men med god trykk og to-farvers forside, og er gjerne på ca. 40 sider. Til tross for at man satser på nyhetskvantitet enn noe annet, finner man også godt illustrerte artikler, anmeldelser, reportasjer og litt serier.

Bladet koster i løssalg DKK 25,-. Et årsabonnement (4 nr.) koster DKK 100,- og er som tidligere nevnt i TEGN en fortsettelse av Fat Comic. Bladet kan bestilles fra *Tegnestuen Gimle, Husumgade 2, 2200 København N, Danmark, og postgiro- nummeret er 2 19 15 20.*

Tor Ødemark

Jesus Kristus & Co er kommet med nytt nummer, nr. 3/1991, og fortsatt Religionskritisk Forlag som utgiver. Det første nummeret utkom allerede i 1982, ble politianmeldt, og utkom deretter med ett nytt i 1984. En tidligere trofast tegner som Gjøstein er blitt erstattet av en rekke nye tegnere som Morten Fagerli, Susanne Poulsson, Bjarne Træen og Peder Kjøs. Primus motor (og redaktør) for aller siste nummer er sistnevnte.

Tegningene er blitt mer friske og kompakte, men kanskje ikke så lettleste som "gamle" Gjøstein. Derimot er det fortsatt Bibelen som er leverandør til historiene. Enkelte dog likevel ikke derfra, og den ene av disse står signaturen Frank Frivold bak. Han tar for seg predikanten Åge Martin Åleskjær, som kan huskes fra Robert Aschbergs programmer på TV3 i fjor. Serien er nok for dårlig, og for lie gjennomtenkt. Hvorfor er det forresten ikke noen som benytter Aschberg i en serie? Den mannen er jo den fødte tegneseriefigur.

23-åringen Peder Kjøs er den klart dyktigste tegneren, og står for brorparten av seriene i heftet, selv om under-TEGNede har større sans for Gjøsteins. Som helhet er nok dette det beste nummeret til nå, men likevel bør det kunne gjøres bedre. Særlig historiene er ikke gode nok. Det er trykt på Alltrykks avispapir, 40 sider i sort-hvitt, men 8 av dem i farver. Heftet kan bestilles fra *Det norske Hedningsamfunn, St. Edmundsvei 39 C, 0280 Oslo 2*

Dankert Ørstein

Kraftig kost er Norsktegneserieforums "proff- amatørserieblekke". Allerede fra lederen kan man bli skremt, og som det står på forsiden: "Serier for hvalrosser", for her finner man ikke mange serier som holder et brukbart nivå. Lyspunktene er bl.a. Tor Hallands 2 siders "Futark", som forteller hvordan fårekjøtt ble Norges nasjonalrett. Morsomt fortalt med brukbare tegninger.

L.H. Høghaug bidrar med en 1 side, som ble laget i anledningen av 9. april-markeringen i fjor, for avisen "Hadeland". En bra tankevekker. Ellers blant de mange bidragsyterne finner man noen kortere serier av Torstein Gundersen i sedvanlig stil og sikker som alltid. Serien "En skikkelig drit-serie" etter et manus av Suzanne Kraus må være noe av det mest platte som til nå har figurert i "Kraftig kost". Serien er en parodi på hvordan tegnere og forfattere til seriebladet "Pyton" får sine ideer.

Alt i alt ikke mye av leseverdi i dette nummeret, men bedre lykke neste gang. Bladet (36 sider i A5 til 15,- kr) kan bestilles fra *Kraftig Kost, c/o Erik Falk, Kroer, 1430 Ås. Postgiro 2 62 85 68.*

Dankert Ørstein

Pocket-diktator

På tross av at pocket-tegneserier medfører til dels alvorlig radbrekking av kjente og kjære album, vil leserne ha slike utgivelser.

Nå er Sprint-pocket nummer tre på markedet. Den har tittelen «Ned med diktatoren», og her er det blant annet Sprint selv vi møter i rollen som en av flere dikatorer.

Albumet innledes med den klassiske sekvensen hvor greven av Champignac finner opp en spray som smelter metaller, hvorpå Spiralis skaper alment kaos ved å gå amok med denne sprayen. Resten av historien når ikke de samme høyder, men holder god kvalitet. Imidlertid skjærer det i hjertet når små ruter blir blåst opp til å dekke stordelen av pocketside, som når andre ruter blir skåret brutalt til for å få til "riktig" format.

Viggo tåler overgangen til pocketformat atskillig bedre. I pocketbok nummer fire om dette rotehuet de luxe, «Tidløs galskap», blir vi presentert for en hel rekke av Viggos vanvittige påfunn og oppfinnelser. Pocket-presentasjoner er sjelden påfallende. De opprinnelige album-helsidene er brukket over to pocket-sider, gjerne med svært luftige løsninger. Vi slipper dog "oppblåste" ruter.

Tor Sandberg

Det er Loke som er helten

Peter Madsen er tilbake med sin flotte tegneserie om de norrøne guder sett med et skjevt blikk.

Det går lenge mellom de gangene det kommer tegneserier fra de nordiske land som danker ut franskmennene på hjemmebane! Valhall er både bedre

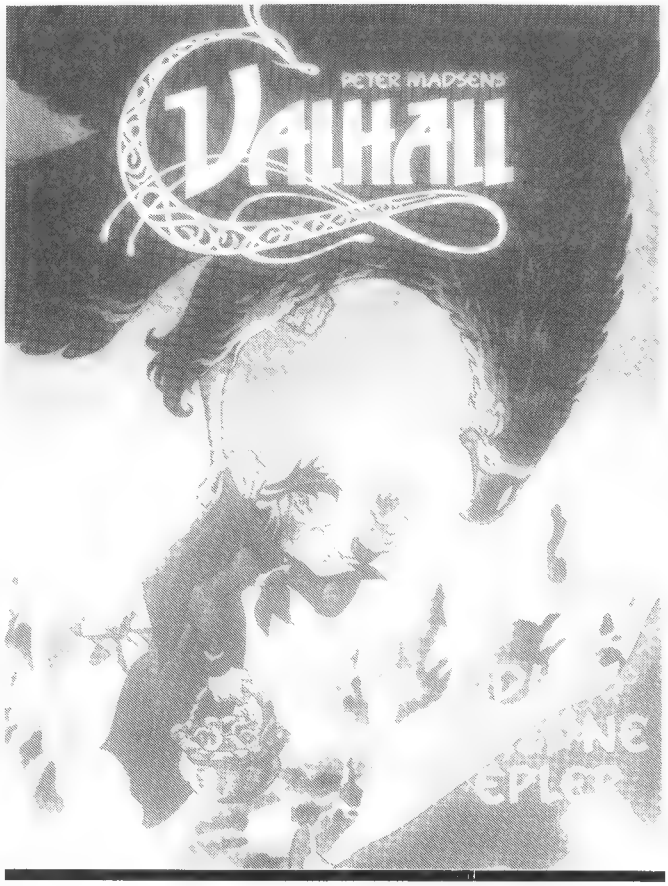

tegnet og farvelagt og fortalt enn det absolutt aller meste kommer ut i fra tegneseriens hjemland Frankrike (eller Belgia eller USA). Etter å ha utgitt tre album ble fotballaget bak Valhall (Peter Madsen som lagleder/trener, og dessuten Hans Rancke-Madsen, Per Vadmand, Henning Kure og Søren Håkansson — sistnevnte står bak farveleggingen, en uhyre velgjort jobb!), opptatt av å lage tegnefilm. Dette tok såpass lang tid, at det er først nå et nytt album er kommet ut. Pussig hvor lett suksess skaper industri, dessverre. Nå gjør Peter Madsen det han kan best — serier.

Og siste, *Iduns gylne epler*, er kanskje det beste til nå. Det er den minst guddommelige blant de meget menneskelige gudene som innehar hovedrollen i dette albumet. Loke, den slu og sleske, men kanskje god på bunnen, kommer mellom to intriger. Gudene blir guddommelig ved at de spiser Iduns epler som holder dem unge, og på den andre siden har en skummel jotne en vakker datter som ikke lar seg gifte. Det er Loke som lurer Idun inn i den ekle jotnen Tjafses klør, mens Skade, Tjafses datter innbiller seg at Loke er den perfekte ektemann for henne, samtidig som alle æsene begynner å eldes og få rynker og grått hår (eller intet hår).

Her finnes mange og tette bilder, humoristiske gags blandet med stemningsfulle og tidvis lett skremmende bilder, alt for å fortelle en stramt oppsatt historie med både moral (som er litt uvant) og ettertanker for både store og små. Dette er først og fremst en familieserie, både for barn, tenåringer og voksne, — både-og altså slik ofte de aller beste tegneserier gjør. Det er vel bare gamle Asterix som kommer opp mot dette i kvalitet; tegninger og fortelling.

Valhall er Nordens mest eksporterte tegneserie, forteller forlaget. Den blir utgitt fra Island til Indonesia, fra Færøyene til Frankrike. Det er jo sterkt av en danske fra et av verdens flateste land å fortelle og tegne en serie som omhandler så mange høye fjell, som Peter Madsen gjør!

Et annet sterkt trekk, slik forlaget også nevner i sin pressemelding, er at Peter Madsen bidrar til å spre og holde levende en ellers døende nordisk kulturarv, selv om det flettes inn mer moderne spark og tolkninger og vrier her og der.

Finn Bjørklid

Peter Madsen m. fl.:
Valhall 4
—Iduns gylne epler
Al., 48 s., kr. 39,50
(billig også!)
Semic
ISBN 82-535-1277-5

Blå-jakkene

Hele 15 album er det kommet ut av det rett så anonyme, men tidvis ganske humoristiske serien om to soldater på Nordstatenes side under den amerikanske borgerkrigen i forrige århundre. Dette er en slik serie som man ikke leser for dens enestående kvalitets skyld, men som er ålreit, greie tegninger og streite fortellinger.

En slik type serier *kunne* innby til en kritikk av krigens vesen, men noen "Soldat Sveijk" er det ikke, og John Lennon-sitatet som alltid nevnes på baksiden ("Lykke er en varm kanon") virker ikke særlig satirisk. Derimot innbyr slike serier til å leses på nytt. Grunnen er selvsagt den at man glemmer dem så lett — selv om de er ålreite å lese. Det er ikke et paradoks, det er faktisk den kommersielle tegneseriens vesen.

Denne gangen handler det om kameler som transportdyr. Ingen liker kameler, unntatt arabere. Det kan ikke gå godt og gjør det heller ikke.

Finn Bjørklid

Cauvin/Lambil:
Blåjakkene får på pukkelen
Al., 46 s., kr. 36,50
Semic
ISBN 82-535-1265-1

ANIMASJON

TEGN starter med denne artikkelen av Tor Ødemark en artikkelserie hvor vi vil gå i dybden av fenomenet animasjon- og tegnefilmer; som medium og som et historisk fenomen.

WARNER BROTHERS -den evige toer

Gjennom årtier, om ikke lenge et århundre, har Walt Disneys tegnefilmer dominert markedet — og verden. Alle vet hvem Mikke Mus er, og få har unngått å høre om Donald Duck. Men i hele denne tiden har andre studioer kjempet om gunsten til å være den beste, og etter manges mening, spesielt i ettertid, har Disneys kortfilmer blitt utkonkurrert av flere selskaper, spesielt Warner Brothers. Nøyaktig 1.000 filmer (med unntak av reklamefilmer og propaganda-filmer) har Warner Brothers produsert i løpet av sin mer enn 40-årige produksjon, fra 1929 til 1969 - i dag de fremste animerte kortfilmer som noensinne er laget.

Mens Disney i 1929 var kommet så langt at han hadde begynt å produsere ideen om Mikke Mus, begynte Warner Brothers sin virksomhet innen tegnefilmen. Studioets første helt het Bosko, en figur som alltid smilte og det ble ikke engang lagt skjul på at han skulle ha visse likhetstrekk med Mikke - selv om han var helt svart. Men det var nettopp det som skulle bli en vesentlig forskjell på Disneys filmer og Warner Brothers', nemlig et "svart/hvitt-forhold" der Warner var det svarte fåret mot Disney's hvite lam-status. Det mest berømte eksempelet er "Coal Black and de sebben dwarfs" som jeg vil komme tilbake til senere i artikkelen.

En enorm produksjon har vært et av Warners kjennemerker, og det var ikke alltid at animatorene og filmfolkene hadde nok tid til å fullføre en film. Men det som ofte skjedde, var at alltid gjorde forsøk på å hente inn en dag, 2 dager, en uke, for på den måten å samle opp til virkelig å gjøre seg flid med enkelte filmer, ideer som de mente fortjente mer tid og arbeid enn andre. En ting man benyttet seg av i enkelte filmer var bruken av live action-sekvenser, der deler av filmen bestod kun av levende film-opptak.

En annen variant var at man av forskjellige grunner og på forskjellige måter benyttet seg klipp fra tidligere filmer, slik at produksjonstiden ble redusert, og man fikk anledning til å bearbeide spesielle filmer over noe lengre tid. Et eksempel på dette er Clampetts "What's cookin', Doc" fra 1944, som har benyttet seg av både live-action og klipp fra "Hiawatha's rabbit hunt" laget 3 år tidligere. Filmen viser Snurre under Oscar-utdelingen, sikker i forvisningen om at nettopp han skal tildeles årets Oscar. I åpningen av filmen vises filmklipp fra en tidligere Oscar-utdeling, der skuespillere og regissører ankommer teatret, og blant de nominerte filmene vises da klipp fra Hiawathas rabbit hunt" og dessuten vises klipp fra en av Warners live action-filmer. Her ble mye tid spart, og hvor den tiloversblevne tiden ble brukt, vi for alltid bare bli spekulasjon, men det er trolig at det var "Russian Rhapsody", produsert noe senere samme år, som ble tildelt de ekstra dagene.

Filmen forteller historien om Adolf Hitler, som selv tar på seg å fly til Moskva for å bombe byen, men blir sabotert av flere dusin små gremlins. Her er nemlig brukt hver eneste gag i Warners store utvalg, dessuten er samtlige gremlins karikaturer av Warners egen stab. Det er alltid lov å spekulere...

Warners produksjon nådde sitt klimaks i 1939, med hele 44 filmer, en produksjon som gradvis bygget seg opp fra 13 filmer i 1930.

Mot midten av 40-årene trappet Warner ned produksjonen av vanlige tegnefilmer, og konsentrerte seg i stedet om propa-gandafilmer til støtte for de allierte. Private Snafu (Menig Snafu) var hovedpersonen i disse filmene, som ble lavet i 1942 til 1945. Disse filmene hadde ingen kredi-teringer, så man kan bare gjette seg til hvem det var som lavet dem, de fleste ble trolig laget av henholdsvis Chuck Jones og Friz Freleng. Samtlige av disse filmer er instruktive, samtidig som de er morsomme, og hver og en av dem har et budskap til soldatene ute ved fronten, om malaria, gassangrep osv. Dessuten var noen av filmene

Ved
Tor Ødemark

motiverende, på en slik måte at soldatene skulle overbevises om at de ikke hadde det så verst der de var allikevel, sammenlignet med andre kompanier og andre lands hærer. Totalt produserte Warner 22 Snafu-filmer (så langt man kjenner til) og disse ble laget kun for soldatene utkalt i den 2. verdenskrig. Samtlige filmer ble sponset av United States Army — Den amerikanske hær.

Videre, mot slutten av 40-årene tok den normale produksjonen seg opp igjen, mot et nytt høydepunkt i 1955, for så gradvis å reduseres for hvert år til den siste filmen ble produsert i 1969 — den 1.000de filmen.

Gjennom alle år har Warner Brothers vært den stygge andungen, for det fantes ikke den person som hadde mer følelser for Donald enn man hadde for Daffy. Daffy var svart, som et grelt eksempel på at man måtte gjøre noe annet enn det Walt Disney allerede hadde skapt. Men ikke desto mindre klarte Warner å lage bedre tegnefilmer enn det Disney noensinne klarte.

Når det gjaldt helaftens filmer, var det selvsagt ingen som konkurrerte med Disney, men de korte filmene, som hadde sin store epoke i 40- og 50-årene, der var Warner uslåelige. Selvsagt studerte de nøye hva Disney produserte, men selv skapte de kanskje de best egnede tegnefilm-figurer som noensinne er skapt - og også noen av de beste tegnere innenfor tegnefilm-genren noensinne.

Det hele startet med Bosko, som gjennom de 5 første årene av Warners tegnefilm-karriere skulle bli deres trekkplaster. Men Bosko utspilte seg selv etterhvert, og ble erstattet med Buddy, en "hvitvasket" Bosko, like smilende og blid, men heller ikke personligheten som kunne bære et helt studio gjennom nåløyet til suksess. Nei, det skulle nok gå enda noen år før suksessen virkelig ble et faktum.

Og suksessen kom - først med Porky - Pelle Pig - som dukket opp i sin første film den 1. juli, 1935, "I haven't got a hat", og som ble og forblir en klassiker. Det var Friz Freleng som ble kreditert for filmen, men opphavet er det fremdeles uenighet om. Mange forskere har undret seg over hvordan en gris, som i tillegg stammer, kan bli en helt, men Porky klarte det. I løpet av 1937 hadde til og med Disneys "ankermann", Ub Iwerks laget to filmer for Warner Brothers med Porky, den første "Porky and Gabby" og den andre "Porky's super service". Med seg hadde han animatorer som skulle bli det fremtidige Warner Brothers største tegnere, som Robert Clampett og Chuck Jones. Disse to filmene ble ikke produsert i Warners egne studios, men i et lite, privat studio drevet av Iwerks selv. Iwerks i sin tur fortsatte sine egen karriere, med skapelsen av Flip the Frog.

I 1936 fikk Leon Schlesinger, Warner Brothers' sterke mann, tak i en av de mest betydningsfulle

animatorer gjennom tidene, Tex Avery. Avery's første film het "Golddiggers of '49" og utkom 6. januar, 1936. Dette skulle markere en oppgangstid for Warner. Tex Avery har gjennom hele sin karriere kun hatt et mål for øyet, kun å more et menneske, og det var ham selv. Hans absurde humor har egentlig ikke blitt verdsatt før i de senere år, men i dag nyter han enorm respekt - ikke bare hos publikum og fans, men også blant sine kolleger. Frank Thomas, en av Disney's "9 old men" sa en gang at han hadde opplevd å se en Tex Avery-film i Texas for mange år siden, og den eneste som hadde ledd av filmen var han - ingen av de andre hadde forstått det de hadde sett. Men det var Tex Avery i et nøtteskall, hans humor lå innenfor kun de mest innvidde, selvom det var først da han kom til M-G-M at han virkelig fikk utfolde seg.

Året etter dukket Egghead opp, men aller mest betydningsfull dette året skulle bli skapelsen av Daffy. Det var i en Tex Avery-film, "Porky's duck hunt" at kreasjonen ble skapt - en bifigur, som skulle komme til å bli en av Warners super-stjerner gjennom alle tider.

Egghead - den eneste personen i tegnefilmen så langt som hilser ved å ta av seg hodet, er igjen en Tex Avery skapning. Og endelig begynner Avery's bizarre humor å finne sin plass. Egghead skulle ikke bli noen superstjerne hos Warner, men figuren markerte endelig Avery på verdenskartet blant film-tegnere, ikke minst fordi Egghead skulle utvikle seg til å bli den senere så berømte Elmer Midd.

Under denne tiden hadde Avery flere dyktige medarbeidere under seg, og en av dem som skulle bli mest fremtredende var Robert (Bob) Clampett. Hans første film som supervisor var "Porky's bad time story" fra 1937, en triumf som skulle føre Clampett frem i rekken blant de beste animatorer noensinne. I denne tiden var det kun noen få utvalgte som hadde fått tittelen supervisor hos Warner; det var Tex Avery, Jack King, Friz (I.) Freleng, Frank Tashlin og tidligere Rudolph Ising og Hugh Harman, de to sistnevnte bedre kjent fra sine senere M-G-M-filmer. Og selvsagt Ub Iwerks med sine to filmer.

Warner fortsatte sin produksjon av filmer, og det som skilte dem fra Disney's filmer var dristighet, timing, tempo og ikke minst glimrende parodier.

Parodi og reklame

Gjennom de første årene hadde Warner Brothers mer enn nok med å produsere selvstendige kortfilmer som oppvarming til seriøse langfilmer. Men etterhvert begynte studioet å produsere stor-filmer i helaftens-format, og animatorene kunne ikke la dette skje uten en viss sammenligning og parodi, noe som etterhvert skulle bli kjennemerke for nesten halvparten av tegnefilmene.

Studioet knyttet til seg stjerner i stor stil, og i 30-årene var det musical-genren som skulle bli den

dominerende, og hva var vel bedre reklame enn å kjøre tegnede parodier på disse filmene som forfilmer? Som sagt, så gjort. Vel, i mange tilfeller var det bare titlene som kunne gjenkjennes, men alle disse var høyaktuelle på det tidspunktet tegnefilmene ble utgitt. I løpet av 40-årene var det spillefilmene som skulle bli idè-skapende for Warners tegnefilmer. Det kan nevnes utallige eksempler på både filmer og sanger som er blitt parodiert, og i dette hadde også tegnerne et vell av gratis ideer som de kunne bruke. Men det var allikevel figurene som ble skapt hos Warner, som skulle bli uforglemmelige og ikke minst unike.

Bugs Bunny.

Den 27. juli, 1940 var det igjen Avery som skapte filmen som skulle forme tidenes størst kreasjon for Warner, nemlig Bugs Bunny (Snurre Sprett) i filmen "A wild hare". Men det var ikke Avery selv som hadde ideen til Bugs, derom har tre personer kjempet om æren gjennom tidene; Bugs Hardaway, Robert Clampett og Chuck Jones. Samtlige har gjennom alle tider påberopt seg æren for figuren, selvom noen klarhet om opphavet aldri er blitt bevist. I dag er det kun Chuck Jones igjen av disse tre, men at de alle tre har hatt en vesentlig del av æren er hevet over tvil. Og navnet Bugs, kom selvsagt fra tilnavnet til Bugs Hardaway.

Et annet faktum som er hevet over tvil, var at det i nettopp denne filmen, "A wild hare" at både Snurre og Elmer fikk sitt endelige utseende. Filmen regnes som en av Avery's beste for Warner, og i tegnefilm-miljøene er den en av de store klassikere. Selvom Bugs og Elmer hadde forekommet i tidligere filmer, så var de i denne at uttrykket "What's up, Doc?" dukket opp, Snurre's evige spørsmål i enhver "uløselig" situasjon. I tillegg spilte Avery på hele sitt register av gags og ideer, nok til at filmen ble en klassiker, og satt som eksempel på etterfølgende filmer helt frem til i dag.

At Avery var en ide-maskin skulle hans produksjon gjennom tidene vise, og ikke få av ettertidens store animatorer har sett tilbake på hans filmer for inspirasjon til sine egne. Men få har klart å etterligne ham i hans kanskje største styrke - nemlig timingen. Avery's siste film for Warner skulle også bli en Bugs Bunny-film, "Crazy cruise" i februar, 1942. Filmen ble bare påbegynt av Avery, og deretter fullført av Warners kanskje fremste tegner, Robert Clampett.

Clampett var allerede satt som supervisor på en rekke filmer, der han fortsatte å utvikle Snurre, og likeledes skape noen av de beste filmer i studioets historie. En av hans beste kom året før, i slutten av 1941, og het "Wabbit twouble". Allerede i fortekstene markerer Clampett seg ved kreditere seg selv som Wobert Cwampett. Filmen er blitt en klassiker, og et kjennemerke på Clampetts senere produksjon. Som flere andre av Warners tegnede stjerner, har også Elmer en talefeil, og filmen handler om hans tur til Jellostone National Park, hvor han kommer for å få "west and wewaxation". Kort fortalt møter han Snurre, som uten grunn driver Elmer til totalt vanvidd og sammenbrudd, der Clampett har vridd på historien fra Disney's "Donald's vacation" fra året før.

Snurre Sprett var kommet for å bli. Gjennom Chuck Jones' og spesielt Robert Clampetts filmer utviklet han seg til å bli århundrets store tegnefilm-stjerne. Det som skilte ham og Warners filmer fra de konkurrerende studioenes, var et tempo og en humor, som aldri hadde hatt sammenligning. Men enda hadde ikke verden sett den kanskje største av dem alle.

Helt på slutten av 1942 skulle Robert Clampett lave sin livs film, uten noen av de store tegnefilm-figurene, og uten sammeligning i tegnefilmens verden, nemlig "Coal Black and de sebben dwarfs". Bakgrunnen for filmen skulle være innlysende - det var en hel-svart parodi på Disneys første og største helaftensd tegnefilm "Snehvit og de 7 dverger". Det Clampett gjorde i denne filmen var å flette inn alt det Disney ikke hadde gjort - spekulativt ville mange si, genalt ifølge andre. Filmen følger originalen til punkt og prikke, kun med den forskjell at den kun varer i 7 minutter. Hoved-personen heter So White og er selvsagt svart, og samtlige dverger er karikaturer av jazz-musikeren Fats Waller. Helten i filmen er Prince Chawmin', selvom hans kyss ikke denne gangen vekker So White - det må en karikatur av Doopy til for å kysse henne til live.

Clampett har spilt på alle sine strenger i denne filmen, og det finnes ikke den gag som her forblir ubrukt. Med "Coal Black markerte Clampett seg definivt på stjernehimmelen innenfor amerikansk animasjon.

Tweety, Sylvester og en kar ved navn Oscar

I årene som fulgte fortsatte Warner sin seiersgang innefor animasjonen, med den ene genistreken etter den andre. Den av animatorene som nøt mest anerkjennelse i denne perioden var Friz Freleng, den sener grunnleggeren av DePatie-Freleng-studioene, som skulle gjøre seg berømte på "Rosa Pantern"-filmene. Anerkjennelsen kom i form av en rekke Oscar-nominasjoner, og til slutt også en Oscar. Som et bevis på Warners gjennomgående populære filmer, er nominasjonene gjennom årene til den attraktive Oscar-statuetten. 24 ganger ble Warners filmer nominert, og 5 av disse gangene gikk de av med seieren. Nominasjonene kom på rekke og rad, og det var Tex Avery's filmer som først skapte for-håpningene om en pris;

1939 Detouring America (Tex Avery)
1940 A wild hare (Tex Avery)
1941 Hollywood steps out (Tex Avery)
Hiawatha's rabbit hunt (Friz Freleng)
Rhapsody in rivets (Friz Freleng)
1943 Pigs in a polka (Friz Freleng)
Greetings bait (Friz Freleng)
1944 Swooner crooner (Frank Tashlin)
1945 Life with feathers (Friz Freleng)
1946 Walky talky Hawky
(Robert McKimson
1947 Tweety Pie (Friz Freleng) *
1949 Mouse wreckers (Chuck Jones)
For scent-imental reasons
(Chuck Jones) *
1954 From A to Z-z-z-z (Chuck Jones)
1955 Sandy Claus (Friz Freleng)
Speedy Gonzalez (Friz Freleng) *
1957 Tabasco road (Robert McKimson)
Birds anonymous (Friz Freleng *
1958 Knighty-knight, Bugs (Friz Freleng) *
1959 Mexicali shmoes (Friz Freleng)
1961 Pied piper at Guadalupe
(Friz Freleng)
Beep prepared (Chuck Jones)
Nelly's follies (Chuck Jones)
1963 Now hear this (Chuck Jones)

(betyr at filmen vant en Oscar).*

Man kan begynne å undre seg hva det er som har skjedd under disse voteringene - visst var Frelengs filmer gode, det er hevet over tvil, men en observant iakttager vil fort se at Robert Clampett ikke engang har vært nominert, og av de 5 Oscars som studioet vant, var det Freleng som stod bak 4 av dem. Nå skal det være sagt at Robert Clampett forlot Warner allerede i 1946, men mange er av den oppfatning at hans filmer regelrett var for provo-sernede og dristige at de engang kunne tas i betraktning til en Oscar-nominasjon. Dette er selvsagt -spekulasjoner, men statistikken taler sitt klare språk.

Det skulle i alle fall bli Friz Freleng som kom seirende ut av Oscar-kampen med totalt 12 (halvparten) av samtlige nominasjoner, og fire Oscar-statuetter, og det var Tweety Pie (Pip) som skulle bli figuren som endelig brakte Warner og Freleng frem til den første statuetten.

Konkurransen var hard på denne tiden, og det var mange studioer som kjempet om Oscar-trofeet, Disney, Warner, MGM, Paramount, Walter Lantz, Colombia, Terrytoons, Max Fleischer, Ub Iwerks, Van Beuren og UPA, men det var først ut på 60-tallet at de tre største, Disney, Warner og MGM måtte begynne å se seg slått. Og ikke uventet var det utenlandske studioer som begynte å forsyne seg av fatet, spesielt National Film Board of Canada, men det er egentlig en helt annen historie.

Men bare for statistikkens skyld, her er de konkurrerende studioenes Oscar-meritter (Jeg har bare tatt med årene 1931 til 1974, da det var over-veiende utenlandske studioer som hadde overtatt den største tegnefilm-produksjonen fra da av;

	Antall ganger:	
	Nominert	Vunnet
Disney	39	11
Warner	24	5
MGM	22	10
UPA	14	3
Walter Lantz	10	
Colombia	6	
Fleischer	4	
Terrytoons	4	
DePatie-Freleng	2	
Paramount	1	

Ikke overraskende var det Disney som var den vinnende part, både i antall nominasjoner og i antall vunne statuetter. Men som man ser, var det MGM som hadde den høyeste uttellingen. Produksjonen hos MGM kunne aldri sammenlignes med Warners, men kvaliteten på filmene ble tydeligvis vurdert høyere av Oscar-juryen - igjen spekuleres det i om det var Warners mer provoserende filmer som gjorde dette utslaget - dommen i ettertid er ofte en helt annen.

Tweety skulle bli den nye, store stjernen for en periode hos Warner, men den figuren som hos animatorene ble en større favoritt, var Tweety's "motspiller" - Sylvester. Det var i Oscar-vinneren "Tweety Pie" fra 1947 mange mener han dukket opp første gang, men det er ikke helt riktig. I "life with feathers" fra 1945 skapte Friz Freleng katten som skulle komme til å overta Tweetys hovedrolle, og Tweety var heller ingen ny kreasjon i Oscar-vinneren; allerede i 1942 hadde Robert Clampett, i "A tale of two kitties", skapt denne vevre fuglen, som for evig og alltid skulle bli Sylvesters drømme-måltid, men som han hittil aldri har fått. Men det var i filmen "Tweety Pie" at de to ble forent for første gang.

Senere nyskapninger

I årene som fulgte fortsatte Warners tegnere og regissører å skape nye tilskudd til Warners persongalleri. Studioet var på denne tiden inndelt i 3 enheter, ledet av Chuck Jones, Friz Freleng og Robert McKimson. Sistnevnte ble aldri regnet som noen god regissør, men som en glimrende animator, mens Jones og Freleng helt skulle dominere i denne perioden. Av nyskapningene var det spesielt Chuck Jones' Roadrunner (Bippe Stankelbein) og Wiley E. Coyote (Per Ulv), som skulle bli den største kreasjonen. Selve ideen og handlingen i disse filmene, er urgamle og latterlig enkle, men det Jones gjorde var å spille på ulvens stadig varierende ansiktsuttrykk når noe gikk galt, noe det alltid gjorde. Dette faktum, samt filmenes enkle innhold, gjorde at de fort ble anerkjent, og skulle bli Warners siste skanse, før de i 1969 la opp tegnefilm-produksjonen. McKimsons bidrag i denne perioden var Den Tasmanske Djevel, som etterhvert i all vesentlighet ble satt opp mot Snurre. Yosemite Sam, Pepe LePew og Speedy Gonzales var alle produkter av samme periode, og de siste årene dukket det enda en rekke nyskapninger til - som jeg her forbigår i stillhet.

Den filmen fra denne perioden som fortjener spesiell omtale, er Chuck Jones' "Duck amuck", som han laget sammen med Michael Maltese. Denne filmen regnes som en genistrek på alle måter i og med det at det regelrett er en monolog - Daffy står alene på lerretet. Han konverserer med en usett animator, som på sin side gjør alt for å frustrere Daffy, ved å gi ham gale bakgrunner, merkelige fasonger og omgivelser. Sakte men sikkert brytes Daffy ned til et nervøst vrak idet hele hans film er blitt totalt ødelagt, og forlanger å få se vedkommende animator. Kamera glir tilbake og avslører Snurre som tegneren, og som snur seg og utbryter "Ain't I a stinker?" Filmen spiller mest av alt på tegnefilmen som medium, noe som har gjort den til en klar favoritt blant animasjonens tilhengere, og er i dag regnet som en av de store klassikere.

I ettertid

kan man se alle disse gamle filmene, og selv vurdere hva man synes, men at Warner Brothers for alltid må innfinne seg med å være den evige toer kommer man aldri unna. Navnet Disney har brent seg inn hos alle, fordi mannen bak hele konsernet har stått frem som en personlighet, og ikke minst fordi han alltid var først.

Mens Warners ledelse egentlig aldri interesserte seg for tegnefilm i det hele tatt, var Disney ideskaperen og drivkraften bak sine filmer og sin stab. Leon Schlesinger, Warners direktør frem til 1944, ble aldri regnet som noe tap foranimasjonen da han sluttet, men hans etterfølger, Edward Selzer, var enda dårligere likt. Det fortelles at han kom inn i studioet under en manus-diskusjon, da en av animatorene nettopp hadde kommet med en gag til en film, og latteren runger over hele studioet, hvor han sier; "Hva i helvete har all denne latteren med tegnefilm å gjøre?"

SUKSESS ER SUKSESS!

DU VET DET ER SANT! ET HVERT BARN DRØMMER Å BLI TEGNESERIETEGNER! HVORFOR? DET ER ET TOPP YRKE! TØFFE BILER, MASSE PENGER, OG ALLE DE JENTENE MAN LEGGE HENDENE PÅ !! SE SELV...

GRAF SOM SAMMENLIGNER HJERNER!

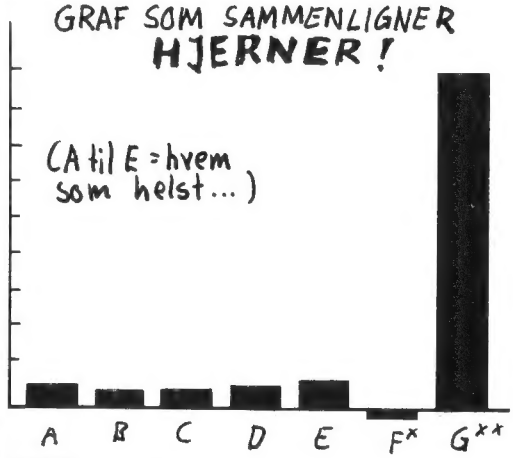

F* = CARL I. HAGEN
G** = GJENNOMSNITTELIG SERIETEGNER

EINSTEIN GIKK TIL FYSIKKEN ETTERÅ HA FEILET FÆLT MED SINE SERIER...

TRINE DILL, GATEPIKE, SIER...

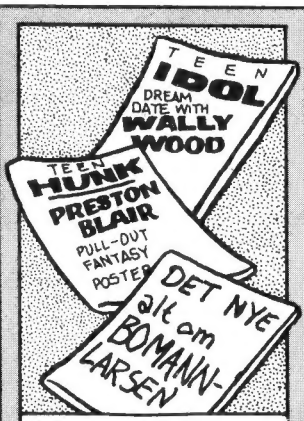

SERIETEGNERE ER POPULÆRE HOS TEENÅRINGS-JENTER...

HITLERS NAZIFORSKERE FORSØKTE Å KLONE TEGNESERIETEGNERE TIL SIN SUPERRASE AV OVERMENNESKER...

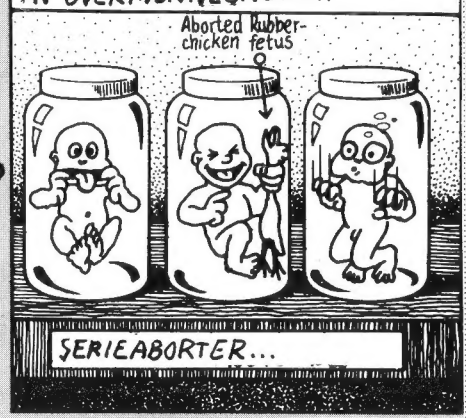

MILLIONÆR ARNE NÆSS KAN IKKE TEGNE SERIER. HAN KLATRER I FJELL...

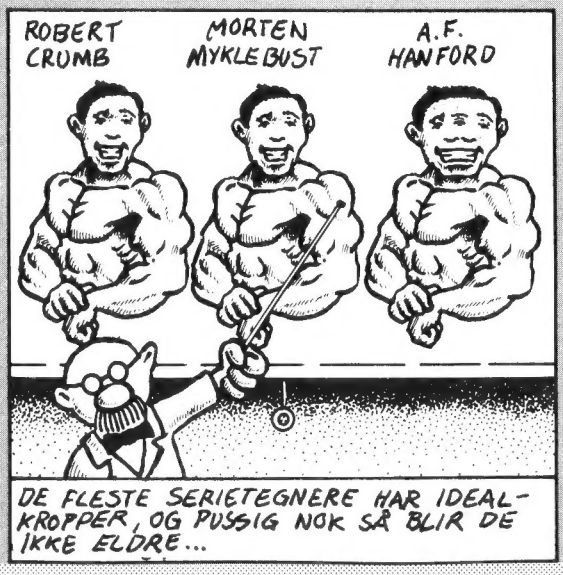

DE FLESTE SERIETEGNERE HAR IDEALKROPPER, OG PUSSIG NOK SÅ BLIR DE IKKE ELDRE...

SÅ, OM DU DESSVERRE IKKE KAN TEGNE SERIER SÅ BLI IKKE DESPERAT! MANGE HAR KASTET BORT LIVET SOM LEGER, STORTINGSFOLK OG SOM BØNDER.

*

GJØR DET NEST BESTE, ABONNER PÅ **TEGN**
(OG ADRESSEN FINNER DU PÅ SIDE 2)

* *

Vennlig hilsen
A.F. HANFORD

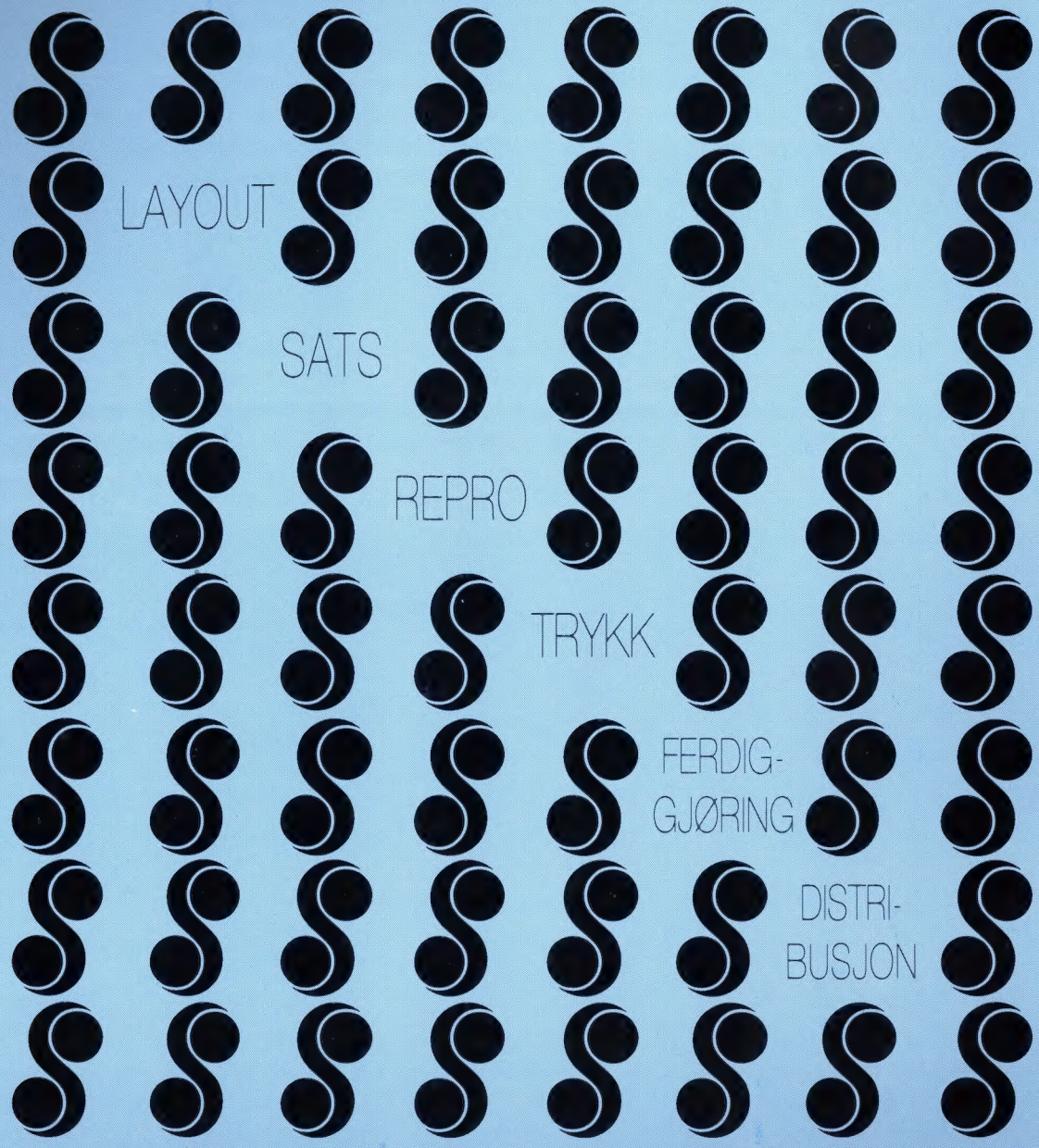

MED KVALITET I 90 ÅRENE

TRYKKSAKLEVERANDØREN
SOM TILFREDSSTILLER DINE BEHOV

Ring for nærmere informasjon

SANDVIG A/S

SATS • REPRO • TRYKK

TLF. (09) 88 49 11 FAX (09) 88 24 87